

~~Part~~
~~2475~~

B.M.K.I.

1209.

1210.

1. peld. (Heljes)

1209

1794. évi Szék.
SZENT IRAS RAMAIARA

VONATOTT

RMKI 1209

FEL-KERESZTYEN,

Avagy

IGAZ VALLAS SZINES VALLÓJANAK

PROBA-KÖVE;

Mellyben, melly magassan fel hág-
hasson a' Fel-Keresztyén, egy husz fogú Laj-
torján, Magyarország felé, de még is oda be ne
meheessen; Ellenben, Az

E G E S Z K E R E S Z T Y E N,

A' Iákób husz fogú Lajtorjáján, melly szépen
fel ballagjon a' mennyei Jerusalemben,

meg-mutogatatik:

Mellyet, rész szerint Anglus Authorokból, rész
szerint maga Elmékedesiből, össze szedeg-
vén, tin Prédikációkban foglalva, az Emberek lelki állapot-
tyának meg rokkáására, ki-bocsátott

K Ö L E S E R I S A M U E L, A' Debre-
czeni K. G. edgyik Tani ója.

Tízvattok két emberek előtt mag, sokat igazítványok: Az
Isten pedig tudja a' tisztárait; mert a' mi becsü-
le: az emberek előtt, az Istennek előtte nyilvános.
Luc. 16. v. 15.

DEBRECZENBEN,

nyomtat. ROSNYAI IANOS által. 1677.

Lectōri Candido Salutem!

Sulb diebus Vindemialibus, misit
ad manus meas, Clar. ac S. Doctr.
Christi servus, SAMUEL KÖLESE-
RINUS, pro nunc Ecclesiæ celebri
Debrecinæ Concionator, Practicas
suas Conciones, quas, quantum po-
tui, legi & inveni dignas Typographis
tradendas, & ad bonum publicum,
excudendas, quibus fideles, & Do-
mini Candidandi possunt uti, Labo-
ribus suis promovendis, Valere, &
Vivite Deo. Anno 1677. Die 23.
Septembris. In DEBRECEN.

Tuus in Domino
MATTHIAS NOGRADI,
Reformatus Episcopus.

AIANLO LEVEL.

NEMZETES IDŐSBÍK

DOBOZI ISTVAN
URAMNAK,

DEBRECZEN VAROSANAK SOKSZORI ER-
DEMES FŐ BIRAIANAK, MOSTAN-IS NAGY
TANACSÚ EDES ATTANYAK:

NEMZETES

DOBOZI BENEDEK URAMNAK,
DEBRECZEN VAROSANAK MOSTANI HŰ-
SEGES EDGYIK ESKÜTT BIRAJANAK:

NEMZETES IFJÚ

DOBOZI ISTVAN URAMNAK,
A' TUDOMANYOKNAK NAGY SZERETŐ-
JENEK S' MA-IS SZIVES GYAKORLÓJANAK:
Nékem az Ur szerelmében kíváncsós Uraim-
nak' Atyám-fiainak, az en jó szándékimnak
buzgó elő-segállóinek: Minden kegyel-
mekben való bővölködést kívánok a'
IESUS CHRISTUSTÓL!

Ecsületes URAIM! A'
Jesús Christusa kivül, min-
den Anya-fülsötti bölcsességgel feljűl
haladó Bölcs Salamon azt mondgya:
A' ki Leiket nyer, bölcs az. Péld. 11 v. 30. mely
mondásával akarja jelentseni, hogy az Eg alatt nagyobb
bölcsesség nem lehet, mint Isten számára lelket nyerni.

ugyan-az az bölcsesség, nem az Aristoteles, vagy a Zeno és Plato Academiaiban, hanem a Iesus Christus Oskolájában tanítatik. Tizen nyolcz esztendeje leszen ez-nel, mióta én is a nékem adott kegyelemnek mértékét bevettem, ebben a lelkeknek Istenhamára való megismerésében gyakorlom magamat; de most leg kiváltebben, vévénekemben, hogy a sok nyavalyákkal kezdett testemnek földi Satora romgyollanás s' bomladosni, annal nagyobb serénységgel igyekezném magamat ez mennyi Bölcsességben foglalni, hogy sam adasom enniál örömmel teljesebb lehetne; Mellyhez képest é könyvetskében be-foglalt minden idősségei síveffen kívánó embernek szükséges dolgokat, minek utánna élő nyelvel a Debreczeni Sz. Gyülekezetben el prédikáltotam volna, in nyomtatásban is ki bocsátottam, hogy holtom után-az (mikor én nem bóbátok) ez írásom böltyön a Lelkeknek. A' dolog pedig, mellyről a' könyv van, olyan, mellynél soba szükségesebb nem lehet, úgy mint a' melly hízelkedés nélkül le vonnya az áll orozat és meg mutatja ki legyen a' rothadás ép, Felés Engélz Kereltzyén.

Hogy pedig Becsületes Uraim, kegyelmezeknek ajánlom ez edgyügyü Munkát, bőséges Okaim vadmakred mind közönsegeffen s' mind kiváltebben. Közönsegeffen azért, mert tapasztalva meg tapasztaltam az e legnyhány esztendek alatt a' kegyelmezek Isten befele balgatásában való serénységét és buzgóságát.

Kiválteppen azért, mert a' kes Munkának ki bocsátásától nem szanta költségét, hanem jó sível adakozott. Tartozom-az én a' kegyelmezek Istenes cselekedetén örök emlékezetben hádnia. Nem felejttem el kaporjamig Nemz. Idős

Idősbik DOBOZI ISTVAN Uram, a' kegyelmed én hozzam eleiöl fogva meg mutatott Atyái Beretelt s' kivált képpen egykori betegségemben való meg-lázogatását s' alkalmas időben eseti s' ép vigasztalást. Kegyelmed pedig Nemz. DOBOZI BENEDÉK Uram első vólt, ki ennek a' Munkának ki nyomtatására költségét nagy kegyelmezzel érte s' adta-az. Meltó hogy a' kegyelmed jó emlékezte Isten s' a' jó emberek elei felforogjon. Végezeire Nemz. Ifjabbik DOBOZI ISTVAN Uram, meg jedzemdő a' kegyelmed buzgósága, hogy már-az ily ifjú idejében buzog Istvánál az Isten Dícsősségehez. Továb-az ez a' szent Tuz gerjedgyen kegyelmezekben s' éljen sokáig viragzó egészségben. Irám Debreczenben Sz. Mihály Havának 22-dik Napján. 1677-ben.

Kegyelmezek lelki javát kívánó

Atyja fia az Urban

KÖLESERI SAMUEL.

ELŐL-IARÓ BESZED A' K. OLVASÓHOZ:

Sok főval nem terhellek K.O. csak im ezekre
Intelek: I. Lelked idveffégre kenszerlek,
ha kezeden veszed é könyvetsket, minden é-
leve bé szitt bal itelernélkül olvaí által, meg
nem bánod.

II. Ne itilly egy, mintha magamnak tulajdo-
nitam egeffen a' mások Munkáit, mert én a'
Világ előtt nem ségyenlem meg vallanís hogy
ez munkának á dereka egy *Matham Medus* nevű
Anglus Authore, némelly részt *Antonius Burges-
sus* és *Thomas Hooker* munkáiból bekegettem;
de magamnak mennyi elmémbéli s' tőstem tő-
rődésébéli munkám legyen rajta (nagy részét
betegees állapotomban írogatván) tudgya az a'
ki mindeneket tud s' a' ki meg-tudgya fontol-
ni az ilyen Munkákat.

III. Hogy Anglus Authorekkel élcem ez
Munkában, senkinek bántódására ne legyen:
Irjon más-is, akár Indiai, akár Chinai, akár Sze-
recsék könyvekből, ha jól ir, én őrdőmet olvasó.

IV. Hogy mindenik Prédikátor után Hűnök
nincsenek, abban nem kell meg útközní; 1.
Mert magok is a' Prédikációk (practica materi-
áról lévén) merő azon Hűnök: 2. Azonban
könyű mindenik alá az értelmes embernek az
Hűnökrol való IX. Prédikáciobul, venni: 3.
A' könyvnek bép rendit nem akartam tui bálni.

V. Ha a' *Typographianak* régisege s koporsaga máta,
nehel neholétsi homályosság anyomiasban, azért a' dol-
got meg ne útal; hanem még isten világosabb Typo-
kas ad, vedd jo úrren addig é csekély munkai s-éty velle
idveffégesen.

Lelked Baráttya K. S

FEL-KERESZTYENBEN BEFOG-
LALT Dolgoknak Veleje.

Fel vött Leczke. Csel 26, v. 28.

LEV. 1

Három rendbéli emberek vadnak é Vilagon: Keresztyén-
ség kívüi valók, Fél-Keresztyének és Egész Keresztyé-
nek: Ezek közül valék voltanak Festus, Agrippa
és szent Pál.

1, 2

Summája és Réfzei a' Leczkének.

3

Három kérdésékben a' Leczke meg-magyaráztatik 3, 4, 5

Tudomány: Meg-lehet az, hogy az ember csak nem a'
vagy Fél-Keresztyén legyen, mind a' maga s' mind a'
mások itéleti szerint nem meffse legyen az Istennek
országától; de azzal ugyan nem Egész Keresztyén s-
nem-is idvezül.

5

Három dolgok bocsáttatnak elől: 1. Nem arra való ez
a' Tudomány, hogy ebben a' Gyengék meg útközzenek,
sőt igen hasznos ez a' Hűvek részféről is: (1) Meg-
vilgaltatja vellek Reménségekek Fundament.

6

(2) Csudáltatja vellek az Istennek meg különbözetiő
szérelmét.

7

(3) Fel inditja őket a' szűz vilgálásnak lelki mestersé-
gere.

7

(4) Szorgalmatosfá téfze az hisben való végig meg-ma-
radásban.

7

II. Valakiben leg-kissebb mustar magni kegyelem va-
gyon-is idvezül.

7

III. A' kik ez Tudományt magokban állás nélkül hal-
gatták, az olyanoknak lelki állapotának ró aga se-
lől gyanakodhatni.

7, 8

(1) 4

Tudo

Fél Keresztényben bé-foglalt

Tudomány probája. (1) A Gazdag ifjú példájától

5. 9

(2) Az őt bolond szűzek példájától

9. 10

(3) Próbá. Eja 58 v. 2.

11 12, 13, 14

A Tudománynak derekassabb megmutatása négy kérdések tételnek fel.

I. Meddig mehet a Fé. Keresztény az idveffégek uá-
ban, de ugyan csak Fé. Keresztény?

15

II. Honnét nagyon hogy sok n csak annyira is mennyi-
nek, hogy fél Keresztények legyenek?

15

III. Miért hogy a kik eddig mennek még is nem Egeff,
hanem csak Fé. Keresztények?

15

IV. Micsoda az aka hogy tovább nem mennek?

15

I. Kérd. Meddig mehet a Fé. Keresztény az idveffé u-
tába?

19

Ez husz dolgokból mutatattik meg, m. ly Fé. Keresztény
Lajorjának nevezetűk.

I. Lehet embernek nagy Tudománya &c.

15

de ugyan csak Fé. Keresztény lehet.

Ellen-vetés. Lám az írás azt mondgya: Ez az örök
Élet &c. Ian. 17. v. 3. Felel.

16, 17, 18

II. Lehetnek embernek nagy ajándékai, sőt lelki ajándé-
kai, de ugyan csak Fé. Keresztény.

19

Okai. (1) Mert az ajándékok az Isten Lelkének köz-
munkái.

19

(2) Az ajándékok egyebek javáért adattatnak.

20

(3) A szívét meg nem változtathatják.

21

(4) Sokan mentek az ajándékokkal pokolban.

22

Három dolgokra van nekünk szükségünk, ha el akarjuk
kerülni a vesztéelmet.

22, 23

(5) Az ajándékok el-vesztőnek.

23

Ellen-

Dolgoknak veleje

Ellen-vetés. Lám az Apostol azt mondgya: Kér-
nyek a leg-jobb ajándékokat. 1 Cor 12 v. 31. Fel.

24

III. Lehet embernek a Vallásból való finyes vallás-
tele &c. de ugyan csak Fé. Keresztény.

25

1 Szíve meg nem változott.

26

2 Kegyetlen formájában él.

26

Okai: 3. A bé-volt sokas embert a Vallásnak valló-
já a teheti.

26

4. El vesztet ember a kegyességnek vallás-
tele a ált.

28

Ellen-vetés. Lám a Christus azt mondgya: A ké-
vallást részen én volam &c. Fel.

29, 30

IV. Mésze mehet ember az ő bűnei ellen való maga-
veteleiben. Ilyen hét dolgokra mehet.

30

(1) Meggőzöttelhetik a bűnöl.

30

(2) Ember bírathatja a bűnt.

31

Ellen-vetés. Lám a Christus boldogoknak mondgya
síróat. Fel.

32

(3) Ember meg-vallhatja bűneit Istennek s' egye-
be nek.

32

Ellen-vetés. Lám azt mondgya szent idnos, Ha meg-
vallyak ami bűneinket, &c. Ian 1. v. 9.

Fel. 1. Sokan csak szokásból vallyak meg a bűnt.

34

2. Sokan az apóbtűnök meg-vallyák.

3. Sokan meg-vallyák a bűn közönseggessen.

4. Sokan meg-vallyák kente ennégtől.

34, 35

5. Sokan meg-vallyák, de nem el-hagyó ajándékkal.

35

(4) Ember el-hagyhatja a bűnt, de ugyan csak
Fé. Keresztény lehet.

35

Ellen-vetés. Lám azt mondgya az írás: A ké-meg-
(a) s vallya

(a) s

vallya

Fél Keresztyénben bé-foglalt

- vallya és el-hadgya bűnét, irgalmasságot nyer. Péld.
28. v. 13. Felelet. 36
1. A nyílván való bűnökkel ember el-bagyhattyá, de a
tűköfokot meg-tarthattya. 36
2. Ember el-bagyhattyá a bűnt, de nem úgy mint bűnt.
36
3. Ember edgyik bűnt el-bocsathattyá, de a másikat
soresszabban tarthattya. 37
4. Ember minden bűneit utra bocsathattyá, de még is
ugyan csak bűnös. 37
5. Ember a bűnt el-bagyhattyá, de ugyan szeretheti. 37
6. Ember minden bűneit meg-lanczoltattyá, de azzal
szíve ugyan nem változt-el. 38
- (5) Ember gyűlölteti a bűnt. 39
- Ellen-vetés. A mit gyűlölök azt cselekesem. Róm. 7.
v. 15. Felelet: 39
1. Gyűlölheti ember a bűnt, a séggyen-vallásért, mel-
lyet a bűn magával hoz. 41
2. Gyűlölheti a bűnt másban inkább hogy sem mint ma-
gában. 41
3. Gyűlölheti ember edgyik rétket, a mennyiben ellene
vagy a másinak. 41
- (6) Ember nagy fogadásokat tehet a bűn ellen és c.
de ugyan csak Fél-Keresztyén lehet. 43
- Okai. 1. Mert a bűn ellen való szándékozások soka sem-
mi kár nem téstnek a bűnnek 43
2. A nyomorúságok kényszeríthetnek minket ez il-
lyen fogadásokra. 44
3. A bűn ellen való fogadások sokszor csak a meg-
verésnek a jelen való időről a jövőre való hal-
tatásá. 44
4. A 44

Dolgoknak veleje.

4. A meg nem szentelt természet nagy fogadászo-
kat tehet a bűn ellen. 45
- (7) Lehet emberben nagy harczolás a bűn ellen. 46
- Ellen-vetés. Lám senni Pal kegyelem telének állatya
lenni a Testnek és a Léleknek egy más ellen való har-
czát. Gal. 5. v. 17. Fel. 47, 48
- V. Ember kívánhatyá a kegyelmet. 49
- Ellen-vetés. Lám Trunk mondgya: Bódogok a kők
éheznek és somjuhozak az igazságot. Matt. 5. Felel.
Vagyon olyan kívánsa a kegyelemnek a melly igaz
kegyelem. 50
- Vagyon olyan, melly nem kegyelem. 51, 52
- VI. Ember reszkethet az Isten beszedére. 52
- Ellen-vetés. Esa. 66. v. 2 Azre iekinek &c. Felel.
Két féle reszketés vagyon. 53
- VII. Lehet embernek gyönyörűsege az Isten Rendelé-
siben. 54
- Ellen-vetés. Lám Dávid azt mondgya: Bódog em-
ber a ki gyönyörködik a lehora törvényében. Sal. 1. 2.
Felel. Vagyon olyan gyönyörűség melly kegyelemből
foly, vagyon oly melly nem abból. 54 55
- VIII. Lehet ember a Christus Ecclesiájának Tagja, de
még is csak Fél-Keresztyén lehet. 56
- IX. Lehet embernek nagy reménsége a menyország fo-
lól avagy idvezülésfelel. 56
- Igaz reménségnek Tulajdonága. 57
- Fundamentumotlan Reménség. 58, 59
- X. Lehet ember nagy és látható változások alatt, de
ugyan csak Fél-Ke. es. 60
- Külső s Belső változás. 62
- XI. Buzgó lehet valaki vallásában. 64

Fél-Keresztényben Bé foglalt

Nyolcz nevei a nem igaz Buzgóságnak.	66, 67, 68
	69, 70, 71
XII. Ember a könyörgésben Borgalmatos lehet.	72
Ellen-vetés. Lám az Isten Sentei. Isten keresők nem- zetiségének bíráttainak. Solt. 24. v. 6.	72
Fel. Vagyon jó, vagyon nem jó könyörgés.	73, 74
Vagyon olly könyörgés, kire Isten meg-selel, de harag- jából.	76
Buzoghat is ember a könyörgésben Esauval.	77
XIII. Ember szenvedhet a Christusért, javaiban, bi- rében, nevében, semélyében.	77
Ellen-vetés. Lám a szenvedőknek nagy igazságok va- gyon. Matth. 19 v. 19. Fel. Vagyon Christusért való jó szenvedés, vagyon hasontalan szenvedés.	78, 79
XIV. Lehet embernek Istentől való bíráta s' enged- het is annak.	80
Kétféle bíráta.	80, 81
XV. Lehet valakinél az Isten Lelke.	82
Vagyon ollyan Lelekkel bírás, melly jele a Szenteknek, vagyon olly melly nem Iste.	82, 83, 84
XVI. Lehet embernek Hiti.	85
Idvezítő s' nem idvezítő Hít.	86, 87, 88, 89
XVII. Ember Beretheti az Isten népét.	90
Mitsoda Bereti az Isten fiainak igaz jelek.	91
Hamis Beretes.	93
XVIII. Ember engedelmes lehet az Isten parancsola- tíhoz.	94
Márvom Tulajdonsága az Evangéliumi Engedelmes- ségnek:	
{ Evangéliumi	
{ Mind, me ki-terjedő és	
{ Mindenbái.	95, 96
XIX.	

Dolgoknak veleje.

XIX. Ember meg-Iszteltetethik.	98
Belső és Külső meg-Iszteltetés.	98, 99
XX. Valamellyeket az igaz Keresztény az Iszteltet- ésben és külső Iszteltetésben végben vihet, mind azokat a fél Keresztény is meg-cselekedheti külső-kép- pen, de ugyan csak Fél-Keresztény.	201
Miben áll a különbség?	202, 203
II. Kérd. Honnét vagyon az, hogy sokan csak annyira- is mennek, hogy Fel-Kereszténynek legyenek? Felel.	107, fogva 127
Kérd. Mitsoda hűlembőség vagyon a Hypocrita bűnösök- ben való lelki méret között és az hívekben lévő meg-újított lelki ismeret között?	113 fogva 123
III. Kérd. Miért hogy a kik eddig mennek ugyan me- is nem egész, hanem fél keresztények? Fel. A va- lóságos meg-győztetésnek nem létele miatt.	127
Kérd. Honnét kell meg tudni, hogy ha a meg-győztes- tés csak a természet szerint való lelki ismerettől, vagy az Isten Lelkétől vagyon? Fel. A valóságos meg- győztetés állat szerint való Réfje az igaz meg-té- résnek.	128, 129, 130
A köz meg-győztetések nagy hypocritaságok lelei:	133
IV. Kérdés. Mitsoda az oka, hogy sokan tovább nem mennek, hanem hogy csak fél kereszténynek legyenek?	
1. Mert az emberek meg-csallják magokat az ő alkapa- tyoknak igazságában.	134
Öt Fundamentumi a meg-csalatásnak. 137. 142. 143.	
2. Négy okok ezen kívül.	142, 143. 144.
Tudomány Hűsége. 1. Hűs. Oktas.	145
3. Nem könnyű átvérzteni.	145, 146, 147
2. Hűs.	

Egész Keresztényben Bő-foglalt

2. Mova lesznek a kik eddig sem mennek.	148
Májdik Haszon Válgálás. Két kérdések. Mi-toda vagyok én? Hol vagyok én?	150
Meg-válgálásra kenőserítő Erősségek.	151, 152, 153
Kérdés. Mikhéppen inkábbia meg ember, ha ő Fél vagy Egész Keresztényen? Felelet: Nyolcz dolgokból.	155, 161-ig.
Harmadik Hasz El-Intés. Meg lásd ember. Fél-Keresztényen ne legy; Mert az az állapot felette káros. Válgatás nélkül való, veszedelmes.	162, 176 dikig.
Negyedik Hasz Intés. Legy egész Keresztényen. Holott őt Indító Okok.	176, 194-ig.
Három igazgató Régulák az Egész Kereszténységnek elnyerelére.	194. végig.

E G E S Z K E R E S Z T Y E N B E N B E - Foglalt Dolgoknak veleje.

Fel-vőtt Leczke. Ciel. 26. v. 29.	203
Fél-Keresztényen ellenben tetetett Egész K.	203
Summaja s' Rész: a Leczkenek.	204
Három Kérd. a Leczke magyarázattya.	204, 205
Három Tudományok.	206
Tudomány. Meg lehet az hogy ember Isten kegyelme által Egész Keresztényen, avagy ugyan valóba tökelle-tes Keresztényen légyen és jóvendőben idvezüllyen.	207
Két dolgot kell meg-ismézni e Tudományban.	207
Tudomány Probaja.	208
Négy Okai.	208, 209
Kérdés. Melyek az Egész Kereszt. Lajtorjájának fogat?	210
Fel.	210

I. Az

Dolgoknak veleje.

I. Az Egész Keresztényen, noha nem Tökelletesen, mi- den hiba nélkül; de Ríveffen és minden dolgainak c- leibe tévén szerez Istenét.	210
II. Nem csak beűédél és nyelvel, hanem cselekedettel és valósággal szerez Fele baráttát.	210
III. Igaz Hitit, igaz hitből származott cselekedeti- ből is meg mutatja.	210
IV. Bánsodik Ríveffen nem csak teletmes bűnein, ha- nem romlottságin is.	211
V. Győtri lelket az időknek s helyeknek bűnein, mel- lyekben ő él.	211
VI. Igyekezik győzedelmeskedni az ő romlottságin.	212
VII. Meg pirongattya lelket a lelki vesztégnék idején.	212
VIII. Csak egyedül Istennek s nem Embereknek igye- kezik teszeni.	212
IX. Szentségre igyekezik s Istenhez Magyes módgyó- ra vonódik.	212
X. Szíves minden társalkodasában s űress a Rínesség- től.	213
XI. Örömeű Proba köre bocsáttya magát.	213
XII. Kívan meg menekedni a tőkös bűnöktől.	213
XIII. Az ő társalkodása az Egekben vagyos.	213
XIV. Még akkor is akarattját Isten akarattya alá bo- csáttya, mikor az Isten parancsolattya lassak ellen- kézn: a szent irással és a józan Okossággal.	213
XV. Mikor volna is a bűnre jó alkalmasossága, nem cselekeűsi	214
XVI. Naponként nevededik a kegyelomben.	214
XVII. Nem réthezik úgy, mint a ki ördögűl való.	214
XVIII. Gyomorból gyűlöli az Isten gyűlöletet.	214

XIX.

Egész K. Bé foglalt dolg. veleje.

XIX. Isten ve nézre kegyessen, Feleharditara nézre igazan, Magara nézre jó azonnal 215

XX. Obajija a Volegény és us Christus utolso el jove ieit. 215

Tudomány Hasznai. Első Haszn Oktatas 4. dolgokra. 215, 216

Masodik Haszn. Czafolas és Feddés, Négy ren beirem- berek ellen. 216 217

Harmadik Haszn. Intés. Harom Induló Okok. 218, 219

V E G E

FEL

FEL-KERESZTYEN.

I. PREDIKACIO.

Tsel. 26. 28. Agrippa pedig monda Pálnak: kicsiny-
be hogy el nem hited engemet hogy keresztényenne légyek.

E széles Világon lévő minden emberek,
három karban vadnak: I. Avagy Keresz-
tyénsegen kívül valok, mineművek, az
Christus nélkül valok, az Izraelnek társaságot idege-
nek, az egyetnek szövetségétől távol valok és Istennel-
ül valok Eph. 2. v. 12. Az Isteni életül el idegeműlek.
Eph. 4. v. 13. A' Christus ke. ezinek ellensége Phil.
1. v. 18 Istent magoktól el irz. k. Iob. 21. v. 14 15. 11.
Avagy Fel-Keresztyenek, kicsiny heja, hogy
nem azok, de ugyan nem azok, mineművek
azok, kik nem messze vadnak az Isten k. O. szagától,
mint amaz Irastudo. Marc. 12. v. 34. a' k k sok jõe
selekezték, mint Herodes. Marc. 6. v. 20. 111.
Avagy, Egész és Tökéletes Keresztyenek, kik
nem azért mondatnak egészszeknek és tökéle-
seknek, mintha mindenképpen azok volná-
nak, mert olyanok csak az egben vadnak, ha-
nem hogy semmi oly dolog nélkül nem szü-
ködnek, melly a' Vitézkedő Anyaszem-
gy-haznak Igaz Tajjához szükfégesképpen
meg kívántat. k. Phil. 3. v. 15. 2. Tim. 3. v. 17.

Ez három karbul valok voltanak, ez három
A embe,

emberek: Festus, Agrippa, Sz. Pál. kiknek cselekedetir írja le Sz. Lukács *Izel. 26.* Festus az első karbeli volt; mert midőn a' szegény fogoly Pál, maga mentő orator (Apologiat) mondott volna előtte és a' Christusnak szenvedéséről s' Fel támadásáról jozanon beszélgetett volna, Festus, mint Pogány, ezekben az Evangéliomi titkokban tudatlan, Sz. Pált bolondnak itéli, mondván: *bolondozol te Pál, a' nagy bölcsesség miatt bolondultál meg, v. 24.* kinek Pál nagy embersegiesen azt feleli: *nem bolondozom Nemes Feste, hanem igazságnak és jozanáságnak beszédit szollok v. 25.*

Agrippa, a' második karbol valo volt, mint a' maga vallás-tételéből meg rcczzik, azt vallván maga felől v. 28. *Kicsiny b'ja, hogy nem keresztyén.*

Sz. Pál, a' harmadik karbol valo volt, mint maga mondgya v. 29. *Kivánnám Istenül, hogy mind kicsinyben s' mind valoban, nem csak te, hanem mind azok, a' kikma engemet halgatnak, lőtetek volna olyanok, mint én, ez ketelemtől meg váltva.*

Az első karbeliokról én nem szollok, mivel a' Keresztyének közöit, minéműveknek mi tartjuk magunkat, avagy igen kevés Festusoknak avagy edgynek sem kellene lenni; hanem szollok elsőben a' Fel-Keresztyénekről, az után az Egész Keresztyénekről, holott az idvezülendő embernek, ennél szükségesebb nem lehet mint ezt meg tudni, mellyik karbul valo ő; Keresztyénség kívül valo Festusé, Fel-Keresztyén Agrippaé, vagy pedig Egész s' Tökelleres Keresztyén Sz. Pállal.

Oh vaj

Oh vajha el hiehetném az én édes Magyaromat Sz. Pállal, hogy nem csak Fél, hanem ugyan Egész, nem csak kicsinyben, hanem ugyan valoban Keresztyének lennének! Cselekedgye meg az az Isten, kinek predikállo széki az emberek szívében vagyom! Amen, Amen!

Summája a' Leczkének: Agrippa vallás tételle a' Sz. Pál predikációjának hathatósága felől, mellyben meg vallyá, annyira meg győződött az által, hogy kicsiny heja volt, hogy Keresztyénne nem lótt.

I. Vagyom a' Vallás-tévő személy.

Részai. Agrippa.

II. Vagyom a' Vallás-tétel: Kicsinyben, etc.

Mellyben: I. Vagyom a' Sz. Pál predikálásának hathatóságának meg-vallása: Kicsinyben hogy el nem hitecz. 2. Az el hitetefnek czéllya: hogy Keresztyénne légyek.

MAGYARAZAT:

I. Kérdés. Mit téstzen Keresztyénne lenni? Fél Ez a' szó Keresztyén, vétetik avagy Tágasan mind azokert, a' kik szájjal vallyák, hogy a' Jesus Christus el jött a' testben, ellenekben vetvén ezeket, a' sült Pogányoknak, kik a' Christust nem ismerik; a' szegény vak Sidoknak, kik a' Christust mint igaz Mesiast bé nem veszik; a' Mahomet vallásan valoknak, kik Mahometet nagyobra becsülik a' Christusnál. Ezzel az tágas értelemmel a' Papisták, Socinisták,

nulok, Uj. Keresztyének is mind Keresztyéneknek mondatnak.

Szorosan, a' Sz. Írásban véteik, csak a' Jesus Christushnak igaz Tanítványiért és követőjéért, a' kik ő benne hisznek, az ő Tudományát bé veszik és az ő életét követik. Ilyen értelemben, csak három helyen találtatik ez szó: *Keresztyén*, az Uj Testamentumban, úgy mint: *Csel. II. v. 26.* A Tanítványok legelőször *Antiochiában* neveztetének Keresztyéneknek. *1. Pet. 4. v. 16.* *Ha valaki ugy szentved mint Keresztyén, ne féljen nyelve.* Itt a' felvett leczkében is ilyen szoross értelemben véteik. Keresztyénnek lenni azért annyit téstzen, mint a' Christushnak igaz Tanítványává lenni, ő benne hinni és őtet követni.

Mintha mondotta volna Agrippa Király, szent Pálnak: Annyira meg győződtem lelkemben a' te tanítárod által a' Keresztyéni Vallásnak Igasága felől, hogy ha Festus-tól nem szegyenleném s a' Romaiaktól nemém, mindgyárt Keresztyénné, Christus Tanítványává és követőjévé lennék.

II. Kérdés. Mit téstzen: Kicsinyben? Fel. A' Görög Ige: *ἐν ὀλίγῳ* annyit téstzen, mint: kicsinyben, vagy kicsiny heja. Béza így fordítja: *Propemodum*, csak ném, közel. Erteleme ennek csak ez: Oly határozása volt a' Sz. Pál Tanításának az Agrippa lelke-isméretiben, hogy jöllehet nem tért ugyan meg arra, de meg győződött; Lelke meg illetődött, noha meg nem ujjatott. Kicsiny heja volt, hogy

hogy el hagyván a' Sido vallást, Keresztyénné nem lőtt.

III. Kérdés. Mit téstzen, el-hitetni? Fel. A' Görög Ige: *πείθει*, keztör téstzen: lavallani és a' javallott dolgot elhitegni. *svadere est conatus, persuadere est efficientis.* Béza. lavallani az igyekezője, el hitetni az végbenvivője. Itt azért az el-hiterelen, nem valami csábítás érteik, hanem a' Keresztyéni vallásnak javallása és annak el-hitetése, annak Igaságáról való meggyőztetése a' Lelki ismeretnek. Ilyen értelemmel mondgya Sz. Pál: *Tudván az Urnak félelmét, az embereket elhiteitjük*, 2. Cor. 5. v. 11;

I. TUDOMANY.

Az Isten beszédének hirdetésének, gyakorta még a' hitelenekben is, oly nagy határozása vagyon, hogy noha az által meg nem teritetnek ugyan, de meggyőztetnek. Agrippa így győztetett meg a' Sz. Pál predikállása által. Erről nem szollok.

II. TUDOMANY.

Meg lehet az, hogy az ember csak nem, avagy Fel-Keresztyén legyen, mind a' maga s mind a' mások iudiciuma szerint nem melle legyen az Istennek Országáról; de azzal ugyan nem egész Keresztyén s nem is idvezül. Ilyen volt Agrippa.

Két megjezősre méltó Sz. Írásbeli helyek vadnak, mellyeket ez Tudományunk a' kama magatlagával igen meg kell fontolni. Edgyik a' valójában igaz emberről: *1. Pet. 4. v. 18.* *Az igaz csak alig tartanak meg avagy alig idvezül.* Másik az izines igazról: *Marc. 12. 24.* *Nem melle nagy az Istennek Országától.*

Az Igaz alig idvezül, az az, sok nehézség-
ken kell által menni, a pokolnak sok szomorú
félelmi által kell menyörizághban menni. A'
Fél-Keresztyén, kicsinben hogy nem idvezül,
de a menyörizághnak sok szép remétsége által
is ugyan nem idvezül. A' mi nehezen lesz, u-
gyan meg lesz, az igaz hivek részéről; de a'
mi kicsinben hogy meg nem lesz, ugyan nem
lesz a' Fél-Keresztyének részéről. Ezekből
ilyen mély gondolkodásra méltó dolgok fo-
kadnak ki: Hogy a hívő ember, csak nem az
pokolig meg aláztathatik, de ugyan nem mé-
gyen oda. A' Fél-Keresztyén az Egig fel ma-
gasztaltathatik, de ugyan nem megyen be az
égben. Az igaz csak nem elvész, de ugyan
idvezül A' Fél-Keresztyén kicsiny heja hogy
nem idvezül, de ugyan elvész örökké; mert
az igaz legalább való állapattában-nis, valo-
jában hívő; de a' Fél-Keresztyén, leg felsőbb
állapattában-nis, valójában hit nélkül való
bűnös.

Minekeltőre a Tudományt meg bizonyíta-
nám, három dolgokat kell elől bocsátanom. I.
Hogy ez a Tudomány nem arra való, hogy
ágyenge Keresztyénekben meg-űtközzenek,
nem arra való hogy a hiveket meg sebecsien-
hanem hogy a mázos és áll orzás Keresztyé-
neket fel serkentsen. A' Hivék részéről is
hasznos az ilyen Tudomány, mere: 1. Meg-
vizsgáltatja vélek az ő Remétségeknek Funda-
mentumát, *Érvényen építé, vagy Kösziklan*

Math.

Math. 7. v. 24. 25. 2. Csudáltatja vélek az
Istennek megkülönböztető szerelmét, olyan
ő ökké való utban hozván őket, mellyről en-
nyi sokan elvesznek, *Solt. 139. v. 24.* 3. Fel-
indítja őket amaz sív vizgálátnak lelki mester-
segére, *2. Cor. 13. v. 5.* mellyből meg ílmérik I-
sten előtt való kedvességeket. 4. Meg kettőz-
tetteti vélek azon való szorgalmatosságokat,
hogy ne csak hidgyenek, hanem mind végig
meg-maradgyanak a' hitben. *1. Cor. 16. v. 13.*
Phil. 4. v. 1.

Az én fel tölti czéлом azért ez Tudomány-
nak predikáláfaban s' világ eleiben való ki bo-
csátásában, nem az, hogy az töredezett nádszálat
el tördeljem és az füstölő gyertya belet el-oltsam.
Math. 12. v. 20. hanem hogy a' csalárd tű-
zet, mellyet a' bűnös maga gyújtott, el-fujjam.
Esa. 50. v. 11. hogy valamiképpen tellyes életé-
ben annak világanál járván, végre ne kénsze-
rittefélék, *síjadalomban le fekünni.*

II. Eztis elől kel bocsátani, hogy noha so-
kan igen közel mennek menyörizághoz, de u-
gyan nem mennek be; mindzáltal valakiben
leg kisebb mustár magni kegyelem vagyon-is
ugyan be megyen oda. *Az Igaz meg tarja az ő*
síat. Job. 17. v. 8. Az Igaz kegyelemnek leg
kisebb mértéke, szinte olly idvestéges, mint
a' leg nagyobb; szinte olly bizonynyál idvezis,
noha nem olly tellyes vigasztalással.

III. Meg kell eztis jedzeni, hogy a' kik ezt
a' Tudományt magokban való szállás és vizgálás
nélkül

nélkül halga hattyák, gyanakodhatni sőt ke-
telkedhetni az olyanok lelki állapotjának jo-
sága feől. A' mely számado Sáfár, soha nem
vígálya az ő számtartó könyvét, felthetni
hogy nem adhat jól ízámot az ő sáfárságáról.
Luc. 16. v. 2. Így felő hogy nem adhat jól í-
zámot Istennek ki az ő szívének könyvét ritkán
forgattya. A' mely ember igen beteg s nem ér-
zi, hogy közel az ő halála; így a' mely bű-
nös nem érzi az ő lelki állapotját, jele hogy
meg holt a' bűnbén, sőt az örökké való halál
háza is ki ütött rajta.

Ezeket így elő bocsátván a' Tudomány pro-
bája következik, ezekből a' Példákból:

1. Amaz Gazdag Iffiu Példája előven ábrá-
zolja ki, a' Fel Keresztyén állapotját. Matth.
19. az 16. fogva, a' 23 dik versig. Látsuk med-
dig ment ez.

1. Az Idvefélg uttya felől tudakozott: *Te
Mesterem, micsoda jót cselekedjem, hogy az örök éle-
tet el vegyem.* v. 16.

2. A' Parancsolatokat meg tartotta, még pe-
dig MIND. *Mind ezeket meg tartottam az én iffiu-
ságomtól fogva,* v. 20.

3. Alhatalosan tartotta meg a' parancsola-
tokat, *nem olyan volt az ő jósága mint az Ephraimé,
melly batoro volt a' réggeli harmathoz.* Hof. 6. v. 4.
hanem Iffiuságával fogva.

4. Kivánt több tudni és cselekedni, hogy
a' mi hejával volt, azt meg szerezze. *Mi fo-
gynokozás vagyon meg bennem?* v. 20.

Gon-

Gondold meg ha nem joember volté ez, a'
ki ennyire ment. Oh melly kevesen mennek
csak ennyire is az emberck közzű! De noha
ennyire ment, de ugyan csak Fel Keresztyén
volt. mert végre el hatta a' Christust és ragas-
kodott világi gazdagságához.

II. Az őt bolond Szűzek Példája, ezen dol-
got világosította. Matth. 25. v. 1. és a' több-
ben. Nézd el mennyire mentek a' Christusrol
való vallás tételben:

1. Szűzeknek hivattak: *ak ezek is v. 1. Ez a'
nevezet pedig mind az ő s' mind az U. T. adat-
tatik a' Szenteknek.* Enk. 1. v. 3. *Szereinek té-
gedet az Szűzek,* az az, a' Szentek. Így amaz
ízaz negyven négyezerekből álló Seregek, mel-
ly k állottak Sion hegyén a' Baránnyal, Szű-
zeknek nevezetnek, *tel 14. v. 4. Szűzeknek,* azért
mert nem ferietzték meg magokat, a' világi
fajtalanságokkal. 2. *Pét. 1. v. 4. Ezek is láttat-
nak azon Seregéből lenni, mert Szűzeknek hi-
vattának,* Matth. 25 v. 1.

2. Vötték az ő Lámpásokat v. 3. *A' kik bo'ón-
dok valának kezekben vötték az ő lámpásokat.* Az az,
Vallást töttenek a' Christusrol nagy nyilván.

3. Volt valami Olajok is a' Lámpában, a'
mint meg teezik v. 8. *Adgyatok nekünk a' ti Ol-
ajokban,* mert a' mi Lámpáink el aluttanak. Volt
valami hitek, (de nem az Isten választottinak
hitek) láttatott égni az ő lámpások külsőkép-
pen az emberek szemei előtt.

4. El mentenek olajt venni v. 10. Az ő val-
lás-té-

A s

lás-té-

lás-tételek nem hanyólnak, hanem munkas-
nak látszott lenni, mert lá elmentenek, hihető
az Isten rendelését gyakorlották, tiszteteket kül-
sőképben vegben vitték, volt előmenetek
(progressus-ok) a' joban.

5. Az ezes Szűzekkel edgyütt mentenek v. 1.
Tárlai voltak azoknak, kik a' Christussal egy-
be tárlalkodának.

6. Eleiben mentenek a' Völegénynel v. 11.
Órómezt keresték s' vőtték volna a' Christust,
hihető a' magok hasznáért.

7. Mikor hallották éjfelkor a' kiáltást, hogy
ihanjó a' Völegény, mennyeteki eleiben v. 6. felke-
lének és el-készíték az ő lámpásokat v. 7. mint egy
rettetésben törték vallást a' Christusról, re-
mélván, hogy ökis bé mennek a' lakadalom-
ban a' Völegénnyel edgyütt.

8. Kivántak kegyelmet, mondván: *Adgya-
sok nekünk a' ti olajokban v. 3.* Igaz kegyelmet
kivántak, de nem igazán, mert nem az ő ide-
jében, hanem későn, mikor már el jött a' Vö-
legény, holott addig kellett volna, míg el-
nem jött a' Völegény. Azért mondának bo-
londoknak, hogy addig nem szerzeritek Olajt,
míg fen volt az Olaj szerzésnek, a' kegyelem-
nek Napja.

Mind ezeket végben vitték a' bolond Szű-
zek, de ugyan ki rekesztettek a' lakadalmas
házból v. 10. és noha keménnyen kiálták
vala: Uram, Uram, nyisd meg nekünk v. 11. de a'
Christus csak ezt mondá nekik; *nem ímérték*
éteket v. 12.

Nezhecz-

Nézheczze meddig mentenek ezek a' Szű-
zek a' Iesus Christus felől való vallás-tételben
és meddig maradtanak meg abban, szintén a'
Völegénynel el jövetelig; többire majd az
Mennyeország ajtajához jutottanak, de mikor
szintén a' dicsőségnek külsőbét tapogatók,
(mint a' Sodomabeliek a' Lot Ajtaját) ott ve-
lének Ezek, csak nem idevéltek, de ugyan
nem idevéltek. Kicsinyben hogy Keresztyé-
nek nem voltak, de ugyan csak Fél, nem Egész
Keresztyének voltak.

Oh ti, kik az igaz Vallásnak valloi vadatok,
álljatok meg és rekeszessetek; ha azok kik tiná-
latoknál tovább mentenek, még is el vesztet-
ték Menyországot, hát ti hova léstetek, kik an-
nyira sem mentek! Ha azok a' kik Szűzek, vai-
lást tesznek a' Christusról, vagyon valami hi-
tek, kik másokat sokban meg dólnak, a' kik ke-
resik a' Christust &c. ha ezek is csak Fel-Ke-
resztyének. Oh Uram micsodák vagyunk há-
mi, kik ezeknek csak a' nyomár sem érjünk el!

Ha ez két Tanubizonyságok nem elegek a'
Tudománynak meg próbálására, imhol az har-
madik az ő Testamentumból:

III. Nézd meg, Isten mit mond maga az ő
Választott Népéről a' Sido Nemzetségről: *Min-
den nap keresnek engemet, gyönyörködnek az én utaim-
nak tudásában, mint ha olly nép volna, melly igazságot ese-
lekedei volna, és az ő Istenének rendelési hátra nem bat-
ta volna: tudakoznak én tölem az igazságnak törvényé-
ről, az Istenhez való menetelben gyönyörködnek* Esa.
58. v. 2.

Nézd

Nézd ezeket, meddig mentenek. Ha az Isten maga ezeknek rothatsága s' vesztése felől tudományt nem tölt volna, azt tudnók hogy ezek a' Nyáj előtt való kecske bakok, kik Baby-lonból kifutottak. Ier. 50. v. 8. Iegyezd meg: 1. Az Isten keresik. Ez pedig az Igrz Szenteknek Belyege. Ez az Isten keresőknek nemzetsége, a' kik keresik a' te orczádat. Oh Iákoknak Isten. Soli. 24. 6. s' hát nem épp Kerelztyének ezek az Isten keresők? De mennyünk tovább még-is:

2. Mindennap keresik az Isten. Ihon a' nagy Szorgalmatosság s' Alhatatosság az Isten keresésben. Nem csak a' nyomoruságnak nap-ján kerestek az Isten, mint némellyek szok-ták: Tehova a' nyomoruságban meg látogattak tégedet, alázatosan könyörgöttek tenéled, mikor a' te oltorod raj-zok volna. Efa. 26. v. 16. Sok ember, nem elebb hanem akkor látogattya meg Isten, mikor ő-ret Isten meg látogattya; akkor tölti ki lelkét a' könyörgésben, mikor Isten is haragjának pohárát tele tölti. Ez nem egyebb, a' Tengeri hajók buzgóságánál, kik mikor annyira jut-nak a' tengeri háboru miatt, hogy majd esek-is el vész, akkor kiáltanak a' lehovahoz az ő ré-mülésekben. Ion. 1 v. 5. Soli. 107. v. 27. 28. E-zek a' k kről Isten szól, úgy tecczik jobbak, buzgobbak amazoknál, mert mindennap min-den időben, boldog s' boldogtalan állapotban keresik az Isten. Azt gondolhatná ember, hogy ez, sziveségnek (sinceritás-nak) jele, job-b az hypocrita felől azt mondgya: Vallyon segicség-re bújáé

re bújáé az Isten minden időben? Iob. 27. v. 10. Nem ilyen ez a' Nép, mert mindennap keresi az Isten.

3. Tovább azt mondgya Isten: Gyönyörködnek az én utaimnak tudásában. Kétség nélkül ez, a' sin mutatainak gyanója alól, fel menti őket, mert az hitetlenek mondgyák ezt: Távozál el mi tőlünk, mert nem gyönyörködünk a' te utaidnak isméréti-ben. Iob. 21. v. 14.

4. Olly Nép ez, melly igazságot cselekepszik. Olly Nép, melly nem csak tudgya és szoliya az I-gaságot, hanem ugyan gyakorollya is. Hisem jonak láczik ez!

5. Nem bánták el az ő Isteneknek Rendelést, Igé halgatásban, könyörgésekben, ház nép közöt való Isteni szolgálataiban foglalatások.

6. Az Igaságnak törvényéről tudakoznak. Nem akarják hogy a' magok akarattya legyen az I-gaságnak vagy a' Hamiságnak regulája, ha-nem az Istennek törvénye és akarattya és így az emberekkel való társalkodásban, adásban s' vévésben, Isten által akarnak igazgattatni és tanácsoltatni.

7. Az Istenhez való menetelben gyönyörködnek. Ez már alig lehet Fel-Kerelztyén formája, Iob azt mondgya; Vallyon a' mindenhatóan gyönyör-ködteti magot? Iob. 27. v. 10. Noha Isten volna az embernek fő gyönyörűsége, de az szines Ke-relztyén még sem gyönyörködik Istenben, mert nincsenek lelki indulati. Eza' Nép pedig az Istenhez való közelítésben gyönyörködő-nek mondatik.

8. Olyan Nép volt ez, ki a bűntőlésben foglalatoss volt. *Mi az oka, hogy mikor bűntőlünk nem tekintsz ránk, a mi lelkünket gyötörtük és nem vitted észreben? Esa. 58. v. 3.* A' bűntőlés olly tisztá a Népnak, melly nem csak fel-tésai és kívánnya az szívben való kegyelemnek valóságát, hanem annak a kegyelemnek Erejét. A' bűntőlést Idvezítőnk is új tömlőben töltött borhoz hasonlítja: mivel a mint az új bor igen erős és az régi tömlőt ki szakasztja; így a' bűntőlés erős Keresztyéneket kíván az gyakorlásra. *Matth. 9. v. 17.* Ez az Nép pedig, kiről itt vagyona' szó, gyötötte lelkét a' bűntőlés által *v. 3. le bajtotta az ő fejét mint az kaka v. 5.* Egy átalylában hát ez az Nép, új tömlőben töltött borhoz hasonló volt, kegyelemben erős, nem csak valóságában, hanem ugyan erejében s nevékedésében leheretitt az kegyelem. De noha mind ezeket meg cselekedték, ugyan csak nem voltak jobbak a' Fél Keresztyéneknek, mert jól el mentek ugyan, de nem mentek oda a' hová kellett volna; mind ezek után Istenből meg verettek, a' mint meg reczezik ebből az egész részből.

Reménlem eddig már elégedendő képpen meg reczezik a' Tudománynak Igassága: hogy az ember lehet Fél-Keresztyén, nem megszűnhet az Isten országához, de azzal ugyan nem egész Keresztyén s nem is idvezül.

FELKERESZTYEN LAITORIAIA.

FELKERESZTYEN.

LAITORIAIA.

II. PREDIKACIO.

Tsel. 26. v. 28. Kicsinybe hogy el nem hitelisz engemet, hogy Keresztyénne legyek.

A' fel-tőt Tudománynak derekassabb megmutatására, illyen 4. kérdéseket tészek fel. I. Meddig mehet a' Fél-Keresztyén az Idvességnek utában, mindazáltal ugyan csak Fél-Keresztyén ő affelől és ugyan nem idvezül. Ezt nevezem Fél Keresztyén Lajtorjájának, mivel meg mutogatom husz dolgokból, (mellyek meg meg annyi fogai ennek a' Lajtorjájának) melly igen közel meheffen a' Fél Keresztyén Menyországához, de oda ugyan soha bé nem megyen.

II. Honnét vagyon az, hogy sokan csak annyira is mennyenek, hogy Fél-Keresztyének legyenek?

III. Miért hogy a' kik eddig mennek, ugyan még is nem Egész, hanem csak Fél-Keresztyének?

IV. Micsoda az Oka, hogy az emberek tovább nem mennek, hanem hogy csak Fél-Keresztyének legyenek?

A' mi az első kérdést illeti, meddig meheffen a' fél-keresztyén; illyen husz rendbéli dolgokra tévé mehet:

I. Nagy tudománya, nagy megvilágosztatása lehet, sokat tudhat Isten és az ő akaratja felől, a' Christus és az ő utai felől; de ugyan még is csak Fél-

Felkeresztyén. Ugyan is noha a kegyelem nem lehet tudomány nélkül; mindazáltal lehet valakiben sok tudomány, de semmi kegyelem nincs a tudomány mellett. A' meg világosítás gyakorta meg van, de ugyan soha nincs a valóságos meg téres. A' tudománynak felszke az Ertelem, az Szentlégnak felszke az Akarat, meg lehet az, hogy az embernek értelme megvilágosított legyen; de az ő akarattya ugyan egyfálnera is meg nem szenteltetet, lehet valakinek olyan tudománya, mellyel tudhattya hogy vagyon Isten; de nincs olyan akarattya, mellyel engedgyen Istennek. Sz. Pal mondgya nemelylek felől, hogy mikor az Isten meg ismérték volna, nem dicsőítették őtet mint Isteni, Ró. 1. 21. Hogy az ember egész keresztyén legyen, megkivántatik, hogy a' fejében világosság, a' szívében lelki melegség legyen, tudomány az értelemében, buzgoság indulatiban.

Nemelylekben vagyon buzgoság tudomány nélkül; de az nem egyéb vak buzgoságnál, nemelylekben van tudomány, buzgoság nélkül; de az nem egyéb, halzontalan speculatio-nál szemlélésnél.

Ellenveles. Azt mondgya az Sz. Irás: Ez az örök élet, hogy megismerjenek tegedet egyedülenni igaz Istennek és a' két el bocsátottát a' Jésus Christust, Job. 17. v. 3.

Felelet: Nem minden ismereti Istennek és a' Christusnak, ad a' teleknek az örök élethez való tust, Ugyan is miért vezűnek hát el az ördögök, kiknél

kiknek több ismeretek vagyon Isten felől, hogy semmi világon lévő minden embereknek; mert noha ők el vesztették a' szentségeket az ő telek által, de nem vesztették el, az ő tudományokat vagy ismereteket. Innen az ő tudományokból hivattatnak *Διδασκαλοι*, az az, tudósoknak; de ugyan másképpen, az ő gonoltságokért *Διαβολοι* az az, káromlok, ha annál tudósabbak is, de ugyan csak ördögök ők. A' Fő teli lehet tudománnyal, de az szív egy esőppel sem jobb azal, ha valami egyéb nincs abban. A' Phariseusok elég tudósok voltak. Imé te Sidenak nevezetel és a' törvényben nyugosol, dicsekedel az Istenben és tudod az ő akarattya. *Érc. Rom. 2. v. 17. 18.* de ugyan csak hypocriták nemzettségi voltak. Oh melly sokan mentenek tudománnyal rakva pokolban! Innét mondatik: *Sinite sapientes hujus mundi sapienter descendere ad infernum.* Engedgyétek meg, had mennyenek bölcsen pokolban, e' világnak bölcssei. Noha igaz az, hogy örök élet, tudni és ismérni Isten s' az Jésus Christust; de az is igaz, hogy sokan ismérték Isten s' a' Jésus Christust, kik soha nem látnak örök életet. Vagyon közönséges ismeret, vagyon ldvefséges ismeret: A' közönséges ismeret az, melly csak az emberek fejében ulzkal, de a' szívre bá ható munkája nincsen. Illyen ismereti vagyon a' meg vettetteknek. Bá látnak a' Christust, a' Kösziklak tetejéről és a' halálukról, *Szám. 23. v. 9.* A' természet vizsgálók mondgyák, hogy a' varas bekának a' fejében gyöngy

gőgy vigyon, de a' belirakva méreggel. Ilyen a' meg nem szent letett nagy tudományu ember. Vagyon idvességes ismereti Isten-
nek és a' Christuloak, melly magában foglalja az értelemnek hitel adását (*assensus* sat) és az akaratnak megédgyezését, mely a' hitel édgyűtt jár: *az ő ismereti által az énig, az boldom okokat megigazít. Esa 53. v 11.* Ez az ismeret az, melly vízfén az örökeletre. Akar minémű mereteke legyen emberben az Isten és a' Jesus Christus ismeretnek, de ha az, nem ez az idvességes ismeret, melly az jó indulattal és a' szívnek engedelmessegevel vagyon egybekötve, ugyan csak fél Keresztyén. Csak az az ember ismeri Isten igazán, a' ki tudja mint kel Istennek engedelmeskedni és a' Isten az ő tudományát szerint engedelmeskedik: *te értelmek vagyon mind azoknak valakik az ő parancsolatit cselekedik, Soli 11. v 10.* Minden tudomány és ismeret enélkül csak olyan mint a' Nabugodonozor állo képe, mellynek fej arany, laba pedig sár volt.

Nemellyek tudnak, csak azért hogy tudgyanak.

Nemellyek tudnak, hogy tudásnak avagy tudóssoknak tartásának.

Nemellyek tudnak, hogy a' mit tudnak, azt gyakorolják is és praet zárllyak.

Im már pedig, tudni csak azért hogy tudgyon megyeb elne futtatásnál (*curiositas* nal.)

Tudni, hogy tudásál vagy hogy tudónak tartásál, nem egyéb hojában valo dicsőség keresés.

keresésnél; de tudni, hogy gyakorold a' más tudsz, ez Evangeliumi tisztod.

Ez telzi embert egész Keresztyénné, amaz pedig kicsinybe hogy nem Keresztyénné.

11. Lehetnek embernek nagy és nevezetes ajándéki, sőt lelki ajándéki; de még is csak fél Keresztyén. A' könyörgésnek ajándéka, lelki ajándék; ez lehet valakinél, de ugyan csak fél keresztyén attól, mert más dolog a' könyörgésnek ajándéka, más dolog, a' könyörgésnek kegyelme.

A' predikálásnak és profetálásnak ajándéka lelki ajándék, mellyel ember birhat; de ugyan csak fél keresztyén, 1. Cor. 12. v. 10. Iudas nagy Predikátor vála, úgy azok kik a' Christushoz jövé, azt mondoták: *Uram Uram nem de nem az te nevedben tanítottunké és nem a' te nevedben utunké ördögöket? Matth. 7. v. 22.* Meg kell tudni hogy nem az ajándékok, hanem a' kegyelem telzi az embert Keresztyénné.

1. Mert az ajándékok az Isten lelkének közönséges munkái, máraz ember az Isten lelkének minden közönséges ajándékiban részes lehet, de ugyan megvettetés lehet; ugyan is azért hívattatnak közönségeseknek, mivel mind jónak gonoszoknak egyaránt sáfároltatnak az Lélekül, mind hiveknek, mind hitetleneknek.

A' kiknek vagyon kegyelmek, vagyon ajándékjok, és a' kiknek nincs kegyelmek, lehet azon ajándékjok, mert a' Lélek munkáledik mindenkiben; sőt a' vallásnak kegyelem nélkül valóval.

lo Vallojának nagyobbajándékikheinek a legszentebb hívő embernél.

2. Mert az ajándékok egyebek hasznájért és javáért adattának (*in ordine ad alium*, a mint a Scholasticusok szólnak) Mindennek adatik a Léleknek ajándéka, *befizetve*, úgy tanít Sz. Pál, 1. Cor. 12. v. 7.

Az ember epithet mást az ő ajándékival, de maga nem épül; másnak használhat, de magának nem. A' Sánta ember az ő mankojával meg mutathatja az igaz utat; de maga azon az uton nem járhat. A' görbe izabo csinálhat ilendő ruhát az egyenestestű embernek, noha az nem ilenék az ő testére, görbésége miatt. Az Ecclesia (melly a Christus bérc-fesztetett kerüye) meg öntözté tethetik fábol való esztornán is; a' Nap világoskodhatik a' mocskos ablak által is; a' földet hasznosan be vehetik a' szennyes kezzel is. A' holok tisztá alant madarak, mégis azok által táplála Isten Ilyét 1. Kér. 17. v. 5. noha a' hollok magok nem jók voltak enni, de jó eledelt hoztak.

Az Isten beszédének hathatósága nem függ annak authoritásától (méltóságától) a' ki azt szólja, hanem az Istenétől, a' ki azt meg álgya. Ugy hogy, más meg térítethetik valamilyen Tanítónak predikálása által, maga pedig megvettethet Isten, 1. Cor. 9. v. 27. Báám világosan profetált a' Christus felől, de a' Christus néki lemmint sem használta. Csillag származék Iakobus és Királyi pálcza Izraelből, de ugyan nem használ az

nál az Báámnak, mert azt mondgya: *Latam aqz, de nem most, nézem aqz, de nem mint közel valót*, Num. 24. v. 17.

Istentől meg lehet, hogy a' más ajándéka által valakit a' Christushoz hozzon, azonban amaz a' kinek ajándékival él Isten, idegen lehet a' Christustól. Egy ember mást meg erősíthet mást a' hitben, maga pedig idegē lehet a' hit űl.

Egy Pendleton nevű *Anglus* Predikátor. Mária Királyné idejébe meg-erősűe hitibē eg Saunders nevű Predikátor tárlat, intvén őtet arra, hogy meg maradna végig abbá az igazságba melyet predikálott; és azt vérevel is meg pecsétellye. Amaz ugyis cselekedett, dicsőiségetsen Márttyróságot szenvedett; de ez. Hittől szakatta lőtt: *Foxus in Act & Mon Martyrum*. Scutellus is emléget egy *Spejerus* Iános nevű *Ausburgumi* híres Predikátort Német Országban 1523-ben, ki az Evangéliomot olly nagy hatalommal predikálolta, hogy sok nyílván való parázna Afiszonyok annak predikálására meg tértenek s' jo Keresztyénekke lőtenek; de maga annak-utánna Pápiává lőtt és siralmas vége lőtt. *Scutellus Annal Pag nē* Így a' gyermeke szepen világolhat egyebeknek az ő munkálkodásokban, de maga az után rut búzzal alulzik el.

3. Mert a' leg nagyobb ajándékunk is, nincsen annyi tehecség k, hogy a' szívét megváltoztathassak.

Az ember úgy predikálhat, majd mint valami Apostol, könyöröghet mint valami Angyal, de őt.

de ördögi szive lehet. Csak egyedül a' kegyelem változtathatja meg a' szívet, az leg nagyobb ajándékok sem tehetik azt, de a' leg kisebb kegyelem meg cselekedheti azt. A' nagy ajándékok jó deákka' tehetik az embert, de a' kegyelem jó keresztyénné. Ha azért az ajándékok az szívet meg nem változtathatják, lehernek hát valakinek leg nagyobb ajándék, de ugyan csak fél-keresztyén lehet.

4. Sokan mentenek az ajándékokkal meg terhelve pokolbán. Hihető Iudáinak nagy ajándéki voltak, mert Evangélium hirdetője volt, de ugyan az ő helyére ment, *Tel. 1. v. 25.* Az Írástudók és Phariseusok nagy ajándéku emberek voltak, de, *hol vagyon a' bölcs, hol vagyon az Írástudó? 1. Cor. 1. v. 20.* A' Kereszt- nek predikálása azoknak a' kik el vesznek boldogság, *1. Cor. 1. v. 18.* Kicsodák azok az elveszendők? A' Sidok és Görögök között lévő bölcsék és tudósok.

Surgunt indocti et rapinunt cælum, dum nos cum doctrina nostra in Gehennam detrudemur. Fel kelnek a' tudatlanok és elkapják a' mennyországot, midőn mi a' mi tudományunkal a' Gehennára letaszítatunk, így szökött egykor egy Püspök, midőn látta, hogy egy szegény juhász sírta a' Varas beka felett.

Az szegény írástudatlan Világ mennyországban megyen, sok tudós emberek az ő nagy tudományokkal pokolban mennek.

Három dolgokra vagyon nekünk szükségünk,

gúnk, ha el akarjuk kerülni a' veszedelmet. 1. Meg kell győzeztetnünk a' bűnről voltaképpen. 2. Valóban a' Christussal edgyesítenünk kell. 3. A' kegyelem Frigyében, be kell vésztetnünk és fogadtatnunk. Már pedig a' leg nagyobb ajándékok is ezeket végben nem vihetik, mert az bűnről egészen meg nem győzhetnek, a' Christussal nem egyeshíthetnek, az Frigyben be nem állathatnak, és következőképpen az örök veszedelemtől meg nem tarthatnak; Így azért a' leg nagyobb ajándékkal bírók is, csak fél Keresztyének.

5. Az Ajándékok elapadhatnak s' el veszhetnek; a' kegyelem soha el nem vesz, de az ajándékok el veszhetők; a' kegyelem romolhatatlan, noha az ajándékok romolhatók; a' kegyelem olyan forrás melynek vize el nem fogynak *Esa 55. v. 1.* de az ajándékoknak folyamati ki száradhatnak. Ha a' kegyelem romolható volna is az ő természetiben, mint természet dologs mind azalál romolhatatlan, annak meg őrizőjére nevez, a' mennyiben természet állat. A' ki azt mi bennünk teremtetett, meg istartya azt miszámunkra. A' ki el kezdette, elis végezi azt. Az ajándékoknak gyökere a' természetben vagyon; de a' kegyelemnek a' Christusban és így noha az ajándékok meghalhatnak és ki száradhatnak, de a' kegyelem mindörökké meg marad.

Ha azért az ajándékok veszendők. (roha a' kinek leg kisebb kegyelmé vagyon is, Keresztyén)

tyén) mindazáltal a' kinek leg nagyobb aján-
dekvadnak is, ugyan csak Fel-Keresztyén.

Ellenvetés. Hát miért mondgya az Apostol,
hogy, *kivánnuk a' leg jobb ajándékokat,* 1. Cor. 12. 33.
Miért kell kívánni, ha az idvességre nem hasz-
nosok? *Fel.* Az ajándékok jók, noha nem leg
nagyobb jók; drágábbak, de még nagyon va-
lami azoknál drágábbak, mert azon vers-
ben mondatik: *még drágábbat mutatnak nek-
tek, e' pedig a' kegyelem utya.* A' kegyelem-
nek egy pontnyi nehézsége, többet ér egy tá-
lentumnyi ajándékoknál; az ajándékok gazda-
gokká tesznek minket az emberekre nézve, de
a' kegyelem az, melly minket gazdagokká te-
szen Istenre nézve. *Luc.* 12. v. 21. A' mi aján-
dekink használnak egyebeknek, de a' kegye-
le használ mi magúknak, a' mivel én másnak hasz-
nálók jó, de a' mivel magamnak használok jobb.

Mivel azért az ajándékok jók, kell azokat
kivánnunk, de mivel nem leg jobb jók, azok-
ban nem kell meg nyugodnunk; szükség kíván-
nunk az ajándékokat, a' mások javáért, hogy
azok épülhessenek, de szükség kívánnunk a'
kegyelmet a' mi lelkünknek javáért, hogy a-
zok idvözülhessenek, mert akár mint épülyön
más a' mi ajándékunk által, de miel vesztünk
kegyelem nélkül.

III. *Lehet az embernek az Vallásról való fényes
vallás-tétele, és jók is foglalatokodhatik a' kegyelségnek
tísteiben, de attól csak Fel-keresztyén lehet.
Legyezd meg mit mond a' Christus a' mi Urunk
az il-*

az ilyenekről. *Nem minden a' ki mondgya, Urunk
Urunk, meyen bé a' mennyeknek országában, Matth.
23. v. 21. az az, nem minden a' ki vallást tétezen
a' Christustól, tartatik Christus igaz Tanítvá-
nyának. Nem mind Izraeliták azok, kik az Izraelből
valók, Rom. 9. v. 6. Oh melly fényes vallás té-
tele volt Judásnak, követte a' Christust, el hat-
ta mindenét a' Christusért, a' Christus Evan-
geliumát predikállotta, ördögöket űzött a'
Christus nevében, őt s' ivott a' Christus asz-
talanál, de ugyan még is csak hypocrita volt
Judás. Sokan olyanok a' Vallás valloí, mint
a' Liliomok, szépeknek láczczanak, de bűdös-
sek; vagy mint a' bors, melly meleg az ember
szájában, de hideg a' gyomrában.*

Nagy magunk meg-csalása az, midőn vallá-
sunknak a' derekát, vallás-teretünknek temér-
dekegéről mértakellyük, és midőn a' ben-
nünk levő kegyelmeknek erősségét, a' mi tisz-
teinknek hoizlzaságabol itillyük. Az irás né-
mellyek felől azt mondgya, *hogy a' kegyelségnek
formája van nállok, de annak erejét meg tagadátok,* 2.
Tim. 3. v. 5. az az, nem élnek azoknak a' kegyel-
meknek gyakorlásában, mellyeket mutogatnak
hogy már az ő tiszteinek végben vitelében. A'
ki csak mutogatgya a' kegyelséghez való *practi-
sio* jár ahöz való közit a' cetteres vallás-tétel ál-
tal, és nem gyakorolgya a' kegyelséget a' szent
tárfalkodás által, csak formáját viseli az, de e-
rejét meg ragadta a' kegyelségnek.

Hogy pedig az embernek lehet a' Vallásról
B5 fényes

fényes vallás tétele, azonban még-is csak Fel-Keresztyén, ilyen négy dolgokból terzszik meg:

I. Ha ember valhattya a' Vallást, de azonban szive soha meg nem változott, sem állapattya meg nem jobbított: tehát nagy professora (valloja) lehet a' vallásnak, de ugyan csak fel-keresztyén afféle: de az ember valhattya a' Vallást szive meg-változása és állapotjának meg-újulása nélkül is; lehet az Igenek szüntelenül való halgatoja, de ugyan csak bűnös, gyakran mehet az Irtaszalához, de ugyan csak oly bűnösön mehet el onnét a' mint oda ment; nem kell ugyanis látnunk, hogy a' mi végben vitt tetteink (*ex opere operato*) nekünk kegyelmet nyerhessenek.

Sok lélek tért meg a' Christus által a' rendelesekben; de soha e' y lélek sem tért meg a' rendelesek (*Ordinantiis*) által a' Christus nélkül. Ugyan-is avagy mind meg térítjé a' Christus azokat, kik a' rendelesek alatt ülnek? Nem bizonyára, mert, *nemellyeknek az Ige halálnak állatya az halálra*, 2. Cor. 2. 16.

II. Valhattya ember a' vallást, de élhet a' kegyességnek formájában a' Isten m. atiasban. *Haláljuk ezt lakobnak báza, kik nevezik magukat az Izzelnek nevével és a' udnak forrasab l'isarm. ziaa nak, kik esküsznek a' lebon ne. é és az Izzelnek Istenét emeletik nem hívén és nem i. azán*, Esa 48 1. Mit gondol ez ezekről? *A' lebona nevet emeletik: imhol nagyon az ő vallás tetteik: de n. m. hívén*

és nem

és nem igazán, imhol az ő két színűségek. Bizonyára ha a' vallástól való vallás tétel nem volna, nem lehetne szín-mutatás jó értelemmel szolván; mert a' ki istentelen, testi és ocsmány belől, ha kívül is olyannak lánczik, az nem hypocrita, hanem csak olyannak lánczik a' minémű és a' micsoda ő. A' ki pedig valósgal egy, de tetteré képpen más, ha testi és szentségtelen, s' még is jonaks' szentnek lánczik, az a' hypocrita. *Hypocrita cupit videri iustus*. A' *Caluisták* így írják-le a' *hypocritaságot*, hogy az nem egyéb hanem *simulatio sanctitatis*, a' szentségnek tetterése. A' Görög igeis *ὑποκριτής* olyatcészen, a' ki valamelly comediasban a' más személyének ki formáloja, ábrázolója vagy költője. A' Sidók két szokkkal szokták ki-fejezni a' hypocritát: (*panim*), melly orczákat téfzen és (*canephim*) melly sín mutatokat téfzen; ugyanis a' hypocrita csak a' színét és orczáját viseli a' kegyességnek; azonban kegyelem nélkül való. A' hypocrita olyan mint a' szép alma, melynek kívül szép a' héja, de belül rothadt; sokan külső képpen lánczának igazaknak, de csak tetteresképpen igazak. Valhattya hát valaki a' vallást, de ugyan csak fel-keresztyén lehet.

3. A' bé-vőtt szokás embert Vallojává tetheti a' vallásnak, mivel természet szerént szeretik az emberek a' szokást; de a' ki a' vallást csak szokásból követi, mikor az virággzik, soha nem lesz az a' Christufért Mátyr, mikor a' Vallás szenved. Az Evangéliumnak halcyon

halp-

napjai szin mutatásra inditják az embereket, de mikor a' Religio szenved meg próbáltatik akkor az emberek álhatalossága. A' szokásból való keresztyén azért, csak fél keresztyén.

4. Ha az ember el-vészhet a' kegyelmségnek vallás-tétel alatt, tehát ember valhattya ugyan a' vallást, de még azzal csak fél keresztyén lehet. Ez a' Sz: iras világossan adja előnkben: a' Christus megátkozta a' Fige-ját, mellynek levelei voltak, de nem volt gyümölcse, *Matth. 21. 19.* Az országának fiaai ki-vettének a' kívül való felelősegre, *Matth. 8. 32.* Kicsodák voltak ezek? Azok a' kikakkori időben az egész világon istennek egyedül való népei voltak a' külső vallás-tétel által, kik övéllé szöve-égettettek vala az áldozatok által, *Sol. 50. 5.* Ilyenek voltak ez k, de ugyan csak ki-vettettek. Nemelyek dicsekedtek a' Christus feől való vallás-tételekkel, reméniven hogy az idévizi öket: *Uram Uram, nemde nem a' te nevedben profétá tunké, nemde nem a' te nevedben üztünké ördögöket, és sok hatalmas dolgokat nem cselekedtünké, Matth. 7. 22.* Mit mond erre Christus tunké akkor vallást tettek nekik: *Soba nem ismérték izeket tunké távozzatok é én olem álnokságn k cselekedő, v. 23.* Ígyezé meg ezeket a' Christ is nevében profetálókat, ördög üzőket, hatalmas dolgokat cselekedőket, mint hamisság cselekedőit el vészni.

Valamint hogy sokan meg nek menyörzágban a' kik szívükben felenek pokolul; így sokan mennek pokolban, kiknek szájukban fog

rog a'

rog a' Christus neve. Ha azért el-vészhetnek sokan a' kegyelmség feől való vallás-tétel alatt, lehet hat ember fényes professor (vallás-tévő) de ugyan csak fél keresztyén.

Ellen-vevés: Lám a' Christus maga azt mond-gya: *A' ki vallást tesz én volam az emberek el-té én is vallást tettem arról az én mennyei Atyám előtt, Matth. 10. 32.* A' Christus vallást tétel, láttatik annyit tenni mintha ő öket életet ígérne; ha pedig a' Christus vallást tészen rolunk s' ő öket életet-lád nekünk, az Atya is nem rekeszt ki ab-bul bennünk.

Félelet. Igaz dolog az, hogy a' kik a' Christustól vallást tészenek, ő is vallást tészen azok-rol: az is igaz, hogy vallást tenni s' ő öket életet-ígérni mind egy, csak hogy meg kell tudni, hogy a' Christustól hájjal való vallás-tétel, nem szível való vallás; más a' professio, más a' confessio, mert a' confessio, a' Christustól való elő-tanubizonyosság tétel, olyan időben, melyben szenved a' Vallás, a' professio pedig olyan elevenfégnélküli való vallás tétel, melly szokott lenni oly időben, mikor a' Vallás virágzik. Meg-vallani a' Christust szível, annyit tészen, mint választani és oltalmazni az ő utait; vallást tenni szájjal annyit tészen, mint keményen állatni az ő utait, de azok szerent nem élni. *Amaz, meg-lehet a' Christus utához való tetteres szeretet-ből; Ez pedig a' Christus személyéhez való meg-gyökerezett szeretetből.*

Szájjal vallani a' Christust, annyit mint valla-ni ő-

ni ötet, mikor senki nem tagadja; szível vállalni annyi, mint mellette lenni a' Christusnak és éretni szenvedni, mikor mások ellene vannak ő néki. A' hypocriták lehetnek *professorok*, de a' Martyrok az igaz *Confessorok*, a' *professio* víz mentében való uásás, a' *Confessio* víz feire való uásás.

Sokan uszhatnak víz mentében, mint a' holt halak, de kevesen víz feire, mint az eleven halak. *Multipossumus profiteri, qui nonpossumus confiteri Christum.* Sokan va hattyak a' Christust, kik igazan meg nem valhattak ötet és így csak félkereszténynek.

III. PREDIKACIO.

Tsel. 26. v. 28. Kicsinyben hogy el nem büntszengem, hogy keresztyénne legyek.

IV. **H**ogy még enél-is közelebb jöjjünk. *Meßse* mehet ember az ő bűnei ellen való maga vézésében, sok jeles dolgot cselekedhetik a' bűn körül; de ugyan csak félkeresztény lehet. Meddig mehesen pedig az emberebben a' munkában; ilyen hét rendbéli gradicsokban mutogatom meg:

Először, Az ember meggyőzethetik a' bűnről; de ugyan csak félkeresztény lehet.

Mért. 1. A' bűnről való meggyőztetés avagy az Okoságtul, avagy az Isten Lelkeről való; *Amar*, meg lehet az Isten Igéje által megvilágosított természet szerint való Lelkiismeretről, a' Léleknek hathato munkája nélkül.

2. A' bűnről való meggyőztetés gyakorlati fűt.

ta fűtben megyen és nem végeződik igaz megterésben, a' mint az Anvaszentegház mondgy. *Nehézekelek volunk, sájdalmat szenvedünk, mintha selet sültünk volna, Esa. 26. v. 18.* Ez az Ecclesia panasz a' az ő nyomoruságának hiánytalan voltáról; ugyan ezen panaszizal panaszolkodhatnak sokan az ő meggyőztetéseknél hiánytalan voltáról.

3. Sokan a' bűnről való meggyőztetést, ugy veszik mint bűnből való igaz megterést és ott leülvén nyugotznak az ő meggyőztetéseknél. Erről való szomorú panasz a' van. Istennel Ephraim ellen: *Balon siu az Ephraim, mert a' gyermek sülésnek helye jókái meg nem alland* (avagy a' mint az Magyar fordításban vagyom) sületesenek idején meg nem süldna. Ha azért a' bűnről való meggyőztetés csak a' természet szerint való lelki ismerettől lehet, ha fűtben mehet, ha abban meg nyughatik ember; tehát lehet valakinek meggyőztetése, de ugyan csak félkeresztény még azzal.

Másodszor, Az ember sirathatja a' bűnt, de ugyan csak félkeresztény lehet. Így cselekedék Esau, ki az ő első szülöttségének elvesztését, mely ő bűne vala, meg-sírta. *Sid. 12. v. 16. 17.* Ezokért *Sentégien* Esau-nak nevezi az Isten Lelke; mind azáltal smét szorgalmatosan kereste azt könyvullalásokkal.

Ellen vétés. Lám a' Christus, boldogoknak módgya a' sírok, *Matth. 5. 4.* Bizonyára hát, ha ember siratja bűnét, jó állapotban vagyom. Innét mondgy.

mondgya a Tudós Nazianzenus, hogy az Idrész
fő edgyüve kötetett a Bűnön való bánatát.

Felelet. Igaz dolog, hogy a kik olyan érte-
lemmel siratták a bűnt, a' minéművel a' Chri-
stus mondgya, boldogok; de nem minden bűnön
valo sirás téstén minket boldogokká, mert:

1. A' bűnön való igaz siralomnak kell jár-
mazni a' bűnnek gonosz volta, utálatossága és
kárhozatos természetét felől való lelki meg-győ-
zetteretésből. Sokan a' kik a' bűnt siratták, nem
az Isten lelkétől való tellyes meg-győzetteretés
és a' bűn gonoszának s' kárhozatos voltának
igaz érzésétől viseltetvén siratták.

2. A' bűnön való igaz sirás, inkább vagyon
a' bűnben lévő gonoszságot, hogy sem a' bűnt kö-
vető büntetésnek gonoszajért; inkább azért,
hogy Isten bűösteleníti, a' Christust meg-se-
befisi, az Sz Lelket meg-szomorítja és a' lel-
ket Istenhez hasonlatlanná teszi, hogy nem
mint azért, hogy a' lelket el-kárhoztatta. Sok
ember van pedig, a' ki nem a' benne lévő gono-
szért, hanem a' magával hozott büntetésnek
gonoszajért siratták a' bűnt. Pokolban is lé-
tizen, *fiús rivás és fogaknak csikorgatása*, nem csak
a' büntetésben, hanem a' bűnön-nis, *Matth. 8.*
v. 12. De mi csodás bűnön való sirás az, melly
vagyon: s' léstén pokolban? Fel. Nema' bűn-
ben lévő gonoszon, hanem a' bűn által kö-
vetkezett gonoszon. Az el-kárhoztak, sirnak
mind örökké, ott soha vigasztalás nem lesz, ha-
nem csak bánat; a' mint hogy menyben, beke-

ség le-

lőben haboruság nélkül; öröm léstén, s' a'
nőkel; így pokolban haboruság léstén, beke-
ség nélkül; szüntelen való sirás és jajgatás, ö-
röm nélkül.

Igy azért ember sirhat a' bűnön, de ugyan-
csak fél keresztyén: bankodhatik azon ha gon-
dolja, hogy el kell kárhozni a' bűnért, azon-
ban azon nem bankodik, hogy a' bűnnel meg-
ferteztetett.

Harmadszor, *Ember bűnön meg-valhatta bűnét*
Istennel, s' egyebeknek; de ugyan csak fél keresz-
tyén afféül.

Saul, a' melly szépen meg valia Dávidnak
az ő vértét: *Imé én bolondul cselekedtem és felelté*
nagyot vétettem, 1. Sam. 26. v. 21. *Iudas is tellyes val-*
lalt téstén bűnértől: Vétkeztem el-árulván az igaz-
vért, Matth. 27. v. 4. Saul és Iudas pedig mind-
ketten Istentől meg-vetettek voltak. Így azért
ember meg valhatta bűnét; de ugyan csak
fél keresztyén lehet.

Ellen-vevés. Hata bűnnek meg vallása nem
jelké az Isten Fianak s' Leányának? Nem azt
mondgya az Apostol? *Ha meg-vallyuk a' mi bű-*
nünket, hív es igaz az Isten, hogy meg-bocsassa mi-
nekünk azokat, 1. Jan. 1. v. 9. Senki még eddig ki
nem rekesztetett menyországba az ő meg-
vallott gonoszságajért; noha sokan kirekesztet-
tek az ő magokkal fel-tetett s' el-hitetett jó-
ságokért.

Fel. Vadnak olyanok, kik meg-vallyák bű-
nőket

C

nőket s' idvezülnek; vadnak ollyakis kik bűnőket meg-vallják s' el-vesznek.

1. Sokan meg-vallják a' bűnt, csupa sokáfból, s-nem a' lelki ísméretből; főként mikor könnyörögnek, nagy hűséggel vallást tesznek a' bűnről; de a' bűnnek folyos terhét az ő lelkek ísméretin nem érzik.

2. Sokan az apro bűnőket meg-vallják, s a' nagyobbakat el titkolják, mint az a' Beteg ki az Orvosnak azon panaszokkodott, hogy az ujja fáj, holott a' májja meg rothadt.

3. Sokan meg vallják a' bűnt közönségesen, meg vallják, hogy ők bűnösök; de az aprok s-kiválteppen való bűnőket avagy nem látják, vagy azokról igen keveset szólnak. *Implicita Confessio ferre aqve mala, ac Fides implicita.*

Azt mondgya egy valaki: A' bűnnek hála az a' való megvallása, hasonló a' bűnégető hithez, ki midőn kérdenék, mit hiszen, azt feleli: *Azt a' mit az Ecclesia.* Midőn ujjobban kérdenék: mit hiszen az Ecclesia? *Azt a' mit én,* azt feleli.

Valaholott igaz bűnnek meg-vallása nagyon külön külön meg-vallattatnak abban a' bűnők, kiválteppen a' leg teremtésebbek. Így David meg vallá gyilkosságát s' paráznaságát. *Solt. 51. v. 4. 14.* Így sz. Pál, háromkodását, üldözését s' szenteknek háborgatását, *1 Tim. 1. v. 13. 15.* Rozz dolog az, mikor ember hallja, hogy megvallják az emberek hogy ők nagy bűnösök, azonban nagy bűnőket külön külön meg nem vallják. Noha leg kisebb vétet-is rozz dolog cse-

log cselekedni; de nem lehet olly kis vétet, melyet rozz dolog volna meg-vallani.

4. Sokan vallják meg a' bűnt, de csak kén-telenfégből, nem szabad akarat szerént, csak ollyankor mikor az oster alatt vadnak: *Pharao* meg-vallá bűnét, mondván: *Véikeztém a' nébbera ellen, Ter. 9. v. 27.* de akkor, mikor mára a' 8, csapások által mentek rajta.

Sokan ugy tesznek az ő bűnökkel, mint a' Hájók az ő javokkal, kik midőn tengeri báboru vagyó, ki hánnyák azokat a' hajoból, de ha megcsendesedik a' tenger azt mődgyák: Oh bár ki ne hánnyuk vala javainkat! A' bűn meg-vallásának ollyannak kellene lenni, mint a' forrásból öntent ki folyó tiszta víz, nem ollyannak mint a' tűznél erővel cseppenként vétegetti víz.

5. Sokan meg vallják az ő bűnőket, de nem ollyan szándékkal hogy el hadnák azokat: megvallják a' meg cselekedett bűnőket, de nem hadgyak-el a' meg vallott bűnőket.

Ha azért ember meg valhattya bűneire a' csupa szokásból; ha csak az approbbakat vallja meg s' az nagyobbakat el titkolja; ha csak közönségesen vallja meg, ha csak az oster alatt, ha nem a' bűnőket el-hagyó szándékkal; tehát ember meg-valhattya bűnét, de még is csak fél-keresztyén.

Negyedszer, Ember el-hagyhattya bűnét; de ugyan csak fél-keresztyén lehet. El-hagyhattya gonosz kívánságit s' istentelen utait, melyeken járt neha napján, sőt a' világ iudeti szent

rint-is új emberre lehet, de ugyan nem új-
rentetett állatt még azzal. *Simon Magus*, háván
a' Philepnek, az Isten Országáról való predi-
kálását, el-hagyá az ördögi tudományt és
mesterséget és hűn. *Csel. 8. v. 13.*

Ellen-vetés. Ugy de, ellenkezik ez a' szent
Írással; melly azt mondgya: *A' ki meg vallyá es
el-hadgya bűnét, irgalmaságot nyer.* *Peld. 28. v. 13.*
A' ki azért nem csak meg-vallyá, hanem elis
hadgya, minden bizonnyal arra a' lélekre tar-
tozik az Istennek irgalmasága.

Felelet. Igaz dolog, hogy valamely lélek el-
hadgya a' bűnöket, igaz fundamentumból,
igaz moddál, igaz végre, midőn úgy hadgya
el a' bűnt, mint Istennel és az ő tilzta termé-
szetével ellenkező dolgot; ez meg-mutatgya,
hogó az a' lélek igazán hadta el az bűnt, hol val
Istennel dolga és az igéretet Isten ő neki
meg-teljesíti, *i. e. irgalmaságot nyer.* De kér-
lek ve d eszedben, vagy on a' mi olyan el ha-
gyála a' bűnnek, az melly nem igaz hanem csak
lárd és tökéletlen.

1. A' nyilván való bűnöket ember el-hagy-
hatgya, de a' tiukolokat meg tarthatgya magá-
nál; ez pedig nem igaz el-hagyála a' bűnnek, az
ilyen lélek nem nyer irgalmaságot: Az ember
meg-gyógyulhat az ő Isten lévő sebből, de meg-
hálhat afféla a' belső részeiben való daganattól.

2. Ember el-hagyhatgya a' bűnt, de nem
úgy mint bűnt, mert a' ki az bűnt úgy hadgya
el mint bűnt, minden bűnt el-hagy; lehet
len do

len dolog hogy az ember el-hadgya a' bűnt,
mint bűnt, hanem ha mind el-hadgya azt vala-
mit tud bűnnek lenni.

3. Ember edgyik bűnt el-bocsáthatgya, de
a' másikat sorolsabban tarthatgya; mint az melly
ember a' tengerre megyen, őt őmest minden
javit meg-tartaná ha lehetne, de ha háboru
támad, némelly részét a' tengerben veti, kö-
nyiteni akarván az hajót, hogy a' több javait
meg tarthassa. Ugy cselekedtek a' Iz. Pál hajó-
kázó tatjai, *Csel. 27. v. 38* Igya a' bűnös minden
bűneit őt őmest meg-tartaná magánál, de ha az
ő lelke ismeretben háboru támad, edgyik go-
noiz kívánságát ki veti, hogy a' másíknak ele-
tet meg tarthassa.

4. Ember minden bűneit urra bocsáthatgya,
de meg is ugyan csak bűnös; mert ott vágy on
a' szívben minden bűnnek a' gyökére, noha
a' gyümölcse nem látatik az ember életében,
az élő fa él, noha az ágai le vagdaltattak.

Valamint hogy az en b r bűnös, m nekélte-
te cselekedne a' bűnt, így (valaméddig a' ke-
gyelem ötet meg-nem-újítgya) ugyan csak i-
nös, ha szinte el-hadgya a' bűnt, mert val-
yon der szerint való bűn ő benne, melly ötet
el-velztheti és el-károztathatgya, *Solt. 51. v. 7.*

5. Ember a' bűnt el-hagyhatgya, de ugyan
szerezheti; el-hagyhatgya a' bűnnek életet, de
meg-hagyhatgya annak szerelmét; így noha az
bűnnek el-hagyála a' kálafint kerélyveté-
zi ötet, de ugyan csak fel keréizyon ő afféla.

Ugyan is kisebb gonosz, bűnt cselekedni, és azt nem szeretni, hogy sem mint a' bűnt szeretni és azt nem cselekedni; mert bűnt cselekedni a' kegyelem gyengeségének jele, de a' bűnt szeretni a' gonosz kívánságnak erős voltának jele. *A' mit gyűlölsz azt cselekezzem, Rom. 7. 15.*

A' bűn az embernek minden részében rosz ugyan, de roszszab az indulatban való bűn, a' társalkodásban való bűnnél, mert az társalkodásban való bűn, erőtlenségből is meg lehet, de az indulatban való bűn az ujja izülettelenségnek válsztott gyűmölcsé.

6. Ember minden bűneit meg lánczolhattya, de a' szíve ugyan nem változott meg azzal, és bűnös természeti csak olyan mint az előbb. A' meg lánczolt eb, ugyan csak eb ő, szíve ugyan mintha szabadon bocsátatott volna a' mészára.

Az ellenségek között lehet a' fegyverkezésnek ideig való meg szűnése, de ugyan fenmarad a' hadakozás, lehet közöttök frigy, noha nincs békeség. Így a' bűnös le lehet a' bűn fegyvereit a' kezéből, de az Isten ellen való ellenségség ugyan ott maradhat az ő szívében. Lehet frigy, úgy hogy ne verkezze az Isten ellen, de nem lehet békeség, valámíg ő való nem edgyesítetik. A' meg tartoztató kegyelem télsen vala mit a' bűnösben, de a' megújító kegyelem az, melly az ő természetét megváltoztattya, sok embert meg tartoztat a' meg

tartoztató kegyelem, hogy ne legyen nyilván való bűnös, de ugyan nem újított meg az kegyelem által és igaz hívővé nem lett.

Ha azért ember el hagyhattya a' nyilván való bűnöket, a' titkosokat meg tarthattya, ha a' bűnt el hagyhattya, de nem úgy mint bűnt, ha edgyiket el hagyhattya, a' másikat szorosabban tarthattya, ha minden bűnt el hagyhat, meg is bűnös, ha a' bűnt el hagyhattya, de még is szeret; Végezetre, ha minden bűnét meg lánczolhattya s' még is szíve nincs el változva; tehát el hagyhattya ember a' bűnt, de ugyan csak fél keresztyén lehet.

Ötödikről. Ember gyűlöli a' bűnt, de még is csak fél keresztyén lehet. Abszolón gyűlölte Amnonnak az ő hugával, Thámarral való tisztátalanságát, sőt olly nagy volt az ő gyűlölsége, hogy azért megölette őtet, de azért Abszolón ugyan csak istentelen ember volt.

Ellen-vetés. Lám a' sz. Írás kegyes ember jelenék csináltya a' Istennek gyűlöletét, sőt ha ember erőtlenségtől bűnben esik is, ha gyűlöli azt, kegyelemnek jele az. Sz. Pál ebből az bűn gyűlöletéből próbáltya az ő szívének tisztaságát s' az ő benne lévő kegyelemnek igazságát, noha cselekedte azt az bűnt mellyet gyűlölt. *A' mit gyűlölsz azt cselekezzem, Rom. 7. 15.* Ugyan is kicsoda a' kegyelem? Nem egyéb hanem a' léleknek Istenhez való hasonlatossága, úgy hogy ember szeresse azt az Isten

szerez, gyűlölye az mit Isten gyűlöli. Isten pedig gyűlöli a vétkeket, edgyik része az ő szentségének, minden vétkeket gyűlölni. Ha azért valaki gyűlöli az bőnt, Istenhez hasonlatos, ha hasonlatos, tehát nem fél, hanem egefz keresztyén.

Fel. Igaz dolog, vagon olyan gyűlölése a' bűnnek, melly kegyelem jele, és az melly a' kegyelem kútféjéből (*principium*-ából) foly ki, sőt ez ugyan kegyelem, mint p. o. gyűlölni a' bűnt, a' mennyiben Istennek meg-bántása, és ő Felségének meg sérése, gyűlölni a' bűnt, a' mennyiben az Isten parancsolatjának meg-rontása és az Isten akarattjának. (melly a' jó-ságnak egyedül való régulája) istentelen ősz-ve rugása, gyűlölni a' bűnt, a' mennyiben az szemtelen áltai hágasza annak a' szeretet törvé-nyének, melly a' Jéhus Christus vére és halála áltai meg erősítettett, melly némelly gradu-*ban* a' Christushnak *ujjonnán* való meg fejeztetése. *Sid.* 6 v. 6.

Gyűlölni a' bőnt, a' mennyiben az, az Isten Lelkenek meg oltása és meg szomorítása, a' mint hogy minden bűn olyan az ő termé-*szet*iben; Illyen formában gyűlölni a' bűnt, kegyelem s' minden igaz keresztyén ember így gyűlöli a' bűnt.

Mindazáltal, noha minden kegyelemmel fel ruháztatott ember gyűlöli a' bűnt, de minden bűn gyűlöld embernek nincsen kegyelme. Mert gyűlöldhet az ember a' bűnt egyéb fun-
damentumokbul

damentumokbul (*principiumokbul*) nem a' mennyiben Isten ellen való bosszúság-tétel, avagy a' Christushnak meg-sebecsítése és a' léleknek meg szomorítása, mert ugy minden vétkeket gyűlöldne, mivel ez minden bűnnek természet-*iben* ott vagon, hanem gyűlöldheti valaki az bűnt illyen dolgokert:

1. Nem a' benne lévő gonoszért, hanem a' szégyen vallásért, melyet a' bűn magával hoz. Ugyan-is némelly bűnösök olyanok, kik az ő gonosz-ságokkal kérkefsznek és el nem tikollják azokat. *Esa* 3. v. 10. *A'* csúfok székiben ülnek. *Solt.* 1. v. 8. *A'* magok gyalázattjában (szégyenben) dicsekednek, *Phil.* 3. v. 19.

Némellyek olyanok, kik szégyenlik a' bűnt s' azért gyűlöldik, nem a' bűnért magájért, hanem az szégyenért. Ezért gyűlölte *Abraham* az *Ammon* tisztatlanságát, mivel szégyent hozott őrcá, és az ő hugára.

2. Gyűlöldhet ember a' bűnt másban inkább, hogy sem mint magában; így a' részeges ember gyűlöldi másban a' részegséget, de szeretis' gyakorolli magá, a' hazug gyűlöldi a' hazug-ságot másokban, de maga szeret hazudni. Valaki pedig gyűlöldi a' bűnt a' kegyelem kútféjéből, az magában leg inkább gyűlöldi a' bűnt, másokban is gyűlöldi ugyan a' bűnt, de a' maga szívének bőnei szörnyebben gyűlöldi.

3. Gyűlöldhet ember edgyik vétkeket, a' mennyiben ellene vagon a' másoknak. Ugyan-is nagy ellenkezés vagon a' vétek és a' vétek között,

között, a' gonosz kívánság és kívánság között: A' kegyelem életnek dicsőséges volta, ebben áll, hogy az, egy formájú élet; edgyik kegyelem nem ellenkezik a' másikkal; az Isten Ielkének kegyelmei különb-külömb félek, de nem különbözök; a' hit, szeretet, szentség mind edgyek; megálhatnak edgyütt, egy időben, azon egy személyben. Iőt el nem szakaszthatnak edgy mástól, ugyan-is a' hit nem lehet szeretet nélkül, a' szeretet, szentféleg nélkül. Ilmét a' szentféleg nem lehet szeretetet nélkül, a' szeretet, hit nélkül. Ez téfzia' kegyelem életét könyű és dicsőséges Elelté; de ellenben a' bűnnek Elete ide s' tova szaggato, ellen mondo Elet, mellyben ember ellenkező rosz kívánságoknak szolgálja; a' kevelyégnek és tékozlásnak kívánsága, ellene valo, az fősvénységnek kívánságának, &c. *Ist. 3. v. 3* Midőn azért edgyik gonosz kívánság urrá léfzen az Ielében, az osztrán az ő ellenkezőjének gyűlöletet nemzi, a' holott a' fősvénység el-foglalta a' szívet, a' szív ott gyűlöli a' kevelyéget, és a' holott a' szívben a' felső poiczon ű a' kevelyég, ott a' szív gyűlöli a' fősvénységet.

Igy az ember gyűlöli a' bűnt, nem a' kegyelem kuftejéből, hanem a' gonosz kívánságoknak egymással valo ellenkezőséből. Nem úgy gyűlöli a' bűnt, mint bűnt, hanem a' mennyiben ellenkezik az ő szerelmes bűnével.

Hogy ha azért ember gyűlöli a' bűnt, a' magával edgyütt roszlé-jenett, ha málokban

inkább

inkább gyűlöliheti a' bűnt, mint magában, és ha edgyik bűnt azért gyűlöli hogy a' másikkal ellenkezik; tehát gyűlöliheti a' bűnt, de ugyan még-is csak fél-keresztyén lehet.

Hatodszor, Ember nagy fogadásokat s-igireteket tehet, lehetnek erőf magá el-tökellési és szánást a' bűn ellen; de még is csak fél-keresztyén lehet. Igy Saul fogatkozik az ő bűne ellen s-igiretet téfzen: *Térj vissza edes fiam David, mert többé nem eselekezzem gonoszul veled, 1. Sam. 26. v. 21.* Minémű-igireteket s-maga el-tökellést tette Pharaoh az Isten Népének el nem bocsátásának vétke ellen? Azt mondéya: *El bocsátom a' népet, hogy áldozzanak a' Iébovának, Kijöv. 8. v. 8.* Ilmét, el-bocsátlak titeket és tovább ne maradjatok, *Kijöv. 9. 28.* Mindazáltal mind Saul s-mind Pharaoh el vétetnek az ő bűnökben. A' leg nagyobb bűn ellen valo szándékozások és igiretek is nem téfzik embert igaz keresztyénné:

1. Mert az ilyen bűn ellen valo szándékozások és igiretek soha semmi kárt nem tesznek a' bűnnek; szoktuk mődani: fenyegetet né hal meg, úgy bizonyára a' fenyegetett bűnök-is nem halnak meg. Nem az új szándékozások, hanem az új természet legélhet minket az bűn ellen; a' szándékozások el-vihetnek a' szűléfíg, de az új természet nélkül, nem leß erő a' szűléfíg, *Esa. 37. v. 3.* Az meg ujítottatott természet leg jobb föld a' szens szándékozásoknak nevedekedéért, egyébként el-száradnak, és meg halnak, mint az álkalmatlan földben plántáltatott plánták.

2. A'

2. A' háboruságok és nyomoruságok ken-
serithetnek minket sok fogatkozásokra a' bűn
ellen jövődöben; mi lehet közönsegeesebb
dolog, mint fogadást tenni és meg nem tel ye-
síteni azt, fogadást tenni a' háboruságnak ide-
jén és meg nem tellyesíteni azt jó lelki ismeret-
tel a' békeségnek idején? Sokan szövetséget
tesznek a' bűn ellen, mikor a' nyomoruság raj-
gok vagyon, de mielőtt el távolollok, men-
ten vétkeznek a' szövetség ellen.

Sokat ígérünk, sokat fogatkozunk mi or-
betegek vagyunk, de mielőtt jól vagyunk el-
feleltyük fogatkozásunkat.

3. A' bűn ellen jövődöre való fogatkozá-
sok, csak arra valók sokszor, miképpen ha-
laszfa elemben a' jelen való időből, jövődö-
ré az ő megterését. Az Sátán is meg csele-
kedheti azt, hogy fogatkozék ember, hogy
valamint a' megteréshez hozzá ne fogjon.
Tudgya ő azt, akár mint fogatkozzunk mi,
de a' megterelésre való erő nincsen mi ben-
nünk. Tudgya ő hogy a' jövő dőre való fo-
gatkozások és szándékozások nem egyebre va-
lók, hanem az Istennek mostanról való (mint
egy) elvetési, el tudási. Titkos akar az, a' je-
len való alkalmatosság ak el mulatás. Meg-
jedzésre méltó dolog az, midőn Idvez tőnk
mondaná amaz két embereknek, kövess engemet,
Luc. 9 v. 59. Nézhette-e mi felelnek a' Chri-
stusnak: edgyik azt mondgya: *hadd temesse el*
az én Anyám, Ez az ember szándékozik kö-
vetni

vetni az Christust, csak hogy, hadd temesse el
elsőben az Anyát. A' másik azt mondgya: *kö-
vessetek tégedet Uram,* de enged meg nékem elöször,
hogy vegyek búcsút először azoktól kik az én házam-
ban vannak, v. 61. Kövessetek, csak hogy hadd
búcsúzzam el barátimtól s' hadd hadgyam jó
rendben karban házamat. Nem talállyuk mind
azáltal ahol hogy ezek valaha követnék volna
a' Christust, noha ilyen szép fogatkozásokat sa-
igireteket tettek.

4. A' meg nem szenteltetett természet an-
nyira vihetni, hogy az, nagy igireteket és fo-
gatkozásokat tegyen a' bűn ellen:

1. A' természetesen emberben lehetnek a' bűn-
ről való nagy meggyőzetések, a' megvilá-
gosított lelki ismeretnek munkálkodásából:

2. Ivalhatgya az Istennek törvényét.

3. Kivanhatgya az Idvességet.

Ez három dolgok edgyütt, u. m. A' lelki is-
meretnek munkálkodási, A' Törvény jóságá-
nak látása és javallása, Az Idvességnak kíváná-
sa, az emberben nemzhetnek a' bűn ellen
való nagy fogatkozások, de ugyan nincs
azoknak tellyesítésre való szándék a' szívből.

Ilyenek valának, kik azt mondgyák vala
Mósesnek: *Menyoda te és halgasd meg mind azokat*
a' mi helyet mondánd a' mi lelkora Istenünk, te pedig
beszéld meg minékünk azt, mi meg halgattuk és meg
mivelltyük, Deut. 5. v. 27. Hízem szép fogatko-
zás, szép maga igiret ez, Istenis javallya v. 28.
Hallám a' népnek beszédét, mind jó a' mellyet te veled
Bolának,

Belának. Ha a mint mondták, úgy cselekedték volna, jól lőtte volna, de jobban mondták, hogy sem cselekedtek, mert noha volt nyelvek az igiretre, de nem volt szívük a megteleyesítésre. Ezt látván Isten, azért mondta v. 29. *Oh kicsoda adgya, hogy az ő sívek olyan legyen, hogy félyenek engemet és meg-öriznek minden parancsolatimat mindenkor, hogy jól legyen nekik dolgok. Igitik arra magokat, hogy fessik az Isten és meg-örzik az ő parancsolatit, de nem volt új sívek annak meg teleyesítésére, a mit a meg nem szenteltetett sívek ígirték.* Ugy van itt a' dolog, mintamaz Evangéliombeli Fiu állapartában, ki azt mondgya vala, hogy elmegyen a sölöben, de ugyan nem ment el. *Matth. 23. v. 30.*

Ha azért, a' bűn ellen való szándékozások fogatkozások és igiretek, semmit a bűnnek nem ártanak; ha a' jelen való nyomorúságok ki-sutathatják azokat a' bűn igéret-tetelek; ha csak a' látán ki-firtetnek gyűmölcssei; ha csak a' meg nem szenteltetett természetből valók; tehát bizonyára fogatkozhatnak ember, igithe-ri magát a' bűn ellen, de ugyan csak fél keresztyén afféltól.

Hetedszet. Lehet emberben nagy tusakodás és harc-ozás a' bűn ellen? de ugyan csak fél-keresztyén még is. *Balám,* mikor az Isten Népének meg-átkozására méne, nagy tusakodása volt magában: *Miért átkoznám azt, kit Isten meg nem átkozott?*

Száml. 23. v. 8. Hát *Pilátus* nem harczolt az ő bűn-ellen, midőn azt mondták a' Sidoknak?

Mit a-

Mit akartok ezzel, kit is mondotok Sidok Királyának, akarjtok hogy el bocsássam titeket. *Marc. 15. v. 9.*
 12 *Micsoda gonolzt cselekedett? Aratlan vagyok én ennek az egész embernek vértől,* *Matth. 27. v. 24.*

Ellen vetés. Hát a' bűn ellen való tusakodás, nem jelle a' kegyelemnek? Ugyan-is, mi tusakodik a' bűn ellen az sívben, hané a' kegyelem? Sz. Pal Apostol kegyelem jelenek állatya lenni, a testnek a lélek ellen és a léleknek a test ellen való tusakodását, *Gal. 5. v. 17.*

Felület. Igaz dolog, vagyon olyan bűn ellen való tusakodás, mely egyedül a' kegyelemtől származik és a' hűveknek tulajdona; de vagyon olyan bűn ellen való tusakodás is a' melly né a' kegyelemtől vagyon, s meg a' nem hűvekben is meg lehet. Vagyon bűn ellen való tusakodás azon egy tehetségben, úgy mint, mikor az akarat, az akarat ellen, az indulat, az indulat ellen tusakodik. Ezt nevezi az Apostol: *a testnek a lelek ellen való tusakodásának,* az az, az ujjá szűtetett résznek, az ujjá szűtetetlen rész-vel való tusakodásának; ez pedig azon egy tehetségben vagyon mindenkor, s a' hűveknek tulajdona. Az hitnélkül való ember, soha nem találja fel magában ezt a' tusakodást, lehetetlen dolog-is hogy fel találja, valámig a' kegyelem alapartján kívül vagyon.

Vagyon olyan bűn ellen való tusakodás is, melly a' külömböző tehetségekben (facultásokban) vagyon. Ez a' hit nélkül valóknak tulajdona, mikor a' tusakodás vagyon az Akarat s. a' lel-

s. a' lelki ismérlet között; mikor az megvilágosított és a' pokol s kárhozat felélméletől meg-rettent lelki ismérlet, a' bűnellen vagyoni; a' még meg né ujjított Akarat s. Indulat, a' bűn mellett vagyon, mely dolog sokszor nagy viaskodásokat és erős harczokat tévesen a' bűnösnek szívében. Így volt dolga az írástudoknak és Phariseusoknak: A' lelki ismérlet meggyőzte őket a' Christusnak istenségéről és arról hogy ő valófággal isten Fia, de meg is az el-fordult akaratból és indulatokból azt kiáltották: *Feszíts meg, feszíts meg őt.* A' lelki ismérlet ő mellett szolgált, volt azok kebelében elég tanuja, de az ő akaratyok ő ellene volt szegedve, s. ez okáért mondatnak *ellenállani a' léleknek*, az az, az ő lelkek ismérletében lévő léleknek munkáinak és meggyőzetteréseinek, *Csel. 7. v. 51.* Így van dolga sok bűnös embernek; midőn az Akarat s. az Indulat az bűn mellett fogják a' Lelki ismérlet ez ellen vagyon és sokszor ijesszi a' lelket hogy azt ne cselekedgye. Innen vagyon, hogy a' mi az emberekben ellenzi a' bűnt, úgy magyarázzák hogy mind kegyelem az, holott tsaka' természet szerint való lelki ismérletnek munkája; úgy concludálnak, hogy az a' kegyelemnek a' bűnnel való tusakodása, az ujjá született résznek, az ujjá születetlennel való harczá; holott nem egyéb a' természet szerint való lelki ismérletnek a' romlott akaratul és indulatokkal való vétkedélséni. Es így lehet nagy tusakodása embernek

bernek a bűn ellen, de ugyan csak felkereszttyén lehet.

IV. PREDIKACIO.

Csel. 26. v. 28. Kicsinybe hogy el nem hitecz engemet, hogy kereszttyénné legyek.

V. **Ö** Tödik foga a' Fel Kereszttyén Lajtorjájának, (mellyé ő jól fel hághat men-ország felé, de oda ugyan be nem mehet) ez: *Kivánságya a' kegyelem* de ugyan csak fel kereszttyén lehet. Így cselekedtek az őt boldond Szűzek, *Matth. 23. v. 8. Adgyatok nekünk a' ti ajajatokból.* Mivolt az egyéb igaz kegyelemnél? Olyan Olaj volt, mellynek világánál, az őretzes Szűzek be mehettek a' Völégény ágyas házában. Nem csak kívánnak be-menni, hanem ugyan világot kívánnak a' kinél be-meheffenek; az hitetlen ember kívánságya a' menyországot, kívánságya a' Christust, hogy idvezitse őt; nincs a' föld színén olly hamis ember, a' ki nem kívánsa boldoglenni az egekben; de laimhol vadnak a' kik kívánsyák mind a' kegyelmet, mind a' di-csőléget; de ugyan csak Fel-Kereszttyének.

Ellen-vetés. Lám közönségesen tanítanak, hogy a' kegyelemnek kívánságya, *kegyelem*. Sőt magais az Ur Christusa annak jelenek csinállya: *Boldogok a' kik éheznek és szomjuhozak az igazságot, mert ők meg-elté-gitvénnek, Matth. 5. v. 6.*

Felelet. Igaz dolog, hogy vagyon ollyan kegyelemnek kívánságya a' mely kegyelem, ugyan: D I. Mi-

1. Mikor ember kívánja a' kegyelmet az ő természet szerént való állapotjának igaz érzéséből; mikor látja a' bűnnek ocsmanyságát és a' bűn miatt való jajos undok és meg fertezett állapotját; s erre nézve kívánja a' Christus kegyelmét, hogy az őt meg ujítsa és elváltoztassa, ez bezzeg kegyelem. Ezt némelyek mondják lenni az igaz idevezető hitnek legalsóbb grádusának.

2. Midőn ember a' kívánság mellé köti az ő illendő igyekezetit is, nem csak kívánja a' kegyelmet, hanem munkálkodik is azért, ez illyé kívánata a' kegyelemnek, kegyelem.

3. Midőn az embernek kívánsági áthatatóság és meg bűnés nélkül valók, mind addig meg nem szűnnek, míg az ő czéllýokai nem érik. Bezzeg az ilyen kívánságok igaz kegyelmek, réztől az Isten lelkének kiválképpen való munkájának, valóságosan vesznek részt a' kegyelemnek természetiből; már pedig nyilván való reguia amaz: *Valamelly dolog részese az egész dolognak természetiben, része az, az egész dolognak; az aránnak a' mórájais arány; a' tengernek csak edgy csőpje is, olyan valóságos víz mint maga az egész tenger; a' legkisebb szikra, olyan valóságos tűz, mint az egész tűz; mivel ezek az egésznek természetiből részeseinek.*

Noha azért a' kegyelemnek minden igaz kívánata, kegyelem; mindazáltal a' kegyelemnek nem minden kívánata igaz.

1. Mert, ember kívánhatta a' kegyelmet, de nem

de nem magáért, hanem másért valamért; a' kegyelmet kívánhatta nem a' kegyelemért, hanem a' mennyorszáért; nem azért kívánja a' kegyelmet, hogy az ő természeti megváltozzék, szíve meg-ujjtsék, az Isten képe őrá meczczessék, gonosz kívánsági ő benne meg fojtassanak.

Ezek az áldott kívánságok, csak az igaz hittekekben találhatók. Csak az igaz keresztyén ember kívánhatta a' kegyelmet magáért, de a' fel keresztyén a' mennyorszáért kívánja azt.

2. Kívánhatta ember a' kegyelmet, annak meg szerzése felől való illendő igyekezet nélkül; Isten jók a' kereszben, de rőt szék a' munkálkodásban; mint a' ki el nyujtozván a' szép zöld mezőn nyári napon így kiáltott fel: *O! si hoc esset laborare!* Oh vajna illy könnyű volna dolgozni, mint itt nyujtozni! Salamon aze mondgya: *A' refinek kívánsága meg őli őt.* Miért vallyon? *Mert az ő kezei nem akarnak munkálalni;* Peld. 21. v. 25. Az ilyen elvész az ő kívánságiban; de a' hívó ember egybe köti kívánságát igyekezetivel: *Egy dolgot kívániam én az leborástól mellyet mostan is keres.* Solt. 27. v. 4.

3. Kívánhatta ember a' kegyelmet, de nem az ő idejében; mint a' bolond Szűzek, kívántak olajt mikor már késő volt. Az igaz hívők kívánsága az ő idejében való, akkor kívánják a' kegyelmet, mikor kegyelem alkalmatossága van; s akkor keresik, mikor megtalálhatják.

tyák, *A' bocsnek emje udgya mind az időt, s' mind a' dolognak modgya, Pred 8 v. 5.* Tudgya az okos ember az ő idejét s' el velle, de az oitoba bűnös minden dolgát időtlenül cselekeszi, ő le vétkezi a' kegyelemnek alkalmatosságát s' akkor kívánnya olzán a' kegyelmet, mikor már oda van az alkalmatosság; a' bűnös ember mindent későn cselekeszik, mint Elau kívánta az áldást, mikor már késő volt s' így el is vesztette azt, holott ha előbb járt volna, el nyerhetne volna azt *Serò sapinut Phryges: Késő sűtve.* Sok emberek akkor jönnek mikor meg lesz a' vásár, mikor a' boltot be zárták, akkor keresnek olajot mikor a' halálos ágyban fekszenek, akkor kívánnának meg-szentelt sziveket.

4. Sokakban a' kegyelemnek kívánsága álhatatlan, mint a' *régeli harmat*, mely hamar oda lesz. *Hof. 6. v. 4.* Avagy mint a' Ionás tők fála, mely egy éjjel fel nevekedik, s' más éjjelre el szárad; nincs gyökere a' kegyelemnek a' szívben s' ezokaert hamar el vész.

Ha azért ember kívánhattya a' kegyelmet, de nem magáért a' kegyelemért; ha a' kívánság meg lehetigyekezet nélkül; ha ember kívánhattya a' kegyelmet mikor már késő; ha ezek a' kívánságok csak álhatatlanok; tehát ember kívánhattya a' kegyelmet, de ugyan csak felkereszttyen.

Vl. Ember vesztelhet az Isten beszédére, de ugyan csak felkereszttyén lehet; mint *Balthasar Király*

Király, a' falból kijövő félkez tenyernek íráskor, Dan. 5. v. 6.

Ellen-veles. Hát nem igaz jele a' szívfeleségnek és a' kegyelem igaz voltának, midőn valaki retteg s' reszket az Isten beszédére? Nemde nem maga mondgyaé Isten? *Arra tekintek a' ki segény és töredelmes szívű és a' ki az én beszedemet rettegi, Esa. 66. v. 2.*

Fel. Két fele reszketés vagy rettegés vagy on: Edgyik olyan, midőn az Isten Igije a' bűnnek kárhozatra való érdemét és az Istennek az ellen való haragját fel-fedezi; a' holott a' lelki-isméret fel vagy on ferkenve, ez szerez reszketést és meg ijedést, mint midőn Pál predikálana az Igasságról és az Itiletről. *Felix reszketett, Csel. 24. v. 25.* Másik, olyan a' mely származik az Isten Felseges voltának meg-gondolásából, midőn az ő beszédében szol. mely csak az igaz hivekben találatik, és ez az mely a' jó lelket alazatosán tartja a' maga izemei előtt. Jegyezd meg azért a' szokot a' mint folynak Esaiánál, *Esa. 66. v. 2.* *Arra tekintek a' ki segény és töredelmes szívű és reszket az én beszedemre.* Nem téltzi Isten az igiretet csak az ő beszédére reszketőnek; mert, *az ördögök-is hisznek és reszketnek, Jak. 2 v. 19.* (az Isten beszéde a' legkevélybb s' vakmerőbb bűnöst is ez világön meg-ijeszteti és meg-rettenteti) hanem, annak a' reszketőnek a' ki segény és töredelmes szívű. A' holott a' reszketés, a' bűn miatt meg-törődő léleknek a' gyűmölése, a' mely alacson a' maga izemei előtt.

előtt, arra tekint Isten. Mivel pedig sokan reszketnek az Isten beszédére, nem a lelki izgenységből, nem is a bűnön való törődött sívből, nem is az Isten Felséges voltának és Bencségének meg gondolásából; tehát ha reszketnek is, de ugyan csak fél-keresztyének.

VII. Lehet embernek gyönyörűsége az Isten Igijében Rendelésiben; de ugyan csak fél-keresztyén lehet. Az Istenhez való közelítésben gyönyörködnek. *Esa 58. v. 2.* A' köveces föld felől is az mondatik, hogy örömmel várta az Igét *Matth. 13. v. 20.*

Ellen-vetés. Hát nem kegyes ember bolygeje az Isten Igijében gyönyörködni? Nem de nem azt mondgya Dávid: Boldog ember a ki gyönyörködik a Iehova törvényében. *Salt. 1. v. 2.*

Fel. Vagyon oly Isten Igijében való gyönyörűség, melly a kegyelemből foly és jele a' boldogságnak:

1. A' ki gyönyörködik az Igében annak lelki voltajért, bezzeg valójában keresztyén ember az, mentől lelkiebbék az Isten rendelései a' kegyes lélek annál inkább gyönyörködik azokban.

2. Mikor az Ige a' lelki-ismeret körül jár, fel-hasogattya a' szívet és fel-fedezi a' bűnt; ha az ember még is gyönyörködik abban, jele a' kegyelemnek.

3. Mikor az Igében való gyönyörűség származik az Istennel abban való edgyesülésből, kegyelem principiumából lesz az a' lélekből. De lehet az Igében való Gyönyörűség minden kegyelem nélkül, ugyan-is: 1. Sok

1. Sokan gyönyörködnek az Igében, a' Tánitonak ekeffen állásajért; nem annyira az prédikálotti igazságokban, mint azoknak ki mondanak formájában gyönyörködnek. Ezechiel Prophetá felől mondatik, hogy ő olyan volt, mint egy csufoló ének, ki szépen ésk, kinek gyönyörűséges nótája vagyon, *Ezek. 33. v. 32.*

2. Sokan gyönyörködtetik magokat az Igének halgatásában, de nem gyönyörködnek annak meg-cselekedésében, úgy mondgya Isten ugyan amazok felől: hallják a' te beszédidet, de azokat nem cselekedezik, *Ezech. 33. v. 32.* Ha azért ember gyönyörködik az Igében, inkább a' Tánconak ekeffen állásajért, mint sem az Igenek lelki voltájért; ha gyönyörködhetik annak halgatásában, de nem annak cselekedésében; tehát gyönyörködhetik az Isten beszédében, de ugyan csak fél-keresztyén lehet.

VIII. Lehet ember a' Christus Ecclesiájának Tagja, az Isten népéhez adhartya magát, részesühet azokkal egygyű minden ordinantiákban (cselekedésekben) és az Ecclesiának Privilegiomiban; de ugyan csak fél-keresztyén lehet.

Igy az őt bolond szűzek, az esefekhez adták magokat, edgyűtt jártak azokkal. Ugyan is sokan lehetnek Tagjai az Ecclesiának, kik nem Tagjai az Ecclesia Fejének a' Christu'nak. Egyiptomból elegyeleg sokalág jött vala fel az Izraeliták Gyülekezetei vel, kik az Izraelitákhoz adták magokat, azoknak Istenét vallozták; de mindazáltal bűvekben ugyan Egyiptomiak voltak.

1. Nem mind Izraeliták azok, kik Izraelből valók, Rom. 9. v. 6.

Minden időkben voltak az Ecclesiának megváltott tagjai; Cain együttlétét Abellel, Ismael együttlétét Isakkal, Judás egy társaságban volt az Apostolokkal, Demás is a több tanítványokkal. A' legkisebb listában is van valami korpá; az Evangelium Gyalma szinte úgy megfogja a' rossz halakat, mint a' jókat; a' buza együttlétét nevekedik az konkólyai arattal.

Vagyon Istennek oly Ecclesiája, mellynek egyéb tagjai nincsenek, a' Christus igaz Tagjainál, de az, az égben vagy az első szülötteknek Gyülekezete az; Sid. 12. 23. nincsenek ott rothatt, büszkött hypocrita professorok, hanem, a' tökéletesekké lett igazuknak lettek; mind tiszta buza az, mellyet Isten az ő Csüriben bé takar, de a' polyva az olthatatlan tűzre verték. E földön lévő Ecclesiában a' Buza a' Polyvával egy rakásban vagy; a' Samaritanus-ok közel való atyáit a' Sidoknak, mikor boldog állapotban vadnak; így mikor az Isten Anyaszentegyháza virágzik ez világon, lokon adgyak ahoz magokat, latratnak Sidoknak, noha Samaritanus-ok latratnak Szenteknek, noha nem jobbak fél keresztényeknekél.

IX. Lehet embernek nagy reménysége a' menyorság felől, idvezülése felől, de ugyan csak fél keresztény.

Bizony dolog, vagyon oly mennyorság felől való reménység, melly a' Léleknek bátorságos és erős

erős vasmacska. Sid. 6. v. 19. Ez soha meg nem esalackozik s' ilyen négy tulajdonságokról ismerhetni meg:

1. Ez a' szív a' büntől meg tisztító Reménység. Valakiben ez az reménység nagyon meg tisztítja magát, miképpen az Isten a' tiszta, 1. Ián. 3. v. 3. Valamely lélek igazán reméli az ő Istenevel való egyesülést, az igazán igyekezik Isténéhez tehetsége szerint hasonló lenni.

2. Ez a' szív örömmel bé töltő Reménység. Dicsőkedünk az Isten dicsőségének reménysége alatt, Rom. 5. v. 2.

3. Az igireteken fundáltott reménység ez; a' mint hogy nem lehet igaz hit, igiretek nélkül; így nem lehet igaz reménység igiretnélkül. A' hit reá szabja az igiretet és a' reménység várja az igiretnek bé telyleződését; a' hit támaszkodik annak igazságához, a' reménység várja annak javát, a' Hit, just ad az igiretnek, a' reménység várja a' jutalmat.

4. Oly Reménység ez, mellyet Isten maga munkálodott a' lélekben; s' ez okért is nevezetik Reménységnek Istenének, Rom. 15. u. m. ki mind Authora, mind pedig ezélla a' Reménységnek. A' kinek azért ilyen reménysége nagyon soha el nem vész, ez az igaz hűveknek reménysége, a' Christus ti benreték a' dicsőségnek reménysége, Col. 1. v. 27.

Azonban a' mint hogy nagyon igaz és épp Reménység, úgy nagyon hamis és rothad Reménység is s' ez igen közönléges, a' mint hogy közönséges

közönségesebb a' hamis gyöngynek viselése, az igaznál.

Alig van egy közönségesebb dolog, mint látni oly embereket, kik tellyesek a' menyországnak fundamentum nélkül való reménységével, ugyan-is:

1. Lehet annak az embernek reménlege, a' kinek nincsen kegyelme. *A' kép mutatnak reménlege el-vész. Iob. 8. v. 13.* Az ő Tisztekek végben vitele, jele az ő reménlegeknek: A' boldond Szűzek soha nem cselekedtek volna azt a' mit cselekedtek, ha gondolták volna, hogy mind ezek után-is ki rekesteffének. Sok ember nem fáradozott volna annyit szent tiszteinek végben viteleiben, ha nem remenlette volna a' menyországot. A' reménleg nagy ősiön a' munkára; a' ketségben való esés el-meczi az lárt-is minden igyekezetnek. Ez az edgyik oka, miért hogy az el kárhoztak meg-szűnnek pokolban az ő állapottyoknak el változtatására való műkálkodástól, mert a' ketségben esés fogja el a' őket; ha volna valami reménleg pokolban, hozzá látnának ők-is s-munkálkodnának. Így azért lehet nagy reménleg ott, a' holott semmi kegyelem nincs. A' tapasztalás probállyá ezis ugyan-is, a' tettes keresztyenekben, nincsen kegyelem, de még-is ezek igen nagy reménlegű emberek; fő gyakorta meg esik az, hogy nem fé se ki úgy az ő örökre való állapottya körül, mint azok, kiknek leg több okok voltak a' reménlekre; ellenben lenki nem remén-

mén inkább, mint a' kinek leg több oka volna a' félelemre.

2. Reménlhet ember az Isten irgalmasságában, joságában és hatalmában, az igiretre való figyelmezés nélkül-is: Ez leg többeknek reménlege. Az Isten tellyes irgalmassággal, és josággal, azért akar idvezíteni; végheztelen is pedig hatalommal, azért idvezíthet is, miért ne remenlenék hát ő benne: Ez pedig vakmerő eleve való reménleg remenleni az Isten irgalmát, az igiretre való figyelmezés nélkül; mert az igiret az Isten irgalmasságának Csatornája, mely által szivárog; a' Szenteknek az Egekben lévő minden boldogsága nem egyéb, hanem itt az földön reménlett és meg fogott Igéretnek gyümölcse. Nincs embernek fundamentuma az Istenben való reménlekre, hanem csak az igiretek ereje által.

3. Reménlheti ember menyországot; de ugyan nem tiszthattya-meg szívet, sem el nem hagyhattya titkos vétkét; az idvelségnek az a' reménlele, melly edgyütt nem jár az szívnék meg-tiszttásával, halzontalan reménleg.

4. Reménlheti ember menyországot; de ugyan a' pokol munkáját mivelheti; reménlheti idvelséget, de kárhoztatját munkálkodhattya és így el vészhet az ő vastag bizodalmba. Sokaknak ez az ő sorfok: *Maté agendo sperant & sperando pereunt.* Rosszul élván remenlenek és remenlén el-vésznek. Sokaknak szemek az ég felé vágyn, kiknek szívek itt a' földön; remenlenek Isten.

Istenben, de nem válaiztyák őtet részeknek; reménlenek Istenben, de nem szeretik őtet mint leg jobb jót és így hihető hogy nem lesz részek, sem hasznok ő benne; hanem el-fognak veszni ő nála nélkül, mind annyi nagy reméniségekkel egygyütt. *Micsoda reménisége lehet a hypocritának, a ki telhetetlenségben tartatik, mikor Isten az ő lelkét ki-veste? Job. 27. v. 8.*

Ha azért embernek nagy reménisége lehet a menyország felől, a' kinél nincsen kegyelem; ha reménlhet az Isten irgalmasságában, az Igitelkre való figyelmezés nélkül; ha reménlhet, a' szívnek meg tisztítása nélkül; ha reménlheti a' menyországot, azonban pokol munkáját mivelheti; tehát bizonyára, lehet embernek menyország felől nagy reménisége, mindazáltal csak fél keresztyén lehet.

V. PREDIKACIO.

Csel. 26. v. 28. Kicsinyben hogy el nem hízest engemet, hogy keresztyénné legyek.

X. Tizedik Fogat a' Fel Keresztyén Lajtorjájának, melyre fel hághat, de menyben még-is bé nem hághat ez:

Lehet nagy és látható változások alatt, a' melyek mind az Egyház szolgálat által nemzödenek ő benne; de ugyan csak fél keresztyén lehet. Herodes igen meg-változott, mikor Keresztelő ján-ost halgatta, mert az ő intésének hallására sok dolgokat cselekedtek vala és örömeit halgattya vala őtet, Marc. 6 v. 20. Saul, nagy változás ajást volt, mikor a' Jehova Pro-

Prophétáit elől találta, ő is Prophétává lőtt: *1. Sam. 10. v. 10.* lőt az mondatik felőle: hogy Isten más sívet adott neki, *1. Sam. 10. v. 9.* S hát ez nem volt kegyelem munkája? Nem tért-e meg akkor Saul igazán? Azt gondolhatná ember, hogy úgy volt a' dolog, de koránt sem. Mert noha az mondatik hogy más sívet adott Isten neki; de nem mondatik; hogy Új sívet adott volna neki: Nagy külömbség vagyon ez két között: (*Léb acher,*) más sív, és *Léb chadash,* új sív. Adott Isten neki más sívet, hogy illendő Uraikodo legyen, de nem adott új sívet, hogy Hívó ember legyen. A' más sív; más emberré teheti az embert, de csak az új sív téfzi új emberré. *Simon Magus*, nagy probaja ennek az Igazságnak, ki nagy és látható változás alatt volt, mert ördögi mesterfiséget gyakorlóból, Hívóvé lőtt, el hadta az ördögi mesterfiséget, es az Evangéliomot vőtte, *Csel. 8. v. 13.* Nem nagy változás volt-e ez? Ha a' részeges el-hadná bar csak az ő részegséget, az esküvő az ő hamis esküvést, a' szentségtelen az ő szentségtelenséget; gondolhatná ember, hiszem idvességes változás ez, hiszem jó állapotra vagyon mind ezeknek. De la *Simon Magus*, nem csak bűncit hadta-ei, hanem néminémű meg-térése volt, mert hitt és meg-keresztelkedett, *Csel. 8. v. 13.*

Ellen-vetés. Hát, a' meg-változott ember, nem igaz keresztyén ember?

Felelet. Nem minden változás téfzi embert igaz keresztyénné; vagyon mindazáltal olyan, mely

melly az igaz keresztyén ember czimere; t. i. midőn az embernek szive ugy meg-változott, hogy meg-is ujítatott: midőn, a régi el-mul-tak, s-mindenek meg-ujjultanak, 2. Cor. 5. 17. midőn ember, ujieren ten állatú lett; midőn, az ember, a fetsérségből a világosságra, a Satan hatalmából, Istenhez fordul Csel. 26. v. 18. mikor az értelem meg-világosítatott, az akarat meg ujítatott, az indulatok mennyeeiké lőttek, akkor az ember valójában keresztyén. Meg-kell az ére tudni, hogy nem minden változás ilyen, mert

1. Vagyon külső, erkölcsi Változás, vagyon belső, lelki, és természet feletti való változás. Sok ember meg-változik külső képpen, a' ki szivében s-természetiben csak azon, a' ki volt az előtt; nem változott meg lelki és természet feletti való változással, s-nem is mondhatni az ilyenek felől, hogy, *új teremtetett állatok* volnának, mert a' meg-tartóztató kegyelem mind végben viheti azt, de a' meg-ujító kegyelem egyedül, melly szerzi az idvességes változást.

2. Ember meg-térhet a' nyilván való szentségtelen életből, a' kegyesség formájára; a' ferselmes társalkodásból, a' szép külső vallás tésztelre, de a' sziv csak ugyan egy forma.

A' rothatt Oszlopot meg aranyazhatták kívül, de ugyan csak veszni tart belől. *Hypocritae in verbis sanctus, in corde vanus; intus Nero, foris Cato. Audi, nemo melius, specta, nemo peius.* Az az, a' Hypocrita testében szent, szivében hejában való, belől Nero, kívül Cato. Halgasd meg, seki jobban nem beszél,

beszél; lásd meg senki rosszabbul nem cselekedik. D

Gyakran a' pohárnak és tálak külső részét tisztá, de a' belső része nudok és ferselmes. *Matth. 23 v. 25.* Ha azért ember csak külsőképpen változik meg s' nem belsőképpen, ha csak a' szentségtelen életéről, a' kegyesség formájára, tehát lehet ember nagy és látható változások alatt, de ugyan csak fél keresztyén lehet.

Ezeket nem azért írom s- mondom, hogy el-ijesztsem azokat, kik a' belső és lelki változára még nem jutottak, hanem hogy felserkentsem őket annak keresésére; mert jo ugyan kívül meg-javolni, de jobb idvességesen meg-ujjulni. Tudom én, melly igen hajlo az ember természeti arra, hogy akarmit fel kapjon, mint meg térésnek munkáját, noha nem az, és az ember ebben meg nyugodván, örökké elvész.

Szerelmest! bátran merem mondani s-írni, hogy nincs olyan változás, olyan meg-térés melly az iulet napján a' ti lelkeiteknek használyn, azon az Isten lelkének tisztelet egeleszen meg ujító munkáján kívül, 1. *Thess. 5. v. 23.* A' jozan életű ember e' nélkül az változás nélkül, szüntén olly bizonyosan pokolban mehet, mint a' barom forma részeges ember. A' külső életbeli változás emberek előtt commendálhat minket, de nem Isten előtt, haszontalan lehet az idvességnek meg szerzésében. Meszélze mehet ember a' külső változásban,

ban, de egy foggal sem lehet közelebb azzal mennyországhoz, izinté úgy, mint a kisémmi változás alatt nem volt; sőt (néminémű értelemmel) még meszebb lehet a' mennyországtól, mint a' Christus mondgya az Irás-tudók és az Phariseusok felől, *Matth. 21. v. 31.* Kik mindannyi kegyelések mutogatásával is meszebb voltak a' mennyországtól, hogy sem mint a' farkasok és a' parázna, az ő bűnökben és tisztátalan-ságokban.

Rakva a' világ az ilyen bolond Epitőkkel, kik az ő idvességeknek remenségét fővenyen építik. Oh szerelmes Atyámfiai! Nem akarjátoké a' mennyország uttyát el vesztetni és a' meg-jáczodtatás miatt el veszni? nem akarjátoké lelki eszelyősek lenni, mert nincs nagyobb bolond, mint a' lelki bolond, a' ki eszelenkedik az ő idvességének nagy munkájában. Oh ne legyetek esztelenek az örökkévalóságnak dolgában! Munkálkodgyatok és könnyörögjete a' meg térésnek belő hatható munkájáért; kérjete Isten őt, a' ti lelketekben való idvesség változást, hogy egész keresztyének lehessetek, mert ezen kívül való minden változás csak fel-keresztyenekké tehet minket.

XI. *Buzgo lehet valaki vallásában;* de ugyan csak fel-keresztyén lehet. *Lebu* nem csak szolgálta az Isten és nem csak cselekedte azt, mit Isten parancsolt, hanem valóba buzgo volt Istené szolgáltságában; *Iere en velem es lassan meg*

meg az én buzgoságot a' Seregeknek leborjant. 2. Kir. 10. v. 16. de lehu mind ebben is csak esupa hypocritá volt.

Ioásh Király nagy Reformátor (vallás jobbitó) volt *lehojádah* Pap idejében, a' mondatik tőle, hogy azt cselekedte, *a' mi igaz volt a' lehovala szeméi előtt,* 2. Chron 24. v. 2. de midőn *lehojádah* meghala, az ő buzgosága is meghala és el veremdetístentelen emberré lőn, ki zachariást is a' *lehojádah* Pap fiát meg öleté, 2. Chron. 24. v. 12.

Ellenreítés. Lám sz. Pál a' Buzgoságot ép keresztényen ember jelenek csinállya. Gal. 4. v. 18. *Is dolig buzogni a' jó doligban,* sőt olly tulajdonság az a' hiveknek, melly által elveszik az ő örökéletet. *Az Mennyekek Orsága erősböt szeret,* és az erősbök tének kapják azt el. *Mat. h. 11. v. 12.*

Fel Igaz, vagyon jó buzgoság, melly a' lelket Isten előtt igen kedvesé teszi, vagyon olly buzgoság, melly el nem vesztí, hanem el éti mennyországot és az idvességet.

Ez a' buzgoság, mennyei tűz, az Istenhez s' Christushoz való, igaz melegsége s' temperamentuma a' jó indulatoknak. Olly buzgoság ez, mellyet az Isten le ke gerjeztett a' hívben, ki elsőben munkalodgya azt, az után munkalodtatya. Ez a' buzgoság az, mellynek igazgatoja az Isten Igéje, melly azt igazgatty a' ő munkálkodásában, czellyára, végére, modgyára es mértékére nézve. Ollyan buzgoság ez, melly a' bűnt meg hőkkenti s' az mennyei életet elebb elebb mozditty a. Ollyan buzgo-

ság, mellynek fő vége az Isten dicsősége, melly minden oldalasság való vegeket elnyel. *A' te háznak buzgosága, meg-öit engemet, Sol. 69. v. 10.* Már pedig minden buzgoság nem ilyen forma, mert vagy on hamis buzgoság, a' mint hogy vagy on igaz buzgoság; minden igaz kegyelemnek vagy on hamis mássa; valamint hogy vagy on Isten Oltárán való Mennyei Tűz, úgy vagy on, idegen Tűz, *Nadab Abihu áldozának idegen tűzzel, Lev. 10. v. 1.*

Vadnak sok külömb-külobbféle nemei az buzgoságnak, mellyek nem igaz, hanem hamis és költött buzgoságok. Ezt meg-mutatom 8. dolgokból:

Elsőször, vagy on *vak buzgoság*, tudomány nélkül való buzgoság. *Vagy on buzgoságok, de tudomány nélkül való, Rom. 10. v. 2.* A' minthogy a' tudomány buzgoságnak küll gyűmölcstelen, így a' buzgoság tudomány nélkül veszedelmes; nem egyébolond ember kezében lévő tűznek; avagy olyan mint az ördögötől meg-szállott ember, *őtet néha tűzben, néha vízben tiszította, Mat. 17. v. 15.* *Zelus absq; scientia, quod vehementius irritat, tamò gravior corrumpit.* A' tudomány nélkül való buzgoság, mentől sebesebben rohan, annál nehezebbet elűz. *Bernardus.*

A' buzgoság tudomány nélkül, olyan mint az levegő égben tetet éjjel tamadott tűz. (*Ignis fatuus*) melly uttyából kivezeti az Ut-on-járó fáros s' akadályos helyekre.

Ilylen volt a' sz. Pál buzgosága Phariseus

kor

korban: *Istennek való buzgosággal fel-görgeteték voltam, mint színtén ti mindnyájan mostan esete az udományt kergettem mind halálig, Csel. 22. 3. 4.* *Ilmet: En bizonyára el végeztem való magamban, hogy a' Iesus neve ellen mindent cselekedjem, Csel. 26. 9.* Ilye buzgoságról van *Is. 10. 2.* A' gyülekezetekből ki vetnek tüteket, sőt el jó az idő mikor valaki tüteket meg-ölet, *álátya hogy Isten istületet eszleke ik.* a' nagy buzgoság, de vak buzgoság mellyet Isten ural.

Másodszor, vagy on *Valogató buzgoság*; mikor egy dologban ember olyan mint az tűz, másban olyan mint a' jég. Sok emberek első Táblán lévő keresztyének, buzgok az első Táblán lévő tiszteknek végben vitelében, azonban el mulattyák a' második Táblán valokat. Így a' *Phariseus*-ok buzgottak az ő *Corban* nyokban. (ajándékjokban) determinizeti indulatneikül valok voltak szülejekhez meg hagyván azokat ehel halni. *Matth. 23. v. 23.* Nemelylek második Táblán lévő keresztyének, buzgok a' második Táblán lévő tisztekben, de el mulattyák az elsőre tartozokat. Buzgobak az emberek között való Igasságban, hogy sem az Istenhez való szentségben. A' kinek azért Vallása csak az első Táblában végeződik, avagy a' második Táblán kezdődik, az nem egyéb esztelennél, mivel hogy csak fél keresztyén. *Ishu* elég buzgo volt az *Acab* háza ellen, de nem oly buzgo a' *Jeroboam* Borju ellen, *2. Kir. 10. v. 16.* *vesd őt ve v. 29.* *Nem lakada el Ishu az arany borjuktól, mellyek Dan-*

ban és Bételben valának. Némellyek buzgok a' vélekedésnek bűnei ellen, de semmi buzgoságok nincsen az ő tárfalkodásoknak bűnei ellen. Valamint azért az egész testnek izzadása, egészségné jéle, de csak egy valamely résznek izzadása, nyavalyának jele s' ezokaért az Orvosok az ilyen izzadást nyavalya jelenek tartják; így a' holott a' buzgoság ki hat az Istennek minden parancsolatira edgyaránt, ez jele a' leleknek épp állapotjának (*Constitutio-jának*) de holott a' buzgoság válogato és rész szerint való, mikor ember egyben meleg, másban hideg, jele ez valami belső lelki nyavalyának.

Harmadszor, vagyon helytelen buzgoság, mely illetlen ézelban hátorozodott meg. Sokan buzgok a' maczona dolgokban, s' a' derék dolgokban, mellyekben leg inkább kíváncsnak a' buzgoság, buzgotalanok; mint a' Phariseusok szorgalmas Dézsmái voltak, a' mentanak, köménnének és kapornak, de el hadták a' törvényben lévő nehezebb dolgokat, az irilelet, igazlalmasság és tökéletesség. Matth. 23. v. 23. Ezekben buzgotalanok voltak, egyebekben forrok. Sok emberek buzgobbak Ceremoniák mellett; hogy sem a' vallásnak derék fundamentum mellett; buzgobbak a' jesus nevére való tisztelet hajtásban, hogy nem mint a' Iesus cietéhez való magok szabásában, buzgobbak a' sz. Öltözetekben, mint sem a' szent életben; buzgobbak az emberi találmányokban, hogy sem a' Christusz szerzcsiben. Az ilyen, babonás buzgoság

goságs' gyakrabban a' meg nem térte emberekben találtunk, kikben soha kegyelem nem nemzödött. Mikor vala az hogy Pálollyan Sörnyen buzgot az ő Atyától vett rendelésekben, Gal. 1. v. 14. Akkor mikor meg az ő nyavalyás és megtérletlen állapotjában volt, a' mint meg-tecz-ezik v. 15. 16. De mikor az Istennek tegezett, hogy elhíjon engemet kegyelméből, nem tanacsoktam a' test és vérről. Más forma buzgosága volt olztán sz. Pálnak, más principiumokból cselekedte a' mit cselekedett.

Negyedszer, vagyon maga hátsnát kereső buzgoság, mellynek indito oka nem egyéb az embernek a' maga végeinél. Iebu valoban buzgo volt, de nem annyira Istenért, mint az Országis; nem annyira az Isten parancsolatjához való engedelmeségből, mint a' Királyi Szekben való hágafra való szándekból, mellyre nézve fenyegeti is Isten, hogy meg bünteti őtet, azért a' dologért, mellyet Isten parancsolt volt neki hogy meg cselekedgye, Hof. 1. v. 4. Meg büntetem Iebunak háza népét lezreel városban tőtt vérontásért. Mivel hogy azt a' vért a' maga gonosz kívánságának való kedveskedésből, nem az Istenhez való engedelmeskedéstől ontotta ki.

Igy Siméon és Lévi mutogatnak nagy buzgoságot a' környülmerékedésnek Sacramentuma mellett, mint ha ők igen buzgotak volna az Isten rendelésének méltósága mellett holott valójában az ő buzgoságok a' főbenyességből

és a' Sicheimitakon való bolzsau állásból volt,
Ter. 34. v. 14, 15. veld őszve v. 25. 26. 27. 28. 29.

Ördösfőz, vagyon külső képpen való buzgóság,
minémű vala az Iraftudoké és Phariseusoké,
kik nem akartak enni moslatlan kézzel; mind-
azáltal láthatatlan mosdatlan vétekben éltek;
gyakran meg mosták a' Pohárt. de riskán a' si-
vet; kívül mazolták. de a' belsőt el mulatták,
Jehu nagy reformáló (jobbító) ember volt ki-
vül, 2. Kir. 10. v. 16. de belől semmit sem refor-
mált, mert mind ezek alatt is rosbíve volt, v. 34.
Jehu nem is yekerezték azon, hogy az Izraelnek Iehova I-
stenének törvényében járna tellyes bávéből. Szép
volta' gyapja, de rothatt volt a' májja. A' kép-
mutató Phari'eus-ok berettek könyörgeni, hogy
az emberektől láttassanak, és úgy bűjődirek
hogy meg feketitvén orcájokat láttassanak az
emberektől, Matth. 6 v. 5. 16.

Hatodszor; vagyon mások vétkeit vizsgáló s ma-
gájai el mulato buzgóság, melly egyebeket piszkál,
de onhon nem kereskedik. Olyanok ezek, mint
a' melly lámpásbálvő gyertya minden me-
gét a' tetején boesattya ki avag' mint amaz bu-
ja Ábáony kinek lábai az ő házában nem maradhat-
tának, Péld. 2 v. 11. Sokan a' mások bűnei ellen i-
gen hevek, de magokban nem láthatják a' vét-
kei. Könyű a' más vetkeit meg látni, de ne-
hez a' magunkét. Jehu buzgo volt Baal-Hen és
az ő Papjai ellen, mivel az Acháb bűne volt;
de nem volt buzgo a' Béthelbéli Borjuk ellen,
mivel az maga bűne volt. Ez a' buzgóság igaz
bélye-

bélyege a' hypocritának; az ő kertyét fel-nötte
addig a' gaz, míg ő a' szomlédgya fővenyén
által nézett.

Heredser, vagyon Vétkes Buzgóság; a' fellyebb
le irt buzgóságok mind vétkeiek ugyan, de ez
vetkesnek neveztetik, azért, mert a' Vallásnak e-
lete s lelke ellen vagyon; ez, buzgóság ellen
való buzgóság; melly nem buzog a' kegyelőség
nélkül valóság ellen, hanem a' kegyelőségnek
ereje ellen; nem a' tévelyges, hanem az igazság
ellen s még pedig leg mérgeffebb azok ellen
az igazságok ellen a' mellyek leg lelkiebbek.
Honnét vadnak ma az Isten hiveinek Izenve-
delek az igazságért, hanem ettől az igazság el-
len való buzgóságtul? Ez méltán nevezet-
tik ördögi buzgóságnak; mert a' mint hogy
vagyon ördögi hit, úgy vagyon ördögi buzgóság:
le-sallott az ördög is hozzászok nagy haraggal tellyes,
ugy mint, ki tudja hogy kevés ideje vagyon, Iel. 12. 12.

Nyolczadszor, vagyon, az Irtás nélküli való Buz-
góság, melly nem fundáltatott az Isten bocsédén,
hanem valami alá való böcsstelen végen; illyen
volt a' Saul buzgósa, midőn Isten meg pa-
rancsolta neki, hogy Amaleket el-veszeffe és se-
ombernek, se baromnak ne kedvezzen; de ő az Isten
parancsolattya ellen kedvez a' tuboknak és ök-
röknek olyan buzgóságnak színe alatt, mintha
Istennek akarna áldozni, 1 Sam. 15. v. 3.

Más időben, mikor nem volt olyan paran-
csolattya, le-vágattya a' Gibeonitákat az ő hirtel-
len való buzgóságából vagy inkább dühölésé-
ből,

geből. 2. Sam. 21. v. 23. Sok emberek buzgó-
fága leg nagyobb akkor és ott, mikor és a' ho-
lort leg kisebb parantsolat vagyon Istenül a'
vagy egy csöp fints. Az igaz buzgófágnak lel-
ke a' Sz. Irással határoztatik meg, mert Istenért
az ő dicsőségéért vagyon; nincs abból a' buz-
gófiból Istennek semmi dicsősége, mellynek
a' Szent Írásban nintsen fundamentuma.

Hazért, embernek az Isten dolgaiban való
buzgófága lehet, csak vak buzgólag, csak vá-
logato buzgólag, csak helytelen, csak maga
hasznát kereső, csak külső, csak mások vétkeit
vilgálo, vétkes és Szent Írás kívül való; tehát
nyilván vagyon, hogy ember igen buzgó lehet
a' Vallásnak dolgaiban, de ugyan még-is csak
Fél-Keresztyén lehet.

XII. Ember a' könyörgésben Borgalmatos lehet,
gyakorta és sokat könyöröghet; de ugyan csak fél-
keresztyén lehet, mint a' Phariseusok, kik hol-
szán könyörögtenek, de ugyan csak jajt kiál-
tának a' Christus Matih. 23. v. 14.

Ellen-vetés. Hát a' nagy könyöröghetéseinek
lelke, nem a' tökéletes jora igyekező szív-
nek jele? Az Isten Szentel, nem hivánaké,
Istent keresők nemzetiségének? Solt. 24. v. 6.

Fel. Ember azért nem keresztyén, hogy so-
kat könyörög, sokat foglallya magát abban.
Meg engedem én azt, hogy a' melly könyör-
gések az Isten lelkének munkálkodásából s'
bennünk való fohászkodásból vadnak; a' mel-
lyek Istenhez fel emelt tiltja szívből, a' ma-

gunk

gunk ürességének s' az Isten teljességének
érzéséből vadnak; a' mellyek az Isten akará-
tyához, ehez a' könyörgéseknek nagy regulá-
jához, alkalmaztatnak; a' mellyek a' lelkiekért
inkább mint az idő szerint való dolgokért vad-
nak, a' mellyek hittel s' Istenül való függéssel
összevadnak köttetve: Az ilyen könyörgé-
sek az egész nem a' fél keresztyén embert jelen-
getik; de az ember eleget könyöröghet, de u-
gyan idegen lehet az ilyen könyörgéstől. U-
gyan-is:

1. A' természet könyörögtetheti az embert,
mert a' természet szerint való tilzteleznek része
az. Ez cselekedte a' Christusba, hogy orczá-
jára le boruljon és így könyörögjön: *Oh én
Atyám, ha lehetséges mullýékelez a' pohár én télem.*
Matih. 26. v. 39. 42. Ez a' Christus könyörgése
származott a' természetnek vétek nélkül való
tufakodásból, a' melly az maga meg tartását
örömeft kerette volna.

2. Ember könyöröghet valami szin alatt,
hogy azzal valami bünt fedezzen el. Így cse-
lekedtek amaz buzgó Phariseusok, kik a' hofssu kö-
nyörgés színe alatt eméltették meg az örvényeknek
buzát, Matih. 23. v. 14. Így a' Pápiák latiatnak
igen buzgóknak lenni, a' gazdag ember lelké-
nek a' Purgatoriumból való ki könyörgésébé;
de ez nem egyéb sokszor az örökösnek At-
tyától maradt öröklégből való ki fordítás-
nál, annak Atyának lelkéért való könyörgés-
nek színe alatt.

E s

3. Em-

3. Emberkönyöröghet, de azonban a' bűne szeretheti; mint *Agoston Doctör*, meg térése előtt, könyörgött bűnei ellen, de igaz úgy félt hogy Isten meg halgattya és őtet maga nyelvenél fogva fogja meg. Isten az ilyen könyörgéseket meg nem halgattya, *Solt. 66. v. 18. Hamisága néztem volna az én síromban, meg nem halgattai volna.*

4. Ember sokat könyöröghet az idő szerént való dolgokért, keveset a' lelkiekért; ilyenek sok embereknek könyörgési, kik többire csak a' földiekért könyörögnek: *kicsoda mutat minékünk valamijot, Solt. 4. v. 6. Ritkán ezert: leborva emeld fel mi rajtunk a te orczádnak világát, v. 6. Az ilyen földiekért könyörgő embereket szépen le-rajszolja Dávid, Solt. 144. v. 12. 13. 14. 15. Hogy a mi fiaink olyanok legyenek, mint a nevedőplánták, és a mi leányink mint a Templom köveinek hasonlatosságára a sáben meg faragott kövek. Hogy a mi tarhazink szelvények legyenek, etc. Boldog népe az, a mellynek így van dolga. Ez nem egyéb testi ember könyörgésénél, ezt Dávid bejába valóságának nevezi, v. 11. Idege: fiak, kiknek szájak hazugságot szólnak.*

5. Ember könyöröghet, s azonban Istentől melzbe lehet. Ez a nép sájjai közelit én hozzám. és csak ajakival t szel engemet, de az ő sívek messze vagyón én talem, *Esa 29. 13. Matth. 15. v. 8. Könyöröghet ember, de minden szívesség nélkül: Isten pedig azt kívánna legfőképpen. Fiam add nekem a te szivedet, Péld. 23. v. 26. A' Sidok azt a fententiát szokták írni az ő Synagogájoknak*

fali-

falaira: *A' lélek figyelmeztetése nélkül való könyörgés, olyan mint a lélek nélkül való test. Nem elég az hogy valaki szüntelen könyörgő legyen, hanem jó lelki-isméretű legyen a' könyörgésben. Sok ember el nem meri mulatni a' könyörgést, de nincs ott a' szíve a' könyörgésben. Csak az idvezítő kegyelem miveheti azt hogy ember jó lelki ismerettel könyörögjön.*

6. Az embernek könyörgése hazugság lehet; a' mint hogy a' szent élet nélkül való valóság tel, világ előtt való hazugság; így a' szívesség nélkül való könyörgés, Isten előtt való hazugság.

Az Izrael felől mondatik, hogy jó reggel keresik vala az sáben, *Solt. 78. v. 34. de ilmet azt mondgya Isten, v. 36. Hízeltednek az ő sájjokkal és az ő nyelvekkel hazudnak neki; mert az ő sívek nem vala tökéletes Isten előtt, v. 37. Halgasd meg leborva az én könyörgésemet, melly családság nélkül való ajakakból származik, azt mondgya Dávid, Solt. 17. v. 1.*

7. A' nyomorúságok s külső izorongatások kenfizerithetik embert a' szapora könyörgésre. Mikor öli vala őket, azonnal meg-keresik vala őket, *Solt. 78. v. 34. A' pogány Hajók segítségül híják a' tengeri haborkor, kiki mind az ő Istent, mikor félnek a' tengerben való merüléstől, Ion. 1. 5. A' hajók nagyobb része, nem igen buzgó emberek, s nem is nagy könyöröghetők; kétizer is elküsznek addig, mig egy szer könyörögnek, de még is az leborához kitérnek az ő nyarai ajokban, Solt. 107. v. 28. Innét van a*

maz

maz köz mondás: *A' ki nem tud könyörögni, menynyen a tengerre. Isten az ő nyomorúságokban meglátozgat tégedet alázaioffan könyörgötték senéked, mikor a te ostorod vajok volna, Esa. 26. v. 16.*

Ha azért, a' Termelzet könyörögetheti az embert; ha ember könyöröghet szin alatt; ha könyöröghet s még is szeretheti a' bűnt; ha csak az idő szerént való dolgokért könyörög leg többet; ha könyöröghet s még is megszfelehet Istenhez; ha az ő könyörgése, hazugság lehet; avagy ha csak a' nyomorúság alatt való kiáltása a' leleknek; bizony hát ember sokat könyöröghet, de ugyan csak felkeresztyén lehet.

Ellenvetés. Tegyük fel hogy az ember nem csak könyörög, hanem ugyan meg is győzi Istent könyörgésével; kétség nélkül ez menyből való tanu bizonyfág az embernek a' könyörgésben való szívessége felől. En pedig könyörgök, s Istenemet meg is győzöm, a' mit kérek abban meg halgattatom.

Felelet. Ember könyöröghet s meg is halgattathatik, mert Isten gyakorta a' könyörgéseket meg halgattya, de illetiből. A' mint hogy Isten, neha halgat, irgalmaságából, ugy néha szoll haragjából; és a' mint neha meg tagadgya a' könyörgésre való válszt irgalmaságából, ugy néha meg felel illetiből: mikor az emberek felettébb alkalmatlanok némelly dolgokban, melyekben helyhezitték testi kívánságokat, és nem akarják hogy Isten meg ne feleljen, akkor meg felel Isten, illeuből, *Soh. 78.*

v. 29. Meg-add nekik az ő kívánságokat. Húst kívántak, s Isten meg-atta nekik; de jegyöz meg menten utánna az Istennek illetit, v. 30. 31. Még az évek az ő szjokban vala, mikor az Isten haragja felgerjede ellenek és a' kövérek közül sokakat megöle és az Izraelnek válsztottsit le-vágá.

Ellenvetés. Ugy de, tegyük fel hogy az embernek indulati igen fel buzdulnak a' könyörgésben, nem igaz jeleje hát a' keresztyénységnek? Az én indulatim így buzdulnak fel a' könyörgésben.

Felelet. Elau is így indult fel, mikor az áldásf könyhullásfokkal kereste, *Sid. 12. v. 17.* Ember felindulhat az ő ajándeki által, midőn elméjéből szép találmányok, ajakai által szép szollásnak formái származnak, s' azonban mozognak sívében-nis valami jo mozdulatok; de ezek csak olyanok, mint a' keményen hirtelen felrepülő szikrák, melyek ottanel enyésznek. Így azért, ember könyöröghet és könyörgésében meg is halgattathatik; fel buzdulhat a' könyörgésben, de ugyan csak felkeresztyén lehet.

VI. PREDIKACIO.

Csel. 26. v. 28. Kicsinybe hogy el nem bítez engemet, hogy keresztyénné legyek.

XIII **E**MBER szenvedhet a' Christusért javaiban, bérében nevében seméjében; de ugyan csak felkeresztyén lehet.

Nem minden Christus kereszti vállain viselő em-

lő ember viseli azért a' Christus képét az ő lelkén.

Ellenvetés. Hát az Ur Christus nem tészene nagy igireteket a' szenvedőknek és az ő cseré karban esőknek? Nemde nem azt mondgya: *Valaki el hadgya házait, anyját, nenyit, bűnait, anyát, anyját, feleségét, gyermekeit, jószágát, az én nevemért, bármennyi részen és az örök életet örökség szerint bírja, Math. 19. v. 19.* Kétségnélkül igaz keresztyének azok, kiknek tölte a' Christus ezt az igret.

Felétel. Vagyon olyan Christusért való szenvedés, melly jele a' szívelségnek s' jutalmazásnak; mikor ember szenved a' jó ügyért, lévén arra való jó hivatallyá, jó lelki ítmérettel, a' Christusért és a' Christus ereje által; mikor az ő szenvedési a' Christus szenvedésnek maradéknak bé öltése. *Col. 1. v. 24.* mikor ember úgy szenved mint keresztyén, a' mint az Apostol mondgya: *ha valaki úgy szenved mint keresztyén, ne szégyenye, 1. Pet. 4. v. 16.* mikor ember maga nem talzítja magát a' szenvedésekben, hanem várja az Isten hivatalát, az ilyen szenvedés többleteliségnak próbája, *Math. 14. v. 28-29.* Már pedig nem minden Christusért való szenvedés, olyan szenvedés melly úgy volna, mint keresztyén. Mert,

1. Ember szenvedhet a' Christusért, midőn szenved az ő vallásáról való vallástételért, a' világ gyűlöli a' vallásnak még csak a' mutató feleit is; olyan idők követhetnek, melyekben

ben szinten olly drágában eshetik embernek a' Christus köntösének viselese, mintha magát viselné a' Christust. *Alexander*, úgy tecszik, majd le tölte volna életét az Evangelio-mért, *Csel. 19. v. 33.* de ugyan az az *Alexander* volt ő (a' mint közönségesen ki nek felőlle) a' ki annak utánna a' hitnek hajó töresét szenvedte, *1. Tim. 1. v. 19-20.* és a' sz. Pál egyházi szolgálatjának igen nagy ellensége volt, *1. Tim. 4. 14.*

2. Ember szenvedhet a' Christusért, mindezen ő hozzá való igaz szeretet nélkül. Eről szol az Apostol *1. Cor. 13. v. 3.* *Ha a' testemet tűzre adnám is, ha szeretetem nincsen, semmit a' nem használnál.* A' Christusnak szerelme, egyedül való nemes fundamentoma a' szenvedések, egyéb aránt sokat szenvedhet ember más végekért, úgy mint.

1. Olyan vélekedésből, mintha a' mi szenvedésünk érdemeknek volnának, mint a' Pápisták.

2. Hejában való dicsőség keresésből s' az emberek közt fen marado dicsiretből, némelyek meg holtak, hogy az ő nevek éllyen.

3. Vakmerő bátorságból avagy Romai magael-zanásból (reboluczioból.)

4. Haszonért, mint ludas el hadia mindencét a' Christusért, reménylén nagyobb nyereséget s' jobb vásárt, ha őret követi.

5. Nem annyira az igazságnak terjesztéséért, mint valamely vélekedésnek állatásáért. *Socrates* azért holt meg hogy azt állatta, hogy csak egy Isten vagy, de ugyan nem Istenért, hanem az ő

az ő vélekedeséjért holt meg. Így a' Christu-
sért is szenvedhet ember to' fundamentum-
kon. Ha azért szenvedhet ember a' Christu-
sért, az ő vallásról való vallás tételért; ha
szenvedhet, de nem szeretetből; tehát szen-
vedhet a' Christu'ért, de ugyan csak fél-keres-
tyén lehet.

XIV. Lehet embernek Istenről való hivatala és
engedhet annak a hivatalnak; de ugyan csak fél-ke-
resztvény lehet:

Indás nevezetes példa erre az Igátságra, mert
ő a' Christus által hivatott, s-ei is jött az ő hi-
vatálára, de ugyan csak fél keresztvény vala judás.

Ellen-vetés. Ha az Isten hivatala, nem jeleje,
az Isten el-választó szerelmének? Nem azt
mondá az Apostol, *akiket Isten el választott, azokat
el is hívta, Rom 8 30. Isten azon versben azt mon-
dgya: a kiket el-hívott, még is igaz tette? Hiszem
az Isten mind azokat hívja, valakiket akar idve-
zíteni.*

Felelet. Noha Isten mind azokat hívja, valakik
idvezülendők, de nem mind idvezülnek a' ki-
ket Isten hív; minden Evangelium alatt elő em-
ber hivatnak Istenről, vagy egy vagy más ér-
telemmel, de azért nem minden Evangelium
alatt elő ember idvezül; Mert sokan vannak az
hivatosok, de kevesen vannak a választottak, Matthe
30. v 16

Két fele hivatala vagyon Istennek: Belső és
Külső

1. Az Isten Belső hivatala, nem egyéb, ha-
nem

Nem az egyházi szolgálat által való nevezetes
munkája az Isten Lelkének, melly által az em-
ber által hozzák a' természetnek állapottyából
a' seletsegből a' világságra, Csel. 26. v. 18. *haragnak
edényből, eleinek örökölté való létele.* Meg-en-
gedem, hogy valaki az alatt az Isten hivatala
alatt vagyon, az hathatokeppen s' idve'se'ges-
sen el-hivatott, ez ilyen valójában el hi-
vatott keresztvény. Minden a' ki az Atyáról tal-
lott és tanult én hoztam jó, Ién. 6. v 45.

2. Vagyon külső hivatal, melly az igének
predikálása által léfzen, de ezzel meg ember
belsőképpen nem hivatalos. Valaki az Evan-
gelium alatt el, így hivatnak. Minden lelket
hi az Isten hogy meg térjen és bizonyos fun-
damentumát vesse a' mennyországba és idve-
ségnek a' hallott ige által. Nem mind igaz
keresztvény pedig az, a' ki csak így hivatnak.

1. Mert, sokan hivatnak a' Christushoz,
kik nem térnek meg a' Christushoz, sokak nem
bírnak kegyelemmel, s' nem élnek a' Christus
életét. Mint amaz vendég, Mathe. 22 ki mi őn
hivatnak a' Christus szolgálatát a' menyeg-
zőben, el-mene ugyan a' Christus hivatalára,
*de nem való menyegzős ruhája v. 11 az az, nem volt
refze a' kegyelemben és a' Jesus Christus igá-
ságában.*

2. Sokan a' kik az Evangelium által külső-
képpen hivatnak, el-jönnek a' Christushoz,
de az után el szakadnak ő tőle, mint Iudas és
Demas cselekedtenek. 2. Tim. 4. v. 10. Midőn
F egykor

egykor a' Christus olyan tudományt predikál-
lana, melly az ő Tanítványinak nem tecczett,
attól az időn fogva fogan az ő Tanítványi közül hátra
állának, és az után nem járnak vala ő velle, Iob. 6. 66.

Hazért, fogan csak ezzel a' külső hivatallal
hivattnak, ha fogan a' kik a' Christushoz jö-
nek, ő hozzá meg nem térnek, hanem ő töle
el szakadnak; tehát ember hivatathatik Isten-
től, de ugyan csak fél-keresztyén lehet.

XV. Lehet valakinél az Isten lelke, de még is
fél-keresztyén lehet. Balámnak adatott az I-
sten Leleke, mikor az Izraelt meg áldotta, Szám.
24. v. 2. Mikor onfel emelte volna az ő szemét, látá az
Izraelt, hogy le telepedett az ő nemzetségi Szevint és len
ő rajta az Isten Leleke. Iudafnál is volt az Isten le-
leke, mert az által üzte ki az ördögöket, ő is egy
volt a' kik a' Christushoz jöven azt mondo-
ták. Uram még az ördögök is engedelnek nekünk a te
neved által, Luc. 10. v. 17. Sautra is az Isten lelke áll-
lott és prophétált, 1. Sam. 10. v. 10.

Ellen-veetés. Hogy lehet az, hogy valakibélé-
gyen az Isten Leleke, még se légyen igaz kere-
sztyén? Az Írás azt mondgya: Ha kinél nincs a'
a' Christus lelke, az nem övé, Rom. 8. v. 9. de a' kinél
vagyon a' Christus lelke, bizonyjal övé.

Felelet. Vagyon olyan Isten lelkevel való bi-
rás, melly bizonyos jele az igaz Keresztyénisé-
gnek; ugy mint, a' holott az Isten Leleke, a' meg-
szentelő, szívet meg-újító, és ujja szülő kegye-
lemnek látható principium a, kufeseje; a' ho-
lott a' lelek hatalmassan munkálodik, segelli a'
lelek

leleknek erőtelenségit, Rom. 8. v. 26. a' holott mind
örökké meg marad a' lelek, Ián. 14. v. 16,

Nem minden emberben van pedig ilyen
formában a' lelek. Mert,

1. Lehet emberben a' lelek csak futólan,
nem meg maradás képpen; lehet emberben a'
lelek, de benne nem lakik; a' lelek csak a' Szen-
tekbe lakozik (per inhabitacionis gratiam) a' ben-
nek való lakozásnak kegyelme által, noha min-
denekben vagyon (per divinitatū presentiam) I-
sténiségenek jelen létével. Az Hypocritában
lehet az Iste lelke ideig, de nem marad ott mind
örökké.

2. Lehet emberben a' lelek, de még sem bü-
lelt a' lelektől, minden igaz keresztyén ember
pedig a' lelektől szvílettetett, Ián. 3. v. 4 5. Le-
hetnek a' hypocritában a' leleknek ajándéki,
de nem kegyelmei; lehet benne a' lelek a' meg-
világosításra nézve, nem a' meg-szentelésre nézve;
a' meg-győzésre nézve; de nem a' meg-térésre né-
zve. Noha lehet elégéges köz kegyelme egyé-
bek javára, de ugyan nincsen kívált képpen
való kegyelme a' maga javára; noha vallás té-
tele lelki, de az ő állapotja csak testi.

3. Lehet emberben lelek, de csak szolgál-
latnak lelke, melly nem egyéb, hanem, az sz.
Leleknek a' Törvény által való munkalkodása, mellyel
meg-győzi a' lelki ismeretett a' bűnről és a' Törvénynek
áskarol és olyan meg-fogást berez a' lelekben az Isten ha-
ragja felől, a' melly az Istenről való gondolatokat retien-
tökké lefűti néki. Ez a' lelek lehet emberben és

gyakorta vagyon-is idvezítő kegyelem nélkül, ilyen munkája volt a' léleknek Cainban és ludásban. Iollehet senki nem veheti a' *Füfágnak* lelkét, a' ki elsőben ne venné a' *Szolgalatnak* lelkét, mind az átal, sokan veszik a' *Szolgalatnak* lelkét, kik nem veszik soha a' *Füfágnak* lelkét.

4. Lehet emberben az Isten lelkének munkálkodása, de annak ellene áthat; a' *Sidók* felől mondatik, hogy *engedeltségek voltak és gyötörtek az Istennek Szent Lelkét, Efa. 63. v. 10.* Azon vétékkel vádolhatnak az ő fiók-is: *Ti kemény nyakú és környülmesetelen szívű emberek, ti mindenkör ellene állottatok a' Szent Léleknek, mint a' ti Atyáitok, Csel. 7. v. 51.* A' hypocrita csak addig sem gatyá meg magánál az Isten lelkét, míg az újja születésre és a' fiuvá való fogadatalra jutna, hanem annak sugallását meg-oltya a' fojtya és így örökké el-vész.

5. Lehet emberben a' lélek; de még-is vétkezhetik amaz meg-bocsáthatatlan vétékkel; lehet nála a' Szent Lélek, de még-is vétkezhetik a' Szent Lélek ellen; sőt senki ilyen vétékben nem eshetik, hanem a' kiből vagyon a' léleknek valami mértéke. Az igaz hív emberben vagyon annyi lélek, vagyon annak ő benne annyi munkája, hogy azzal a' vétékkel nem vétkezhetik; a' ki Istentől született, nem vétkezik, tudni illik azzal a' halálra való bűnnel, melyről van a' szó. *1. Ján. 5. v. 16. 17. 18.* A' testi csegeres és nyilván való bűnös nem vétkezhetik ezzel a' bűnnel, mert ő csak testi, kiben nincsen

Szent

Szent Lélek, Iud. 7. 19. Kell a' léleknek valami mértékének lenni abban az emberben, a' ki ezzel vétkezik, mert *részesnek* mondatik a' *Szent Lélekben, Sid. 6. v. 4.* és így csak az ilyen vétkezhetik a' Szent Lélek ellen.

Ha azért, emberben lehet az Isten lelke futolan csak, és nem meg-maradva, ha van nála a' lélek, még sem született a' lélektől; ha csak a' szolgálatnak lelke vagyon nála; ha ellene áthat a' lélek munkálkodásának; ha vétkezhetik a' Szent Lélek ellen való vétékkel; tehát lehet emberben az Isten lelke, de ugyan csak fél keresztyén lehet.

XVI. Lehet embernek *Hiti*, de csak fél-keresztyén lehet. A' köves föld (az az, ahoz hasonló halgatók) ideig hittének, *Luc. 8. v. 13.* Mondatik, *Ján. 2. v. 23. 24.* Sokan hittének a' *Jésus* nevében, de a' *Christus* nem bírta magát azokra. Noha azok hittének a' *Christusban*, de a' *Christus* nem hitt nébük. Miért? Azért, mert mindenekeket jól ismért *vala, v. 24.* Tudta hogy volt valami hitük, de rothatt volt a' gyökere. Lehet embernek *egész hiti*, úgy hogy a' helyeket helyéből el-vihesse, de ugyan csak semmi, *1. Cor. 13. v. 2.*

Ellen-vetés. Hogy lehet az hogy embernek lehessen hiti, még-is csak fél-keresztyén legyen? Nemde a' mi Urunk *Christus*, nem igiere örök életet s idveiséget mind azoknak a' kik hisznek; Nem az az *Evangelium* ez, mely minden teremtetett állatoknak predikálatik; a' ki hiszen, idvezül, *Marc. 16. 16.*

Felelet. Noha igaz a' mit Urunk mond, hogy a' kábszenidvezül, de az is sziate olly igaz, hogy sokan hisznek, a' kik soha nem idvezülnek; mert Simon Magus hiti, Csel. 8. v. 13. 30t. az ördögök is hisznek és reszketnek, Jak. 2. v. 19. Senki nem mondgya pedig, hogy ezek idvezülnek. A' mint hogy igaz a' mit az Apostol mond: nem minének a' hit, 2. Tessi. 3. v. 2. Így az is igaz, hogy némely embereknek van hiti, kik egy esőppel sem jobbak azért, hogy vagyon hitek.

Tudd meg azért, hogy kétféle hit vagyon: Kiválképpen való, vagy Idvezítő, Közönséges és nem Idvezítő.

1. Vagyon Idvezítő Hit, melly hivattatik. Isten erejének, (vagy munkálkodásának) Hitinek, Col. 2. v. 12. Ez Isten Ijáját Lelkének munkája a' Lélekben. Ollyan hit ez, melly egészen a' Christusra bizza magát s' ő benne nyugszik meg a' kegyelemért és dicsőségért, a' bűn bocsánatért és békességért, a' meg szenteltetésért és idvelségért. Az egész léleknek értelemnek, akaratnak és indulatoknak meg edgyező munkája, egyaránt munkálkodván az Léleknek a' mindenre elégséges közben járóval való edgyesítésében. Ollyan hite ez, melly a' Lelket meg istentitja, ez a' több kegyelmeknek is erőt s' életet ad.

Valókinék illyen hiti vagyon, az valójában keresztyén, ez az, Isten válastottinak hitek, Tim. 1. 1.

2. Vagyon Közönséges és nem Idvezítő Hit, elher-

hervado, ideig való Hit, vagyon Simon Magus hiti, vagyon Simon Péter hiti, Simon Magus hiti, de ugyan keserűséges méregben és álnokságnak köteleiben volt helyhezterve, Csel. 3. v. 23.

Simon Magusnak több követői voltak, hogy sem Simon Péternek; sok emberek hiti végre nem jobbnak találhatik a' Simon Magus hitinél. Mert.

1. Sokak hiti csak ideig való, kevése tart s' ottan el vesz és meg hal; az igaz Idvezítő hit, a' minémű az Isten válastottinak hiti el nem veszhet, el-fogyhat munkájában, de nem gyökerében; agaiban neha meg-szűnik a' nedvelség, de a' gyökerében mindenkor vagyon. Az el veszendő hittel, maga is el-veszhet az ember.

2. Vagyon ollyan Hit mellynek czélya az közönséges, nem a' kiválképpen való dolgok. A' hitnek közönséges czélya a' telyes (z. Irás, a' hitnek kiválképpen való czélya az Igirtekben levő Christus. Sok emberek hiszik a' (z. Irást) közönséges hittel, de nincsen ollyan hitek mellyel kiválképpen való módon magokra (zabják az igirtekben levő Iesus Christust.

Az ördögök s' a' meg vettettek híhetik az Irásnak Igalságát és azt a' mi megirattot a' Christusnak a' bűnösökért való haláláról és szenvedéséről; de a' Christus sebeitben nem rejtethetnek el és az ő sebeitvel nem gyógyulhatnak meg.

3. Vagyon Ertelemben s' nem az Akarásban hely-

helyhezertett Hit. Ez igen kőz Hit, foka hi-
gelt adhatnak az Igaságnak, hiszik az Istennek
minden Tulajdonfagat, hogy ő Igaz, Szent,
Bölcs, Hűséges, Io, Irgalmas, &c. de meg sem
nyugosznak ő benne:

Hiszik hogy az Isten Paranesolati igazak, de
ugyan nem engednek azoknak; hiszik hogy az
Igretek igazak, de nem kapják s' nem szabiák
azokat magokra. Hiszik a' Fenyegetések i-
gazaknak lenni de nem oltalmazkodnak az k-
tul. Így az ő Hitek áll csak a' puszta hitel adá-
ban (*assenfus*-ban) nem a' meg edgyezésben,
(*Confessus*-ban) vagyon az Isten fenyegetőrése
megvallo Hitek, de nincs annak vegben vité-
lét meg előző Hitek; a' hitel adás által vernek
fun a mentumot, de azon soha nem építnek a'
magokra valo szabás által. El hiszik, hogy az
Christus azért holt meg hogy a' hívőket idve-
ziise, de nem hisznek a' Christusbán, hogy
idvezűthetnek.

Oh szerelmes Atyámfiai! Mi nem a' hívő
Fő tézi az embert keresztyénné, hanem a' hi-
vő szív; *szível hissen ember az igazságra*, *Rom. 10. 10.*
*Ennél jól, a' mi hitünk bejában valo és még az mi bün-
neinkben vagyunk*, *1. Cor. 15. 7. 17.*

4. Vagyon Tapasztalás nélkül valo Hit foka
hiszik az Isten beszédét Isten beszédének lenni
a' mások izava után, de soha nem érzeték a'
nak erejét és hatalmát a' magok szíven s' lel-
kek ismérerin. Mi haszna hinni az Isten beszé-
dének Igaságát ha a' lelki ismérés nem érzi an-
nak

nak erejét, mi haszna hinni az Igiretnék Igas-
ságát, ha soha az Igiretnék edeségét nem ko-
solituk?

Olyanok vagyunk mi ebben a' dologban,
mint az melly ember el-hiszi az idegen Orzá-
goknak málok által valo le irását, de maga soha
nem bujdosott azokban, hogy a' dolognak igaz-
ságát meg tudhatta volna; avagy mint a' bereg,
a' ki mind el hiszi a' mit az Orvos mond, de
nem pro állja meg annak orvosságát. Hiszük
az Isten beszédét, mert ellene nem mohdha-
tunk, de ugyan nincs oly tapasztalásunk, hogy
az Ige által valami idvelséges jó nemzódott
volna bennünk és így csak fél keresztyének
vagyunk

5. Vagyon szívnek töredelmessége nélkül
valo hit, melly nem használ a' szívnek elolvas-
ására és meg-lágyítására s-ez illyen nem-is igaz
hit, mert a' leg kisebb igaz hit-is mindenk or-
dászve-kötetere a' hajlo akaratral és törődött
szível.

6. vagyon olyan hit, melly a' szívet által
nem változtattya; gyümölcs nélkül valo hit,
melly nem szűli az új teremtetett állatot a' szív-
ben, hanem azt az bűnnek és halálnak álla-
potyában hadgya.

Ha azért az ember hiti csak ideig valo lehet,
ha csak a' közönséges czélban határozodik,
ha csak az értelemben vagyon beszke, ha tapas-
talás nélkül valo, ha törődött szív nélkül valo,
ha el nem változott szívú, bizonyára hátlehet

embernek hiti, meg-köszölettye ezt a mennyei aján-
dékot, *Sid. 6. v. 4.* de ugyan csak fel keresztyén
lehet.

VII. PREDIKACIO.

Csel. 26. v. 28. Kicsinyben hogy el nem hitessem-
emet, hogy keresztényné legyek.

XVII. A Felkeresztyén még fellyebb hág-
hat: Szeretheti az Isten Népet, de ugyan
félkeresztyén. Nem minden fele szereteti, az I-
sten Népeinek jele a mi jó kereszténységünknek:
Pharao szerette *Iosaphet*, és az Országban ma-
ga után második helyben emelte fel, de *Pharao*,
ugyan csak hitetlen ember volt: *Achab* szeret-
te *Iosaphat*ot, és figyelt körül vele és a maga
leányát *Athaliat*, *Iorám*-nak a *Iosaphat* fiának adta
felelégül, de *Achab* ugyan csak istentelen em-
ber volt.

Ellen-vetés. Láttatik ez ellenkezni a sz. Irál-
mak tanúbizonyságtételével, melly a Szentek-
nek és az Isten Népeinek szereteti a mi ujja-
születesülünknek s az örök élethez való jussunk-
nak bizonyos jelének csinállya, *1. Jan. 3. v. 14.*
*Tudjuk, hogy általmentünk az halálból az életre, mi-
vel hogy szerettük az atyafiakat.* Sőt a Szentek
s Bűnösök között való esalhatatlan meg kü-
lömböztetésnek jeléül tész-le azt az Isten lel-
ke, *v. 20.* Ezen ismeretnek meg az Isten fia és az ör-
dögnek fiait. Valaki igazságot nem eslekezik, nincsen I-
stentől és a ki nem szereti az ő atyafiat.

Az Atyafiakon nem értünk, helyre nézve való
Atya-

Atyafiakat, kik azon Országból vagy Neme-
tegből valok minéműekről van szó, *Rom 9. 3.*
Csel. 7. v. 23. 25. Nem-is értünk vér szerint való
Atyafiakat, kik azon szülektől származának,
kik atyafiaknak nevezternek, *Matth. 2. v. 2.* Ha-
nem az atyafiakon értünk kegyelemre nézve való
Atyafiakat, *Philé 1. v. 16.* mineműek az Istennek ter-
mészetű felett ujja született fiait. Ezek az Atya-
fiak azok, kiknek szereteti, bizonyos jele an-
nak, hogy mi Isten fiai vagyunk.

Felelet. Vagyon olyan szereteti a Szentek-
nek és az Atyafiaknak, melly bizonyos próbá-
ja annak, hogy mi Isten fiai vagyunk, mint
p. o. mikor mi ez alatt a tekintet alatt szeret-
tyük őket, hogy Isten Szentjei; mikor az I-
stennek beannek meg-terezző képéjert szeret-
tyük őket, azért a kegyelemért és szentsé-
gért, melly ündöklük az ő társalkodásokbul;
szeretni a kegyes embert az ő kegyeliséjert,
a bontat az ő szentséjert, ez bizonyos tanu-
bizonyosága a mi kereszténységünknek. A
kegyelemnek más emberben való szeretése, igen
szép jele, a magunkban való Kegyelem Eleteinek.

Nem lehet nyilvánban való mutatója a Chri-
stusnak bennünk lévő lelkenek, mint szeretni
a Christus-képét másokban, mert bizonyos
igazság ez, hogy a Bűnös a Szentet mint olyat,
soha nem szeretheti; Az *Izraelita*, utalatos az
Egyiptomi emberek előtt. Természet szerint
való ellenkezés a higgyo és az állomány állat
maga között, *Ter. 3. v. 15.* ez világ fiai és azok
között,

között, kiket az Atya örökké való szerelméből ki-választott e' világban, *Iak. 15. v. 19.* A' hasonlatosság nagy fundamentuma a' szeretetnek; az ujjá születetlen bűnös és az Isten fia között leg nagyobb egyenletlenség vagy on és így az Isten fia, nem szeretheti a' bűnöst, a' mennyiben bűnös. *Kinek fíemei előtt utálatos a gonosz, de az Istenféléket tiszteli, Solt. 15. v. 4.* Szeretheti a' mennyiben teremtet állat; szeretheti a' Lelket, avagy valami egyéb tekintetre nézve. Így Isten szereti az el-kárhozott lelket, a' mennyiben ő teremtfi, de a' mennyiben el-csott Angyalok gyűlöli őket végzetetlen gyűlöléssel. Így az Isten fia a' Bűnöst a' mennyiben bűnös, nem szeretheti; Így a' Bűnös is az Isten fiát a' mennyiben az, nem szeretheti. Hogy az Isten fiát szerethesse, azt én meg engedem, de más fundamentumon; szeretheti a' személyt a' ki szent, de nem az ő szentségéért, hanem egyéb tekintetkerr. Mint,

1. Szeretheti ember az Isten fiát, az ő szerelmets, bekecséges és emberséges maga viláslésijért az emberek között. A' *Religio* megékesíti az embernek tárlakodású és a' világ szemével meg jegyezteni. Az Isten kegyelme nem baráttya a' komor és en beretlen maga viláslésnek az emberek között; a' mindenekhez szép edesdeden s-emberségelsen való magunk viláslésére indit beannunket, és a' hol ez tanál-tatik mindenkü tekintet s szereteret nyér.

2. Szeretheti ember a' Szentet az ő külső nagyságá-

nagyságáért és fényes állapotjáért e' világban. *Iak. 2. v. 2. 3.* Igen hajlandok az emberek a' világi nagyságnak becsülésére s- ezokáért a' gazdag Szentet szeretik és becsülik, midőn a' szegény Szentet gyűlölik és meg utállyák. Az Isten fiaihoz való igaz szeretet ki terjed az Istennek minden fiaira, szegényre, gazdagra, jobbagyira, nemetre, nemtelenre, mert a' Christus képe egyenlő képpen kedves és szerelmeres mind azokban.

3. Szeretheti ember az Isten fiát, az ő hűségéért s- hasznos voltáért. A' kegyes szolga, hiven el jár tisztiben s- az ő Testi Ura szereti őtet azért, mivel hasznos hajt ő neki.

Igy sok dolgokat, ehhez hasonlokat előhozhatnánk, úgy mint a' szépséget, jó elmét, jó déaktságot, &c. a' mellyekért néhánykor a' világi emberek szeretik az Isten-felöket, de ez nem jele az Atyafiakhoz való szeretnek: Mert,

1. Mert ez csak *Terméset Berint való Beretet*, melly valami testi tekintetből vagy maga hánának nézéséből származik. Az a' szeretet, mellyet az Iras a' mi ujjá születésünknek jelének csíál *Sz. Lélek által való Beretet*, *Col. 1. v. 3.* mellynek fő magához vono *Magnes-kőve* a' kegyelem s- szentség. Ollyan szeretet ez, melly, az *Igazat bé fogadgya igaz ember nevében*, *Matth. 10. v. 40.*

2. A' testi ember szereteti a' Szentekhez, meg-határozatott, nem közönséges, az egész nemzetségre ki terjedő, mint a' *Mardocheus* *Est. 10.*

Est. 10. v. 3. A' mint hogy a' ki minden bűnt nem kerül, edgyet sem kerül a' mennyiben bűn; így a' ki nem szereti mind azt a' kiből az Christus képe vagyon, edgyet sem szeret azok között a' kikben a' Christus képe vagyon.

Ha azért az Isten Népéhez való szeretet csak a' természet szerint való szeretetből vagy valami testi tekintetből lehet, ha csak meg-határozott szeretet, s nem terjed ki az Istennek minden Népre, tehát, még ezzel az ember csak felkeresztvény lehet.

XVIII. Ember engedelmes lehet az Isten parancsolatiból, meg pedig azok közül sokakból, de ugyan csak felkeresztvény lehet. Balam igen lelkeknél láttatik az ő dolgainak az Isten parancsolatja szerent való kormányozásában: mikor Balák el küldött volna érte, hogy meg-átkozza az Isten Népet azt mondgya Balák: Ha Balák én nekem az ő bűzát meg-tölténé-is arannyal és ezüsttel, nem balhatom álltal az en lehora Istenemnek Barát. Szám. 22. v. 18. Ugy az 38-dik versben: A' mit adand a lehora az en Számban, azt mondom: Az Ifiú-is meszse ment volt az Isten parancsolatához való engedelmeségben: Mind ezeket meg-garottam az en Ifiúságon tolt fogva, Marc. 10. v. 20. De még-is csak hypoerita volt, mert mind ezek után el-hagyá a' Christust.

Ellen-veles. Lám azt mondgya Christus Urunk: A' ki az en parancsolatimat tudgya és meg-garattyá azokat; az a' ki Beret engemet; aki pedig Beret engemet, az en Anyám és Beret az, én-is Beretem az és magá

és magamat meg-jelenítem annak, Ián. 14. v. 24. Málust azt mondgya Urunk magyarul: *Ti én barátim léstök, ha azokat cselekebstök a' melyeket én parancsolok tincetek, Ián. 15. 14. Leheté valaki Christus barátja, a' ki még is csak felkeresztvény volna?*

Felelet. Vagyon olyan Christus parancsolathoz való engedelmeség, a' mely bizonyos jele a' mi keresztvényesünknek s Christussal való barátságunknak. Ennek az Engedelmeségnek három Tulajdonlági vadnak, úgy-mint, ez Evangeliumi, Mindenre ki terjedő, és Mindenházi.

1. Evangeliumi engedelmeség ez; *Materiájára* Modgyára, *Fundamentomára* és *Végére* nézve, *Materiájára* nézve, mert e' nem egyéb annál a' mit Isten kíván, Ián. 15. v. 14. *Ti én barátim léstök, ha azokat cselekebstök a' melyeket én parancsolok.*

Modgyára nézve, mert ez az Isten kívánsága szerent való, Ián. 4. v. 24. Az Isten lélek és a' kik őtet tisztelik, Bűkség hogy őtet lélekben s igazságban tiszteljük.

Fundamentomára nézve, mely a' *ti bűza bűv*, a' jó lelki ismérés és a' Bin mutatós nélkül való bű, 1. Tim. 1. v.

Végére nézve, mely az Istennek dicsősége s valamit cselekebstök, mindeneket az Isten dicsőségre cselekedgyétek, 1. Cor. 10. v. 31.

2. *Mindenre ki terjedő engedelmeség* ez, mely ki-terjed az Istennek minden parancsolatira egy aránt; mind a' két Tablán lévő tiszteinek nezi ez: ilyen volt a' Caleb engedelmesége. ki el iohéltette magában, hogy ő lehorát köveffe, Szám. 14. v. 24.

84. v. 24. *Dávid is nézte az Istennek minden parancsolatira.* Soli. 119. v. 6.

3. Mindenkor engedelmesseg ez, a' melly ke-
zünknek az Isten Ekejére, vissza tekentés nél-
kül való, vétele. *Hajlott az én szívem a te parancso-
latidnak cselekedetire, mind örökké és mind végig.* Soli.
119. v. 112.

A' ki így engedelmeskedik az Isten paran-
csolatnyának az valójában keresztyén, Christus
barátja igazán. De nem minden Isten paran-
csolatához való engedelmesseg, ez az engedel-
messég, Mert,

1. Vagy on rész szerent való Engedelmes-
ség, vagy on dirib darab vallás, minden ember
enged Istennek egy parancsolatnyának, de nem
a' másiknak; egyik Táblán levő tiszteit látta ik-
jó lelki ismeretével vegben vinni, de nem a' má-
sikon valokat. Ez a' n lokoknak az ő vallása.

Ez az Engedelmeség nem Engedelmeség;
mert valamint hogy a' ki Istent mindének felett
nem szereti, egy cselekedetire sem szereti Istent; így
a' ki nem enged az Istennek minden parancso-
latnak, egynek se nem enged igazán. A' *Samarita-
beliek is jollichet tisztelik vala a' Iehovás, de az ő I-
steneknek is szolgáltnak vala a' nepeknek sokaságok szerint.*
2. Kir. 17. v. 33. Mindazáltal mindgyárt a' követ-
kező 34. dik vörben az mondatik; *hogy nem tisz-
teltek a' Iehovás.* Az ő tiszteletnek nem volt igaz
tisztelet. Így az az engedelmeség melly csak
rész szerent való, nem igaz engedelmeség.

2. Ember lok dolgokban engedhet, de ugyá
csak

csak a' régi ő természetben lehet; és így min-
den engedelmesége abban az állapotban nem
egyéb fenyes véteknél: A' *ki minba val áldozik,*
mintha díszno vérrel áldoznék, a' *ki tömjént hoz elima-
be,* mintha a' bálvant ajándékozná meg, *Esa. 66. v. 3.*
A' Természertnek meg kell ujjulni, mincelőt-
te igazán engedhet az Isten parancsolatnak;
mert a' *rosta nem teremhet jó gyümölcsöt,* *Matth. 7. 18.*

3. Ember engedhet a' Törvénynek, a' Törvény-
ki adothoz való szeretet nélkül; a' testi ember meg-
teheti az Isten parancsolatnyát, de ugyan nem
szeretheti Istent, s. ezokért igazán nem is cse-
lekszi az Isten parancsolatnyát; mert az Isten
szereteti, fundamentuma és kutszeje minden i-
gaz engedelmeségnek. Az Istennek minden
parancsolatit szeretetből kell cselekedni, *ez a'
törvénynek be töltése,* *Rom. 13. v. 10.* Az Apostol
azt mondgya; *ha mindennemű a' szegényeknek ostromat-
nám-u;* ezek láttatnak az engedelmeségnek leg
felsőbb munkáinak; még is, *ha szeretetem ninc-
sen semmit nem használ,* *1. Cor. 13. v. 3.*

4. Ember engedelmeskedhet rossz végek-
re, mint a' Phariseusok, *Sokat könyörgöttek,* *sok*
alalmisnás adtak, *sokat börtöltek;* de a' mint Chri-
stus Urunk mondgya, csak azért cselekedték
ezeket, *hogy emberekül láttassanak és dicsőíretet nyer-
jenek,* *Matth. 6. v. 2, 5, 16.* A' hypocrita kegye-
sége gyakortább héjában való diadolság keres-
tesben végződik; olyan mint az üres szőlő,
mert csak magának terem gyümölcsöt, *Hof. 10. v. 1.*
A' vég igazitsya meg a' cselekedeteket; bizony

dolog a jó vég nem tehet rossz cselekedetet, de az jó végnek nem létele, a' jó cselekedetet, rosszra, teszi.

Ha azért ember engedhet az Isten parancsolatának rész szerént, és darabonként vagy felenként; ha még-is természetes állapottában léven enged, ha nem Istenhez való szeretetből enged; ha rossz és vétkez végei vadnak, tehát ember sokat és sokakban engedhet az Isten parancsolatának, de ugyan felkeresztvén lehet.

XIX. Ember meg-szenteltethetik, de ugyan csak felkeresztvén lehet. Nem minden meg-szentelés telíti az embert új természet állattá; mert sokan szenteltetnek meg, a' kik soha meg nem ujjíttatnak. Vadnak olyanok, kik a' bövetségnek véréis, melynek általa meg-szenteltetnek vala, benszételennek alusszák, Sid. 10. v. 29.

Ellen-vetés. Hat nem azt mondgyaé az Irás minékünk, hogy mind a' kimeg-szeniel, mind a' kik meg-szenteltetnek, egy természetből valók, melyre nézve nem ségyenli azokat a'nyasáinak bűni, Sid. 2. v. 11. Leheté egy ember a' Christussal, ha csak felkeresztvén?

Felelet. Meg kell tudni hogy az Irásban kétféle Munkájáról vagyon szó a' meg-szenteltetésnek. Az edgyik közönségi és hathatóság nélkül való; A' másik kiválkeppen való és hatharó.

Ez a' hatharó meg-szentelésnek Munkája, nem egyéb hanem az Isten Leikének olyan munkája, mely által alkalmatossá tesetik minden bűnnek

bűnnek meg-öldökléseire, Rom. 8. v. 13. minden Isten parancsolatához való engedelmeségre 1. Pet. 1. v. 2. az Istenrel való járára minden kedvesettségére, Col. 1. v. 10. Valaki így van meg-szenteltetve, egy az, a' meg-szentelével. Nem ségyenli a' Christussal ilyeneket a'nyasáinak bűni, mert, az ő testéből való testek, és az ő csontjaiból való csontok, Eph. 5. v. 30.

A' közönséges meg-szenteléseknek Munkája, az, a' mely nem vihet végben ezt az nagy két munkát, u. m. meg-halni a' bűnnek és élni Istennek. Ez a' neme a' meg-szenteltetésnek, meg-tartoztathat a' bűntől, de azt meg nem öldökölheti; az ágakat le vagdalthatja, de a' fejtér nem vetti a' fának gyökerere. Az ilyen meg-szenteltetett ember csak fél keresztvén.

Ímért a' meg-szenteltetés két féle: Belső és Külső. A' Belső meg-szenteltetés az, melynek doiga vagyon a' Leikkel és annak tehecségeivel, úgy mint Ertelemmel, Leiki ismerettel, Akarattal, emlékező elmével, és Indulatokkal. A' Külső meg-szenteltetés az, melynek doiga vagyon az Eleittel és külső társalkodással; mind e' kétfőnek edgyűre kell járni abban az emberben a' ki valójában keresztvén. Ez okáért Sz. Pal Apostol egyben követezkez az ő Thesalonikabéliekért való könyörgésében, 1. Thess. 5. v. 23. A' bekészségnek Istenben ilyen meg-teteket mindenestül, és a' nemetek épségben. Lehetek s. testetek a'rtatlanságban tartassanak meg a' mi Urunk Iesus Christusnak elővetelére. Akkor

Akkor szenteltetik meg ember egészszén, mikor meg-szenteltetik mind belső s mind külsőképpen, mind szívében, mind életében, mind indulatiban és társalkodásában. Nem elégedendő a Külső meg-szenteltetés a' Belső nélkül, sem a' Belső a' Külső nélkül; A' mint hogy tiszta kezeinknek, úgy tiszta szívünknek kell lenni, *Solt. 24. v. 4.* Tisztának kell a' szívnek lenni, hogy belől ne vádoltassunk; kezeinknek-is tisztának kell lenni, hogy kívül szégyenben ne elszünk; gonosz lelki íméretűl, meg-tisztult szívünknek és tiszta vízzel meg mosott testeinknek kell lenni, *Sid. 10. v. 22.* Meg kell magunkat tisztítanunk a' testeink, és Léleknek minden tisztátalanságatúl, *2. Cor. 7. 4.* A' Belső tisztaság leg becsefsebb, de a' Külsőnélkül nem elégséges, az igaz keresztyén mind kettőből állítottott, sokaknak pedig van tiszta kezek; de tisztátalan a' szívek, meg-mosásuk a' pohárnak és tálnak külső reszt, de belől utáltságosok, az első az utolsó nélkül nem hatznál többet embernek mint Pilátusnak ki a' Christust kárhoztatta használt az ő kezeinek vízben való meg mosása, *Matth. 27. v. 27.* Ki ki mosta kezeit a' Christus véreből, de volt keze a' Christus halálában. *Az az igaz Sida a' ki belől Sida. Rom. 2. v. 24.* Iudás kívül tanítvány volt, de belől őrdög volt, *Iob. 6. v. 70.*

Némellyek dicsekednek belső szentséggel a' külső nélkül, melly a' nyilván való bűnös dicsekedése, ki így szokott szólni: noha én néha trágár bolond szokat ejtek, avagy nehi

még

mégis esküszöm, de hálá Istennek, én akkor semmi gonoszt nem gondolok, és az én szívem olyan jó, mint a' leg jobb emberé. hasonlok ezek ahoz a' bűnőshöz, kirül mondgya Moyses, hogy áldotta magát az ő szívében, mondván: békeségem leszen ennékem, ha az én szívemnek gondolatiban járándok-ú. *Deut. 19. v. 20.*

Némellyek dicsekednek külső szentséggel belső nélkül: minéművek voltak az írástudók és Phariseusok kik az emberek előtt igazaknak rezzetienek, de rakvák voltak hypocrisisággal és hamissággal, *Matth. 23. v. 28.* Szép vallástevők de mocikos bűnösök! A' belső szentség a' külső nélkül lehetetlen, mert az életet meg nem jobbítja; a' külső szentség belső nélkül haszontalan, mert a' szívet meg nem jobbítja; nem lehet igaz keresztyén az ember mind a' kettő nélkül. A' mint hogy a' test né csinál embert, a' lélek nélkül, sem a' lélektett nélkül, hanem mindketten meg-kivánnának, az embernek állat szerént való valóságára; így mind a' kettőnek meg-szenteltetése, meg-kivánnatik az Új Embernek állat szerént való valóságára. Az igaz meg-szenteltetés a' szíven kezdi, de az életben s társalkodásban munkálódik. Ha így van a' dolog lephet ember külső szentségre de ugyá csak fél keresztyén lehet.

XX. Huszadik és utolsó Foga a' Fel-Keresztyén Lajtorjának ez: Hogy valamelyeket az Igaz Keresztyén az Isten tisztelenben és külső szent tiszteiben végtelen vitéz, mind azokat meg-cselekedheti amaz-ú, de

G3

mikor

mikor mind ezeket végben vitte, ugyan csak fel Keresztyén.

Meg kell tudni, hogy az Isten tisztelési belső és külső. A' belsőnek munkái ilyenek, úgy mint, szeretni felni Istent, gyönyörködni Istenben, &c. A' külsőnek munkái ilyenek, úgy mint, könyörögni, imitani, halgatni, &c. Már pedig nagy különbség vagyon az Isteni tisztelésnek, külső és belső munkái között, annyira hogy ezek különböztessek meg, a' Fel-Keresztyént az igaz Keresztyéntől; az igaz hívőt, a' rothadt vallástevőtől; es bizonyára ebben az egy dologban áll az ő közöttök való derek különbség.

1. A' belső tisztelésnek munkái, jók (*propter fieri*) az ő lételekért, a' jólag hozzáragad belső keppen a' meg-cselekedett dologhoz, úgy hogy ha ember szereti s felj az Istent, ez ő neki tulajdon itatja. A' külső tisztelésnek munkái pedig, nem annyira (*propter fieri*) az ő lételekért, avagy a' meg-cselekedett dolognak materiájáért, mondának jognak, mint a' meg-cselekedésnek módgyáért. Ember szeretvén Istent, és gyönyörködven Istenben, nem vétekezhetik, de könyörögven s ígét halgatván vétekezhetik, ha illendő mód nélkül könyörög, ígét halgat.

2. A' belső tisztelésnek munkái, a' külsőkben adnak jófágot; ugyan-is a' mi hitünk szeretünk, Isteni felelmünk, teszik jokká a' mi tisztinket.

3. Meg

3. Meg-javították a' szívet, és az ember bensőségének gradusit meg nevelik; a' külső tisztiek nem mindenkor víszik ezt végben, mert ember könyöröghet, de azzal az ő szíve soha nem szentebb; halgathatja az ígét; már pedig mentől többet feli Istent ember annál boldsebb, *Peld. 1. v. 7.* Mentől többet szereti ember Istent annál szentebb; a' szeretet a' szentségnek tökéletessége, soha nem leszünk tökéletesebbek a' szentségben, míg tökéletesebbek nem leszünk a' szeretetben.

4. Olly nagy mélység vagyon ebben a' belső tisztelésben, hogy a' ki ezt az ő külső tisztivel meg egyelíti, a' mikor legkisebbet cselekedik-is igaz keresztyén; de ennélkül a' meg-elegyítés nélkül, ha legnagyobb cselekednek is csak fél-keresztyén. A' belső tisztelésnek a' külsővel egyben kötött munkái megszentelik őket, és Isten előtt kedvéssé részik, bár azok kevéssé legyenek is; de a' külső tisztelésnek munkái a' belső nélkül utálatosokká teszik őket Isten előtt, ha nem tudom mely lokan volnának is. Igy azért noha a' Fel-Keresztyén mind azok a' tisztiket meg-cselekedheti hypocritasággal, melyeket az igaz Keresztyén cselekedzik szívességgel; sőt noha a' külső tisztieknek cselekedetiben tovább mehet az igaz Keresztyénél (a' mint az őstökös csillag nag'obb világosságot mutat az igaz csillagnálha ill és bősztől és fir, a' Bai Pajjai husokat metelik). De ő ugyan nem cselekedheti azokat

azokat a' belső tiszteket, melyeket a' leg alab valo igaz keresztyén-is meg cselekedhetik. A' Fel Keresztyén könyöröghet, de nem szereteti istent, taníthat, halgathat, de nem gyönyörködhetik Istenben, legyezd meg a' Iob kérdését a' Hypocrita felől: *Avagy gyönyörködte-e magát a' Mindehatóban, Iob. 27. v. 10.* Könyörög a' Mindenhatónak, de nem gyönyörködte-e magát a' Mindenhatóban? Gyönyörködik-e Istenben? Nem! Mert nem akar s-nemis lehet. Az Istenben valo Gyönyörűség, származik a' tehetőségnek és a' céljának illendőségéből; nem lehet pedig egy máshoz illethebb, mint Isten és a' Testi szív.

A' Gyönyörűség származik annak megnyeréséből a' mit mi kívánunk, és azzal valo eléből. a' mink már vagyoni miképpen gyönyörködhetnék hat az Istenben, a' ki sem az Istent igazán nem kívánja, sem ő velle nem él, sem ő benne része nincs.

Az Istenben valo gyönyörűség a' kegyelem gyakorlati közzül, leg dicsőségeffebb, hogy gyönyörködhetik hat az az Istenben a' kinek nincsen kegyelme? Nem kell hát senkinek az Isten szentei közzül meg szomorodni, midőn hallja, mely meszféz mehet a' Fel Keresztyén a' Mennyország uttyában, holott a' ki leggyengébb igaz hívő, a' kinek leg kisebb kegyelme vagyoni tovább megyen mint az, mert ő hiszen Istenben, szereti is Istent. Ha a' Fel Keresztyén kevesebbet cselekedszik is (a' külső tisz-

ső tiszteknak materiájára nevezve) de ha leg kisebb igaz hiti volna, és leg kisebb Christushoz valo szereteti, bizonyval idvezülne, és ámbár az igaz keresztyén, tisztszeret több tiszteket is vinne végben, de ha Christusban valo hiti és szereteti nem volna, bizonyval elkárhoznék.

Oh annakokáért egy gyenge hivo-is meg ne szomorodgyék, hogy a' Hypocrita tovább mégyn ő nálánál a' tiszteknben; mert minden ő tisztek Hypocritaságban vitetnek végben; de a' ti hitetek, és Istenhez valo szeretetetek, a' tiszteknben, jele a' ti szívességeknnek; melyet nem azért mondok, hogy valamely lelket tisztekn végben vitelében kedvelenicsék, vagy hogy a' külső munkát láb alá tapodgyam, hanem hogy a' ti Leleketez azoknak cselekedetiben meg igazítsam. A' mint az Apostol mondgya: *Kivánnatok a' leg jobb ajándékokat, de ennél meg drágábbosabb utat mutatok, 1. Cor. 12. 31.* Ugy énis azt mondom kivánnatok a' leg jobb ajándékokat, kivánnatok a' Tiszteknben valo magatok foglalását: Könyörgésben, Ige-halgatásban, &c. De én tinek drágábbosabb utat mutatok, mely a' Hitnek és Szeretetnek uttya; sokat könyörgjetez, de sokat is higgyetez; sokat halljatez, sokat olvasjatez, de sokat is szeressetez az Istent; gyönyörködgyetez sokat az Isten beszédeben és rendelésiben, de többet gyönyörködgyetez a' Rendeléséknnek Istenben.

Midőn leg foglalatossak vadtok tiszteltek. ben s-azokban való élésekben meg látsátok hogy azok feleltelgyetek, azokban meg nem nyugodván, s' azoktul nem függvén. Akarjátoké hogy Egész Keresztyének legyetek? Legyetek foglalatossak a' Rendelésekkel való élésben, és magatok gyakorlásában, de sokkal foglalatossak a' hitben az Christustul és az ő igazságátul való függésben, midőn az ti engedelmeségek leg nagyobb az Parancsolathoz, akkor a' ti hitetek légyen leg nagyobb az Igazsághoz.

A' csupa vallás tévő nyugszik az ő tisztelben, de így csak Fél-Keresztyén, de te nyugodgyál az Ur Iesus Christusban, ő az Utaz Egész Keresztyénségre, mert ha hisztek tehát Abrahám magvai, és az igértek Izerint örökösölésnek.

Igy én meg-feleltem az első kérdésre, t. i. Meddig mehesen ember az Idvességnek után, de még-is csak fél keresztyén légyen, úgy mint:

1. Lehet nagy tudománya.
2. Lehetnek nagy ajándékai.
3. Lehet fényes Vallás-tétele.
4. A' Bűn ellen sokat cselekedhetik.
5. Kivánhattya a' kegyelmet.
6. Reszkethet az Isten beszédére.
7. Gyönyörködhetik az Igében.
8. Lehet a' Christus Ecclesiájának Tagja.
9. Lehetnek menyország felől nagreméletei.
10. Lehet nagy és látható változások a'lati.

11. A'

11. A' Vallás dolgaiban igen buzgo lehet.
12. Sokat Könyöröghet.
13. Szenvedhet a' Christustért.
14. Lehet Istenről hivatála.
15. Az Isten Lelke lehet nála.
16. Lehet neminem ű Híri.
17. Szeretheti az Isten Népet.
18. Mészize mehet az Isten parancsolatához való engedelmeségekben.
19. Némely értelemben meg-is szentelheti.
20. Mind azokat valamelyeket az Igaz Keresztyén meg cselekedhetik a' külső tiszteltekre nézve, mind azokat meg cselekedheti, de ugyan még sem jobb a' Fél-keresztyénnél.

VIII PREDIKACIO.

Csel. 26. v. 28. Kicsinyben hogy ei nem hitességek, hogy keresztyénné legyek.

K Erdes. Honnét nagyon az, hogy sokan csak annyira-ú mennek hogy Fél Keresztyének legyenek?

Először, hogy meg-felellyenek a' Lelki ismeret kívánságának; mert noha kevés embernek van kegyelme, de minden embernek van Lelki ismereti.

Vedd észredben azért és meg-látod, melly mészize mehesen ebben a' munkában az Lelki ismeret.

1. A' Lelki ismeret valya hogy van Isten, és a'ho az Isten helyen tisztelni a' Teremplet állatnak. Sok gyakor-

Gyakorlásbeli Istennélkül valok (*Athei practici*) vadnak, kikről az Apostol azt mondgya: *vallyak hogy ismériék az Istent; de cselekedetekkel tagadják ütet, Tit. 1. v. 16.* De létebeli Istennélkül valok (*Athei in Iudicio*) nincsenek; még a^o Pó-gány Tullius is tudta, *Nulla Gens tam barbara est.* Nincs olly paraszt nemzet, melly valami Istent nem tartana.

Holott azért ilyen világosság vagy a^o lelki ismeretben, a^o melly megmutatja hogy legyen Isten, és azt tisztelni kelljen, az Isten be-szédenek továbbá való világosításának sege-delme által, sokat cselekedhetik ember az Isten Urában, de az ő szívében ugyan nincsen egy mák szemnyi kegyelem is.

2. Tudd-meg ezt is hogy a^o Természet szerint való Lelki ismeret a kegyelem elsőközi által, nagy Gyakorlásoknak meg foghatója; az Isten rendelési által való ülés, a^o Lelki-ismeretnek Ajándékot igen meg-nevelheti, noha meg nem szentelheti, de sokat igazgathatja; noha semmire meg nem ujjíttja, de meg-világosíthatja, meg-győzheti, de soha idvésegeffen meg nem térítheti, és meg nem változathatja. Némelyek felől olvassuk hogy egytzer meg-világosítottak, és meg-köszölték a mennyei ajándékot, és részesekké lettek a Szent Lélekben, *Sid. 6. v. 4.* Micsoda munkának hívjuk ezt? Nem lehet mondani idvéseges Munkának, melly az Ember Állapattjának igaz meg-változása, és meg-terese, mert a mi meg-világosítás, köztetés, és teljesülés utá-n

án is ézek mondatnak el-csni, v. 6. Ha ez az igaz kegyelemnek munkája lett volna, toha at-tul el nem szakídhattak volna; A^o hívő Ember meg-csehetik, de el nem eshetik, eleshetikrufná-vul; de soha nem végképpen; mert alatta vad-nak az Istennek örökeke való Karjai, *Dem. 27. v. 37.* Az ő hiti Christus könyörgésének ereje által erősítették hogy el ne fodgyon, *Luc. 22. v. 32.* Sőt magyaráz mondgya minékünk, hogy örök életet ad mi nekünk, hogy attul el ne ves-szünk, *Ián 10. v. 28.* Ez a^o munka azért melyről itt a^o szó vagy a^o, nem lehet valami idvéseges Munka, mert az nem meg-marado munka, mi-vel a^o kik az alatt vadnak el-csni mondatnak, de noha nem idvéseges munka, mindazáltal ter-mészet felet való Munka, olyan ige által lett épü-leti a^o Lelki-ismeretnek, melly leszen a^o Lélek ereje által; ez okáért mondatnak meg-köszölni az Istennek bésédet, és részesülni a Szent Lélekben, nem lakik benne a^o Lélek idvésegeffen, hanem tu-lakodván ő véllek, és meg-győző képpen munkálkodván benne, hogy a^o Lelki-ismeret, fel-ferkennyen, és dolgát tegye, Es így a^o fel-fer-kentetett Lelki ismeret, messé viheti embere a^o Vallás dolgában, és az Evangéliom tiszte-i-ben, de ugyan csak természet szerencz való Lelki-ismeret lehet.

A^o Léleknek közönséges munkája a^o Vallásnak, Tiszteiben, sokat erősítheti embert, noha a^o Léleknek kívánságképpen való Munkája, kívánságk arra, hogy meg-erősödjék ember az idvése-légre;

ségre; lehet emberben az Isten Lelkének *jelölté jelen létele*, melly alkalmatossá teheti őtet a' predikálásra eskönyörget, de ugyan el vesztett afféltól. a' léleknek meg-újító jelen lételenek, melly őtet hívóvé tenné, nem létele nélkül; jutás birt az elsővel, de ugyan el vesztett az utolsónak nem létele nélkül; birt ördög úzrefre segítő lélekkel, de ugyan nem birt a' meg-újító lélekkel, mert meg-vertetett volt.

Igy embernek lehet gyakorlott lelki ismerete, de ugyan idegen lehet a' meg-újított lelki ismeretűl, az ilyen lelki-ismeret reáindíthatja embert igen nagy mértékben tisztának esolekedésre. Az ilyen módon gyakorlott lelki-ismeretes, igen meg kell különböztetni, a' meg-újított lelki ismeretűl.

3. A' természetes embernek lelke ismereti, borongások, s haboruságok alá vagyon vettetv; a' természet szerént való lelki ismeret, jellehet meg nem szenteltetett lelki-ismeret, de még-is gyakorló háborog a' bűn miatt; a' lelki ismeret háborgása nem csak a' hivenek effik meg, hanem még az h terleneken is. Neha a' hívó embernek lelki ismereti, háborog akkor is, mikor az ő bűne valójában meg-bocsátott és a' természetes embernek lelki ismeretis háborog a' bűn miatt, noha a' bűntől soha meg nem szabadítottuk. Néha Isten a' bűnösnek lelke ismeretis az Ige által meg szorongatva és a' Törvénynek rettentési reá szabja és ez a' lelket be-tömi az halálnak és pokolnak félmé-

lelmével és irtózáásával; melly állapotban a' lélek az ő testeibé igen gyakorolja magát, csak azért hogy a' lelki ismeretből ki-rekeszthesse a' háborgást.

Mikor Absolon meg-gyújtotta volna a' Isáb Asztagit, ő is akkor hozzája mégyen, noha nem akarta annak előtte, s. Sam. 14 v 30. 31. így mikor Isten a' pokolnak csak edgy sikráját ejti is a' bűnös embernek lelki-ismeretiben, az Isten igénének rettentési arra szabván, ez a' bűnöst kényszeríti tisztáinak szorgos gyakorlására, melyekről az előtt soha meg sem emlékezett. Sók emberek a' Vallásban való magok egytelitinek fundamentuma a' lelki-ismeret háborgása, és a' vallásban való meg-maradásoknak vége, a' lelki-ismeretnek meg-csillapítása; ha a' lelki-ismeret soha nem ránezigálná őket, az ilyenek Istenhez soha nem folyamodnának.

A' természet szerént való lelki ismeretnek szava vagyon és sokszor hangosán kiált a' bűnösök füleiben, és azt mondgya nekik: Ennek né kellene lenni, Istent né kellene el-selejtetni, az ő parancsolatit nem kellene meg-urálni, a' bűnben való élet a' léleknek jövődébéli romlása lézen; innét vagyon immár hogy a' természetes ember a' kegyesség tilzében fogallja magát, hogy az által a' lelki ismeret halgatová tehesse. Min a' melly beteg gyomru ember, bar akár melly édes falatot egyek is de ki veti, és noha edes volt az étel közben, de keferű a' gyomornak fel emelyedékor,

déskor, így vagyon a' bűnösnek dolga, midőn ő vagy predikatio, vagy lelki ismeret miá bereg, noha az ő bűne edes volt végben vitelében, de igen keferű mikor arról való gondolat elő fordul a' lelki-ismeretben. és így az ő vallására való választetele nem egyéb hanem olyan pilula melyet szájában azért forgat hogy a' bűn izinek keferűlegit el vehesse.

4. Az Isten igije által megvilágosítást teremt. Betéve való lelkiismeret, a' természet betéve való állapotnak nyavalyáságát nagy mértékben fel fedezé az ember előtt, noha abból ötet hathatóképpen ki nem hozza; de nyuhatatlaná teszi és el-farabtya; Ez meg mutathatya a' bűnösnek az ő mezteleniségit és folyamodtatya őtet tisztelhez gondolván hogy ez által nyavalyáságát meg orvosolhatya, és mezteleniségnek takaro fedelet csinálhat. Így mondatik Ter. 3 v. 7. hogy midőn Ádám és Éva látták volna hogy meztelenek fige fának leveleit fogván elejekbe, csinálának magoknak környűlkötőkert. Így midőnedízer a' bűnös láttya az ő bűn miatt való mezteleniségit és utálatosságot, midőn az Christushoz kelleit volna futni és az ő igazságát kelleit volna kívánni hogy az ő mezteleniségnek rusága meg ne terjedzenek, lel. 3 v. 15. akkor inkább folyamodik tisztelének végben viteléhez, és így csinál magának a' választetelnek fige fának leveleiből fedelet, a' Christusnak igazán való vitele és meg nem ujjitatos lelki ismeret nélkül.

A' temo

A' természetes ember örömeit maga idvezitője lenne, és fel-tézi mint ha az ő állapotjának meg változtathatása a' maga harámában volna és mintha a' kegyelemnek igaz munkája a' bűn gyakorlásának el hagyásában, és a' tiszteknék szorgos gyakorlásában állana.

KERD. Ha a' természet betéve való lelki ismeret ennyire mehet, micsoda külömbiség vagyon hát a' Hypocrita bűnösökben lévő természetes lelki ismeret között és a' hivekben lévő meg ujjitatos lelki ismeret között? Avagy miképpen tudgyam én meg hogy ha az én lelkem ismeretinek munkálkodási a' természetnek munkálkodása csak, avagy a' kegyelemnek? Fel. Meg engedem én azt, hogy nehéz edgyiket a' másiktól meg külömböztetni, melly nehézségnek két eredeti vagyon.

1. Származik ez a' leg jobb Szentektől való Hypocritaságból, mert noha a' leg gyengébb hívő is nem hypocrita, mind az által a' leg erősebb hívő emberben is vagyon valami hypocritaság; a' hol leg nagyobb kegyelem vagyon is van valami bűn, és a' hol leg nagyobb szivesség vagyon meg is valami szivelség találatik.

Mege sik gyakorra hogy a' gyenge lelki ismeret, látván valamely bűnt, kételkedik az ő állapotja felől; midőn láttya hogy valamely tisztiben a' hypocritaság ki-mutatya magát bizonyára az én vegeim nem szivelsék, az én lelkem ismereti meg nem ujjitatos, fem a' H kegye-

kegyelem által meg nem tisztított s' változtatott, hanem csak megvilágosított természet szerint való lelki-isméret.

2. Származik ez a' kegyelem és hypocrisis közötte való hasonlatosságból; mert a' hypocrisis a' kegyelemnek hasonlatossága, annak valótsága nélkül, a' kegyességnek formája kegyelem élete nélkül, nincs olly kegyelem, melyhez hasonlora néminémű módon a' hypocrisis is szert ne tehesse és így a' kegyes ember nem cselekedhetik olyant, mellyben meg is haladgya őtet a' hypocrisis. Midőn azért az a' kinek nincs igaz kegyelem tovább meggyen annál a' kinek vagyó, ez dolog kérdésbé hivatalya a' hívő emberrel ha az ő kegyelme igaz vagy nem, avagy az ő lelki-isméretének munkái nem a' természetnek munkái csak, hanem az ő benne levő kegyelemé. De hogy e' felőtti kérdésre meg-felellyek, iteletem tehátunk erről illyen hét dolgokból.

1. Ha a' természetes embernek lelke-isméretét őtet valamely tisztire hozattya, sokája néki hogy az Isten munkájában hasáért csinál magának: Az ő tisztet meg határozottak, az ő engedelmelemessége meg határozott, edgyik tisztit teszi, másikat elmulattyá; pizkállyaz az Isten parancsolatit, enged edgyek, meg-utálly a' másikat azt mondván: Elég ez, merczek többel, ha így s' így cselekekszem, ugyan mennyorágban megyek végre, de a' holott a' lelki-isméret meg ujítottatott különbé van a' dolog; noha sok erősen-
légek

légekkel vadnak egybe kötve az ő tisztet, mind-azáltal a' jó lélek nem határozza meg magát az Isten szerint való munkálkodásban, soha nem szeretheti úgy Istent, hogy meg is jobban nem kívánná szeretni; soha nem keresheti Istent annyit még is tovább ne kívánná keresni; sem nem szolgállyá Istent olyan jól valan eiy időben, hogy meg is jobb lelki-ismérettel ne igyekezze szolgálni. *A' meg-ujítottatott lelke-isméret a' közönséges engedelmelemességeknek seje, Solt. 119 v. 128.* Mert végheletlen Felséget, Szentséget és jófágot lát Istenben, és ezokaért örömeft akarná ha az ő szolgálattya czellyához valamennyire közelítő mértékre mehetne; A' lelke-isméret szava ez: A' végheletlen felségű és jófágu Isten, végheletlen szeretetet érdemel, és méltó hogy a' Sz. Istent bánt szível szolgállyák. Ha azért én hátart vetek az én Istenemhez való szeretetemnek avagy szolgálatomnak, ha meg-határozom magamat a' Szent Istenhez való engedelmelemességben; szeretem edgyik parancsolattját, s meg-utálom a' másikat, egy pontban engedel másban keresztül állok; tehát minden valamit én cselekesem nem egyéb természet szerint való lelke-isméretnek munkájánál. Ellenben ha én szeretem az Urat tellyes szívemből és tellyes lelkemből és szolgállok ő néki minden erőmből és tehetőségemből; ha az Istennek minden parancsolatit igaznak lenni itelem és mind azokra nezek, tehát az én szeretetem és szolgálatom a' meg-uj-

juttatott lelki ismeretből vagyon. D

11. Ha a természetet szerint való emberek lelki ismereti bűnűsége vagy vádolása ötet a bűnűt, igyekszik ő annak bűnűsége bűnűt, de eleget neki nem téten. Sok természetes embernek tiszteit csak arra valok, hogy halgatásuk és megfojtásuk a lelki ismeret; de a hívő ember inkább választja hogy a lelki ismeret kiáltson, hogy sem annak száját be dugja, mind addig míg jó mód alatt megcselekedheti azt, míg annak elégtételt hozhat a Iesus Christus vérétől, kit hitinek új munkái által megfog és magára szab.

A természetes ember inkább igyekszik a lelki ismeret kiáltását megszüntetni, hogy sem a bűnnek kárhozatra kötelező ereit elhárítan. A hívő ember igyekszik a bűn kötelező ereinek elhárítására, a Christus vérének magára való szabása által és így a lelki ismeret magától is megcsendesedik. Mint a bolond ember, kinek szemében szálka eset és azt dörgölvén megvizetiti, a könyvet el-törli és azt bárrazon igyekszik tartani, de soha nem igyekszik azon hogy a szálkát szeméből ki vegye; A bölcs ember pedig nem annyira dörgöli szemét, hanem vizsgálja azt a mi abban eset és szerzi a könyvezést és így a dolognak okát akarja elhárítani.

Ha azért mikor a lelki ismeretem vádolakor veszem elő tiszteim gyakorlását, a kegyesség formáját, hogy a lelki ismeret bűnűsége bűnűt, és ha ezekre a lelki ismeret halgat és cse-

és csendes, tehát ez csak természetet szerint való lelki ismeret; de ha midőn a lelki ismeret pironogat, semmivel egyébbel a Christus vérénél meg nem elégszik, és ha en tiszteimet azért teszem hogy engem a Christushoz vigyenek; és ha én a Christus vérének az én lelkemre való hiatását kívánom, és nem annyira azon munkálodom hogy annak száját be dugjam, mint hogy kötelező erejét elhárítsam, tehát ez a megujtató lelki ismeret.

111. Nincsen olyan természetes ember, a ki bár igen megszáze ment és sokat cselekedett a vallás dolgaiban, a kinek Dalilája kebelének véike nem volna. Júdás messze ment, de az ő fősvénységét mind magával hordozta; Herodes megszáze ment, sok dolgokat cselekedvén a jános Egyházi Szolgálatjának ereje alatt, de még sem cselekedett meg egy dolgot, hogy elűzte volna az ő Attyafának feleségét, az ő Herodiássa még is kebelében nyugott, Marc. 6. 7. 17. 18. főt köszönetképpen minden természetes ember tiszteit, valamelly bűnnek el-fedezésére valok, az ő vallástételle nem egyéb szűgyen takargatásnál: A megujtató lelki ismeret pedig minden bűnt gyűlöli, mint Dávid, Psal. 119. 128. Gyűlölok minden hamu utat; nem vész semmi hamiságra az ő sziveben, Solt. 66. 18. tiszteit nem bűn fedezésére, hanem annak munkájának lenyomásától vívzi végben.

Ha azért a vallást én vallom, ha a Jehova nevével meg emlékezem, és a törvénnyel dicsekedem, de

dem, de a' törvény által-hágása által gyalazattal illetem az Isteni Rom 2. v. 23. Ha én valamely bűn felelmeben élek és az én vallásomat annak palástul csinálom, tehát én hypocrita vagyok és az én tiszteim csak a' természet: lelki ísméretből folynak; Ellenben ha én nevezvén az Ur Iesus nevét minden hamisságtól távoztam, 2. Tim. 2. 19. Ha én tiszteimet végben víszem nem bűneim fedezéleire hanem inkább fel-fedezéleire és meg-öldöklésére, tehát én tökéletes vagyok az Isten előtt és az én tiszteim a' meg ujított: lelki ísméretből folynak.

IV. A' természetes ember kevélykedik az ő tiszteiben; ha forgalmazatos azokban mint a' Pharisaeus. Luc. 18. 12. Isten hála: ha adok néked, hogy ne' vagyok olyan mint egyebek; Vallyon miért? mi-ben van a' külömbiség? minden beten kéiszer bojtók mindenemből díz-más adok, etc. A' meg-ujított: lelki-ísméret pedig és a' kegyes szívű ember olyan, hogy mikor tiszteinek végben vírelében leg-felsőbb: akkor szívében leg alacsonyab. Így Pál Apostol sokat foglalat: kodott az szolgálásban, mind alkalmazatos, mind alkalmazatlan időben, 2. Tim. 4. v. 2. predikalván az Ur Iesus Christust minden bátorsággal és sérénységgel, de mind ezek alatt igen alázatos volt az ő méltatlanságának érzéle alatt: nem vagyok méltó, úgy mond, hogy Apostolnak hívattassam, 1. Cor. 15. v. 9. Ennekem a' külső: kisebb vagyok a' Szentek között adator: ez kezelem hogy hirdesse a' Pogányok között az Christushnak végre mehetetlen gazdagságát, Eph. 3. 8.

A' bűn.

A' bűnösök közül első én vagyok, 1. Tim. 1. v. 15. Így a' hívő ember mikor leg tennyebben vagyon is tiszteiben, akkor le bocsátkozottab az ő alázatosságában; a' végben vitt tisztek fel fújják a' hypocritát, mert a' hypocritának nincsenek Istenről való látái, ő csak a' maga ajándékait tudományát látta, ez puffasztja fel őket, de a' hívő ember látta az Isten és az Istennel való edgyesülésben részesült: Az Istennel való edgyesülés noha meg-vidámító is ugyan, de még: is alázta a' teremtetett állatot.

Ha azért én kevélykedem valami tisztemmel és fel-fuvalkodtam azoknak végben vírelével, tehát nem látrá s nem voltá semben Istennel valamely tisztemben; Ellenben ha midőn az én ajándékim nagyok, az én szívem alázatos, ha midőn az én lelkem leg buzgobb, az én szívem akkor leg alacsonyabb, tehát látam én az Isten, volt edgyesülésem ő velle, és az én végben vitt tisztei a' meg-ujított: lelki ísméretből vadnak.

V. Lásd meg kicsoda az, a' minek az szívükön tulajdonítja a' végben vitt tiszteknek dicsőségét, az a' kut seje vagy principiuma azoknak. Olvasunk olyak felől, kik az ő hála: joknak aldoztanak és jo illátott töttek az ő gyalom-joknak, Hab. 1. v. 16. A' holott a' cselekedetnek dicsősége embernek tulajdonítatik mint valami principiumnak, kűtfőnek: Hogy minden folyovizek a' tengerben folynak vízfűz, jele hogy onnét jöttek; Így mikor embernek minden tisztei magában határozodnak, tehát ő ma-

ga mindeneknek töve gyökere. A' termé-
tes embernek minden tisztje csak magában
folynak; ugyan is soha ő a' kegyelemnek mun-
kája által igazán magából ki nem vetterem és
nem hozatott a' maga meg tagadására, ezoká-
ért nem haghaz felnyeb magánál, mindenben
valamit cselekszik; soha nem volt lelki szegény,
és így nem hozatott ki a' tisztjeiből a' Jelus
Christushoz. De a' hívő ember minden ő
szolgálatjának dicsőséget Istennek adgya;
valamier ő és élete nagyon valamely tisztben
Istené annak minden dicsősége, *Solt. 115. v. 1.*
mert a' kegyelem által ki ment ő magából, ez
okért nem lát méltóságot ő magában, minde-
neknél én többet munkáldtam mond az Apostol, de
kinek tulajdonitja ennek dicsőségét? magá-
naké? nem. Nem én azt mondgya, hanem az I-
sten kegyelme, melly volt én velem, *1. Cor. 15. v. 10.*
valamikor a' Christus kegyelme nemződik az
szívbe ugymint tiszteknak kutseje, annál inkább
éshedben veszed, mentül buzgob a' Lélek. e'
yan szájában de nem én, mint *Gal. 2. v. 20.* Elek de
nem én, Többet munkáldtam de nem én, *1. Cor. 15. 10.*
az ember maga akkor rekesztetik ki és a' Chri-
stus akkor magafiztatatik fel, mikor az fel buz-
dítja a' szívet a' kegyelemből, *A' husz negy*
Vének levélkéi az ő Koronájokat a' Christus lábainál,
Jel. 4. v. 10.

Két dolog igen nehéz: Edgyik a' bűn szé-
gyenit mi magunknak venni; A' másik a' mi
szolgálatunknak dicsősége a' Christushnak
adni.

Ha azért

Ha azért az én há omnak áldozom, ha be-
csületemre és halznomra nézek, és minden-
nek dicsőséget, az mellyet én cselekszem,
magamnak tulajdonítom, tehát én a' testnek
vétek és soha még magamból ki nem vetterem,
hanem csak a' természetes lelki ismeretből
cselekedtem mindent, de ha minden erőmnek
és életemnek dicsőséget az én tisztjeimben
egyedül Istennek tulajdonítom, ha minden-
ben a' kegyelmet magafiztatom és ha igazán
mondhatom minden cselekedetemben, de nem
én, tehát én bizonygyal ki vetterem magamból,
és a' mit cselekszem meg-ujjittatott lelki-
ismeretből cselekszem.

VI. Noha a' természet szerint való lelki ismeret elég-
gé szerzetheti embert tiszte, de soha nem kényszeríti
a' szentségnek eléréjére. Mennyi ideig volt Judás
vallásnak valloja, de az idő alatt is edgy mák
szemni kegyelmet nem szerzett; a' bolond Szü-
zek is vettek lámpások, de olajt nem vettek
azokban, *Matth. 25. v. 3.* az az inkább vágytak
a' vallás tételre, hogy sem a' meg szentelhetse.

Midőn a' meg-ujjittatott lelki ismeret inga-
tya embert tiszte, a' szentségben való nevek-
désfel koronáztatik az meg; a' mint a' kegye-
lem segell valamely tisztnek végben vitelre,
így a' tiszt segell a' kegyelemben való nevek-
désfel; mentől foglalatossabb a' hívő ember
tiszteiben, annál szentebb és mennyiebb.

Ha azért én sokat foglalatorkodom az én
tiszteimben, de még is idegen vagyok a' szent
Hs, eleitől

életül; ha nagy vallás tételém vagyok, de még sincs igaz meg-szentelgetésem; ha a' fejem nő, de a' lábam gyenge, tehát vadnak ajándékim de nincs kegyelemem; és ha foglaltatos vagyok is a' szolgálatban, de ugyan természetes lelki-isméreti vagyok; ellenben ha az én csalálkodásomnak bűntelége egyez vallás tételémmel, ha az igének nem csak hallója, hanem cselekedője is vagyok, a' kegyelem a' tiszteteknek alkalmatosságával terem, tehát én az isten dolgaiban meg-ujjított lelki-isméretből munkálkodom.

VII. Ha a' természet szerint való lelki-isméret kuféje a' tiszteteknek, miért hogy ez a' kufő szaporábban foly elsőben, olaszán lassúbban, végre ki-szárad; de ha a' meg-ujjított lelki-isméret, a' meg-szenteltetett szív a' tiszteteknek kuféje, tehát ez a' kufő soha ki nem szárad, mindenkoron foly eleitől fogva végig és utolylára szaporábban mint elein. *Tudom a' te cselekedetidet és hogy az utolsó többek az elsőknél, Jel. 2. v. 19. Az igaz meg-sarja az ő utát és a' tisztá kezű ember inkább meg-erősítettik, Job. 17. v. 8.*

KERD. Miért hogy ez az ember alább hágy-sel-lankad az ő tisteiben, a' ki azokat természet szerint való lelki-isméretből cselekesi, inkább hogy nem mint az, a' ki azokat meg-ujjított lelki-isméretből cselekeszi?

FEL. Oka ez, mertromolható gyökérből nevednek, melly a' Természet, a' Természet hervado gyökér és minden ő gyümölcssei is veszen-

veszendők; de a' meg-ujjított lelki-isméretnek tisztái olly gyümölcsök, maradando gyökereken nevednek, ki a' Christus; *Az ajándéknak gyökere a természetben vagyok, de a' kegyelemnek gyökere a' Christushoz, s-ez okáért a' leggyengébb kegyelem, a' legnagyobb ajándékokat iski-éli, mert egyiknek gyökereiben élel vagyok, de nincs a' másikkban. Ha azért én alább hágyok és el-fáradok az én vallás tételében és végre el is szakadok; ha lélekben kezdem, s-testben végezem, tehát mindeneke a' természet szerint való lelki-isméretből cselekedtem; de ha én nevedem és végig meg-maradok és az en utolsó munkaim többek lesznek az elsőknél, tehát én a' meg-ujjított lelki-isméretből munkálodom. Így ezekben a' hét dolgokba megfeleltem arra a' kérdésre, micsoda külföldi légyen a' hypocritának természet szerint való lelke ismérte és a' hűveknek meg-ujjított lelki-isméreti között.*

Ez az első felelet arra a' kérdésre: *Honnan vagyok, hogy csak annyira-ú mennyenek, hogy felkereszenek legyenek?*

Hogy meg-felellyenek a' lelki-isméret kíván-ságának.

Másodszor, vagyok ez, *annak az Igének erejéből, melly alatt élnek; noha az Ige nem munkálkodik harnatoképpen mindenekben, mind azon-által nagy ereje vagyok az bűnösök szíveiben, hogy őket meg-jávisza, noha meg nem ujjítya, ugyan-is vagyok:*

I, Meg-

1. Meg-külböztető Ereje (*Vim discriminantis*) Síd. 4. v. 12. *Az Isten becéde elő és háta, és hathatobb minden két élő fegyvernél és el kar mind az akaratnak és elmének, a tagoknak egybe kötőjének és a velőknek oflajáig és meg itüli a gondolatokat és szívnek indulatit.*

Ez a Tükör az, mellyből minden ember meg-láthattya, mitsodás ember ő; a mint hog' a Napnak világa fel fedezi még az apro porocskákát is, így a lelki-isméretben fénlő Isten beszédének világa, fel fedezi az apro vétkeket.

2. Vagyon az Igének Törvény ki-ado ereje; (*Vim Legislativam*) törvényt szab az egész Lélek eleiben, meg köti a lelki isméretet és ez okiért gyakorta hivattatik Törvénynek az Írásban: *ha a te Törvényed nem volt volna én gyönyörűségem.* Solt. 119. v. 92. *A' Törvényre és annak tanu-bizonyosság tételére hálgeffatok.* Esa. 8. v. 20. Ez az Istennek egész Igéjéről mondatik; melly Törvénynek hivattatik, a' lelki isméretet kötelező erejére mézve.

3. Vagyon Itüli Ereje (*Vim iudicativam*) Ián. 12. v. 48. *A' becéd, mellyet én szólottam, az itüli meg ötet az utolsó napon.* A' melly sententiát ez után fog Isten mondani a' bűnösök ellen, nem egyéb az annál mellyet Isten az ő beszédében mondott már; az Isten itüleri, nem olyan nap lesz, mellyen Isten valami új Sententiát mondana, hanem olly nap, mellyen Isten az Egyházi szolgálat által a' bűnösök ellen mondott itületet nevezetes és közönséges meg erősítéssel jóvá

jóvá hadgya. Ezt én innen hozom ki világossá, mert azt mondgya Urunk, *Matth. 18. v. 18.* Valakiket meg-kötöztök az földön, meg-lesznek kötözve az egeben, és valakiket meg-oldoztok, oldozva lesznek mennyországban

Ha azért ember az ő szivét az Isten Beszédén meg-probállya, hamar meg-tudhattya micsoda sententiát mond Isten az utolsó napon az ő lelke ellen; mert a' minémű mostan az Isten beszédének itüleri, ollyan lesz az Isten itüleri is ő felőle az utolsó napon.

Még ezeken kívül, két réndbéli ereje vagyon az Isten becédének: Ujjá sűlő és ldvezítő ereje (*Vim Plastica et Salvifica*) de ez csak némellyekben mutatodik ki. De a' többi, killyebb terjedők és igen okozzák a' jóságról való vallás tételét még azokban-nis kikben nincsen kegyelem.

A' melly ember a' Törvénynek és Itületnek ez alatt a' három féle külböztető ereje alatt vagyon, a' kinek szive fel-háborodott és felfedeztetett, a' kinek lelki-isméret meg kötözött és meg-ijesztetett, bűnös állapotgya kárhóztatott, el izánhattya magában, hogy uj életet él és a' Vallásnak nagy valloja lesz.

3. Ember megszűz mehez az ilyen forma életben, az emberek dicsíretinek áhításából és a' világon való hirnek névnek szerzéséből. A' mint mondatik a' Phariseusok felől: *kik becének könyörgeni az uczzákon és az uczzáknak becéletin, hogy lassassanak az emberektől.* Matth. 6. v. 5.

Sok emberek a' Machiavelles vallásán valok, ki azt

ki azt tartotta, hogy a' jószágos cselekedetnek csak a' külső ábrázattára is szert kell tenni, mert noha a' jószágos cselekedettel való élés, bajos, de annak a' becsületi elősegilli embert.

Sok ember cselektízi azt a' világi becsületért, a' mit nem cselekednek a' lelki ísmértért, sok ember a' maga gonosz kívánságáért, nem a' Christust-ért vallyá a' vallást, sok ember az Isten folyó vizével az Ördög malmát hajtya.

Negyedízer, vagy on ez, az Idvességnek kívánásából; minden emberben vagy on az idvességnek kívánása, be oltatott természet szerint mindenekben a' magok meg tartásának szeretői és kereselői; *Külső a' mivelti azt, hogy valami jól lássunk?* Solt. 4. v. 6. Ez a' magának boldogságot szerető Természethez nyelve. Sok ember annyira vitérteti az Idvességnek kívánásában, hogy sokat cselekedgyék annak meg nyeréséért. Így cselekedett amaz iffiu: *Is Mester mit cselekedgyem hogy az örök életet örökléül bírjam?* Matth. 19. v. 16. Ez, mesztize ment, sokat cselekedett, sok parancsolatoknak engedelmeskedett, s' mindezeket az idvességnek kívánásából cselekedte.

Így azért ez négy dolgokat öszve kötve, meg van a' felcisz a' kérdésre, ugyan is:

A' Leleki ísmért kívánása s' kiáltása,

Az Isten Igijének Ereve,

A' becsületnek, hírnek névnek kívánása,

Az Idvességnek kívánása. ezek el-vihetik az embert addig, hogy fél-keresztyen legyen.

III. KER.

III. KER. *Miért hogy a' kik eddig mennek, ugyan még is nem egeß, hanem ugyan csak fél-keresztyének? Mi lehet ennek oka?*

FEL. Erre sokat felelhetnék, de csak két nevezetes dolgokat hozok elő:

Először, vagy on ez, az igaz és valóságos Meggyőztetésnek nem létele miatt. Ha az ember egészen meg nem győztetett a' bűnről, ha az ő síve igazán meg nem törődött, akar minémű vallást tegyen a' kegyeliségről, de bizonytal el-veß. Nem minden meggyőztetés tellyes Munka; mert vagy on olyan meggyőztetés melly csak Természei és Okoságbeli, nem az Isten Lelkének hatalmas Munkája.

Az Okoságbeli Meggyőztetés az, melly származik a' természet szerént való lelki ísmértnek munkálkodásból, melly bűnőfnek vaddollya az embert a' természetnek világából, azoknak a' minden emberekben fel-találathato okoságnak közönséges principiuminak (mellyek köivai *ἐννοιαί* hivattatnak) segítségével által. Erről a' Meggyőztetésről van szó, Rom. 2. v. 14. 15. *A' Pogányoknak* kiknek nem volt írott törvények, volt mindazáltal tanubizonyosság révö lelki ísmértet, mellyek egy mást vádolták vagy mentették; noha nem volt nállok a' Szent Írás világa, de a' Természet világa által ugyan meggyőztetettek; ezek a' meggyőztetések az Evangéliom világa által sokat nevedkedhetnek, de a' sziv ugyan nem ujittatik meg.

Vagy on Leleki meggyőztetés, a' melly az Isten

Isten

Isten Lelkének a bűnös ember szívében való Munkája az Ige által, melly által a bűnnek bűnössége és ocsmány sága egészen fel fedeződik és a természet szerint való alapnak jajos és nyavalyás volta, világosan a lelkiismeret eleiben rakattatik, a bűnösnek meg retentésére, míg abban az állapothoz marad.

Ez a valóságos és teljes meg-győztetetésnek munkája. Sok embernek van meg győztetése, de nem ez a Lelki meg győztetetés.

KERD. Azt mondod: Tegyük fel hogy én, valaki meg győztettem, hogy hogy tudyam meg, ha az én meg-győztetésem csak a természet szerint való lelki ismeret, avagy az Isten Lelkétől való?

FEL. Öt dolgokban áll a dérékabb külsőbség ezek között.

1. A természet szerint való meg-győztetés, kiválképpen a nyilván való szóttráncokozato bűnökre, a természet világa ellen való bűnökre, hát ki, mert a természet szerint való meg győztetés, tovább nem ér a természet világánál. De a lelki meg győztetés bé hat a titkos, belső és meg nem tapasztalt bűnökre-is, mint művek a Hypocrisiség úgy meglegjég, lelki baloványosság és szívnek kemérsége, cselegyezd meg azért, ha a te bűnön való törődésed mind a belsőre mind a külsőre néz, hanem csak a nyilván való, hanem a titkos vétkekre-is el hat, ha a belsőkre és az lelki vétkekre is ki terjed; tehát ez bizonyos jele az Isten Lelkének munkájának, mert a melly törődés ezeknek a bűnöknek alkalmatossággal léfzen, igyenele

igyenelebb tekintettel vitérik az Istennek bontságára, a i egyedül bántodik meg azokat, olyanok léven azok, mellyeket senki egyéb nem láthat és nem tudhat.

2. A Természet szerint való Meg-győztetések, embernek csak az ő társalkodása körül forognak, nem az ő állapattya körül, a cselekedet szerint való bűnök, nem az eredet szerint való körül; de a lelki meg győztetések minden bűnökre ki hatnak, a szívnek bűneire szinte úgy, mint az életnek bűneire; a mi természetünknek bűneire; szinte úgy, mint a mi gyakorlatiunknak bűneire; a bennünk született bűnre, úgy mint az általunk tört bűnre.

A melly lélekben az Urnak lelke hathatóképpen munkálkodik, a Törvénnek tükörét a Bűnös séméi eleiben tartva és meg nyitva szemeit, hogy nézzen abban a tükörben, hogy lássa mind azt az ékteleltséget és ocsmányfágot, melly vagyon az ő szívében és természetiben.

Sz. Pál azt mondgya, hogy a bűnt nem ismerem volna, hanem a törvény által, Rom. 7. v. 7. hogy lehet ez igaz, hogy a bűnt nem ismerte külsőben, hanem a Törvény által, holott a Termetzet világa-is fel fedezte a bűnt? A pogányok felől mondanak; hogy nem léven törvények, magok ő magoknak törvények. Rom. 2. v. 14. Felelet. Ezt a bűnt azért, mellyről az Apostol szol; nem a cselekedet szerint való, hanem az eredet szerint való bűnről kell érteni; Nem tudtam volna

na (mint ha így sollana) a' természetnek meg-
 ferteztetését, azt a' bűn kút-fejét, melly belől
 vagyon, hanem a' törvény által; a' természet
 világa az eredendő bűnt fel nem fedezheti:
 Innét vagyon, hogy a' legnagyobb Philoso-
 phusok is semmit az eredendő bűnről nem
 tudtak. Hallyad Seneca-s: *Erras si tecum vitia*
nasci putas, supervenerunt, ingesta sunt. Tervegyes-
 ba azt gondold, hogy a' vétek egy gyűjtő helye, velünk
 reánk jöttek, belénk omlottak. *Tam sine vi-*
tio, quam sine virtute nascimur: Vétek-s-jószágos cse-
 lekedet nélkül születünk. De a' Pogányok ezekben
 vakok voltak, sőt szent Pál is, míg az Isten
 Lelke az Ige által fel nem fedezte azt ő neki.
 Ugyan-is tulajdona ez az Isten lelkének, ő az a'
 ki a' bűnősnak meg-mutatta minden ő belső
 ékzettségét és ocsmányságát, ő az a' ki a' bű-
 nőről le-vonsza minden rongyait és meg-lát-
 ratta ő véle az ő mezitelen és nyavalyás álla-
 pátját; ő az, a' ki meg-mutatta minékünk el-
 ménknek vakságát, akaratunknak vakmerőségét,
 indulatunknak rendetlenségét, lelkünk-ismere-
 tinek meg-bélyegzetését, a' mi sziveinknek fe-
 kelyeit és a' mi természetünknek bűneit, és a' mi
 állapotunknak veszedelmes és kétség-es voltát.

3. A' természet Berént való meg-győztetések, in-
 kább figyelmeztetik a' lelket a' bűn által jöhető gonoszsá-
 g, hogy nem mint a' bűnben lévő gonoszsá-
 g, ez alatt a' meg-győztetés alatt, inkább hábo-
 rog a' Pokolnak, Isten haragjának és a' kárho-
 zatnak félelmétől, hogy sem a' bűnnek utala-
 latos

latos és iszszonyu természetitől.

A' lelki meg-győztetések pedig inkább éreztet-
 tik a' lélekkel a' bűnben lévő gonoszt, hogy
 sem a' bűn által jöhető gonoszt, az Isten becs-
 telenségét, melly lehen az ő akaratja ellen va-
 lájáról, a' Christus szíven ejtett sebeket, az
 léleknek keferőséggel való illetését; ezek in-
 kább meg-sebesítik a' lelket hogy nem mint
 ezer poklok.

4. A' természet Berént való meg-győztetések nem
 soká tartók, hamar oda lesznek, mint midőn ember
 egy kiesinnye meg-meczezi a' kezét, megyen
 a' vére s egy kevés sebes, de hamar meg-
 gyógyul és kevés napok múlva csak karczo-
 lás sem tecczik rajta. De a' lelki meg-győzette-
 sék tartók, mindaddig a' lélekben maradnak,
 míg az ő végeket el erik, (melly a' bűnősnak
 el változása) A' Léleknek meg-győzési ollya-
 nok, mint az mély seb a' testben, melly a' cson-
 tóg megyen és a' betegnek elterét veszedelem-
 ben láttatik hőzni, és nagy mesterféléggel gyó-
 gyíthatatik meg, és mikor meg-gyógyult is
 seb helye marad, úgy hogy mikor a' sebes meg-
 gyógyult, azt mondhatta: Im hol az én se-
 bemnek a' jele, melly soha el nem múlik. Így
 a' lelki meg-győztetések alatt lévő léleknek sebe-
 mély és csak a' mennyei Orvosnak nagy me-
 sterfélége által gyógyíthatatik meg; és mikor a'
 meg-gyógyult, maradnak a' Lélekben olyan je-
 lek, mellyek soha el nem múlnak, úgy hogy
 a' lélek azt mondhatta: Im hol vádnam az én
 lel-

lelkemben mostis az én meg-győzetterése-
nek jelei és bélyegi.

5. *A' Természet szerint való meg-győzetterések, az*
Lelek, Istentől vetegővé s' felővé teszik. A' bűnöl-
ség félelmet munkálodik, és a' félelem el-ide-
genülést szerez; Így volt dolga Ádámnak, mi-
dőn látta volna az ő meztelenségét el fura és
el rejté magát Isten előtt. Ter. 3. v. 18.

A' Lelki meg-győzetterések pedig a' lelket nem
űzik el Istentől, hanem inkább Istenhez viszik.
Az Ephraim meg-győzetterése lelki volt, mert
ő Istenhez folyamodott: Ierics meg-engemet, és
En meg-térek, Ier. 31. v. 18. Nagy különbség va-
gyon hát a' meg-győzetterés és a' meg-győzetterés kö-
zött, a' természet szerint való és a' lelki meg-győze-
tetés között; a' közönséges és idvesleges meg-győze-
tetés között. Sőt, olyan a' különbség, hogy
bár az ember nem tőm mint bővőködgyek,
is az elsővel, de ha az utolsó nélkül szűkölkö-
dik, csak fél-keresztyén. Nagy okunk vagyon
hát rá, hogy tovább is tudakozzunk erről a
meg-győzetterésről. Mert:

1. *A' Lelki meg-győzetterés, állat szerint való*
Be az igaz meg-térésnek; a' meg-térés itt kezdő-
dik, az igaz meg-térés a' meg-győzetterésé-
ben kezdődik s' az igaz meg-győzetterése
igaz meg-térésben végeződnek.

Valamig a' bűnös meg nem győződik az
bűnről, mind addig meg nem térhet a' bűnből,
a' Christushoz mint idvezítőnek eljövetele ar-
ra való volt, hogy meg-halljon a' bűnösöket
a' lő

a' leleknek el-jövetele arra való volt, hogy
minket bűnösöket meg-győzzön a' bűnről,
hogy a' Christushoz mint idvezítőhöz ragas-
kodgyunk; Valamig a' bűn voltaképpen fel
nem fedeztetik mi előttünk, nem mondat-
tyuk jussunkat a' Iesus Christus veréhez igazán,
sőt valamig a' bűn nem látjuk, mind addig a
Christust nem keressük. Az egészségek nem bű-
köldnek Orvos nélkül, hanem a' kik betegk, Malib,
9. v. 12.

2. *Az közönséges és imilyen amolyan meg-gy-*
zetterések sok bűnességnek okai, mert a' lelket az
Christushoz közel vihetik, de hozzá nem kö-
tik ez a' hypocrita ember szokása; a' hypocrita-
lágnak ez a' kutsfeje, hogy az emberek csak
imigy amugy győződnek meg veszet állapot-
tyokrol, e' tőlőtte bé a' Christus Ecclesiáját
hypocritákkal. Sőt nem csak a' hypocritá-
gnak, hanem a' hitrül szakadálnak is kutsfeje;
mi volt azoka, hogy a' mag el-sáradott? Matth. 13.
v. 5. 6. mert, nem volt mélyen a' mag a' földben. Az
igaz meg-győzetterés hat az oka hogy az em-
berek illy mészze mennek a' vallásban s' még
is csak fél-keresztyének.

Málsodszor, onnet vagyon, mert leg-elsőször
nem nemzött a' szívben a' kegyelemnek tellyes munká-
ja; a' holott ez nincsen, az embernek minden
következő vallás tétele semmi. Az előfának jo-
nak kell lenni elsőben, minekelőtte a' gyümölcs
is volna, Matth. 12. v. 33.

Valaki törődés nélkül való szívvel veszi fel a' Vallástrol va-
lo vala

ho vallás-tétel, *soha nem szolgálja az a Christust az a*
vallás-tételben teljes sivei.

Ha nincsen igaz meg-változás az olyan ember szívében, a ki ilylly mészíze megyen és sokat cselekedzik az Isten utában, minden bizonnyal avagy hypocritaságban, avagy hittől szakadásban hal meg az az ember.

Soha ember nem lehet igaz keresztyén, sem Isten előtt kedves, bár a legfényesebb vallás-tételben legyen-is, a' szívében lévő kegyelem munkája nélkül; Mert:

1. A' melly ember kedves akar lenni Isten előtt, annak sive állása és az ő végben vitt tisztelei között hasonlóságnak és illendőségnek kell lenni; az ő lelkének és indulatának belőli illendőségének kell lenni az ő vallás-tételéhez kívül; a' hit nélkül való könyörgést, a törvény ki adozhoz való felelem nélkül való engedelmesseget utálja Isten.

A' belső tisztelet munkáinak meg kell felelni a' külső tiszteletnek Tiszteinek. A' hol pedig a' szívében kegyelem nem nemzódott, soha nem lehet illendőség annak az embernek sive állásában az ő általa végben vitt tiszteleihez.

2. A' melly tisztelet Isten előtt kedvet talál, azokat sivejességgel kell cselekedni. Nem térszen Isten itéletet mi felőlünk a' mi tiszteinknek gyakor végben vitele szerint, hanem a' mi szívünknek azoknak végben viteleiben való tökéletessége szerint. Ez commendálja Isten előtt mind a' cselekedőt s mind a' cselekedett tisztelet.

A' leg

A' leg kisebb dolgunkat is, kedvelli Isten, sivejességgel, annélkül pedig mindent a' mit cselekedünk vagy cselekedhetünk, meg-vét Isten. Az ilyen léleknek jó állásában gyönyörködik Isten igen, *Peld. II. v. 20. Az a nek sive emberek utalatojok a' Isten előtt, kedvesek pedig ő nála, kik az ő munkában tökéletesek. Az Apostol nevezi ezt, Isteni belidőségnek, 2. Cor. 1. 12. mert Isten kíválcéppen való munkája a' Lélekben, melly azt minden ő utában igyenelése teszi. Ez minden mi kegyelmeinknek a' Coronája és a' mi tiszteinknek dicsireti; sok ezren mennek pokolban, az ő tiszteinek végben vitelenek közepette, csupán csak a' szívének Istenhez való sivejességének (sinceritassá nak) nem létele miatt.*

A' hol pedig nincs az ember állapotjának el-változása, nincs a' kegyelem munkája a' siveben, nem lehet ott Istenhez való sivejesség (sinceritas) mert ez nem természet kertében természet sive; az ember sive természet sive csalárd minden dolgoknak felelt, *Ier. 17. v. 2. akar minek is nem nagyobb ellenfége, mint a' sivejességnek: valamint hogy az meg-vesztegetett dolgok hasonlatlanbak ahhoz a' mik voltanak, hogy sem valamihez egyebhez, a' mik soha nem voltak. Isten az emberi igazsá serempteit; Ezt az ember szabad akarattya szerint el vesztvén, hasonlatlanbálott magához, hogy sem magánalól akarmihez; hasonlabb az Oroszlányhoz, Farkashoz, Medvéhez, Kigyóhoz, Varas békahoz, hogy sem az ártatlanságban lévő ember*

hez. Így azért lehetetlen dolog valamelly lélekben szíveséget találni, valámig abban az Isten lelke kegyelmet nem munkálodik és így mikor ember mindeneket meg cselekeszik-is, ennélkül csak felkeresztyén.

II. KERD. Micsoda az Oka, hogy az emberek tovább nem mennek, hanem hogy csak felkeresztyének legyenek?

I. Oka. Mert, az emberek megcsallják magokat az ő állapotoknak igazságában; megcsalatoznak az ő állapotokban, alitván hogy az jó és bátorfagos, holott rossz és veszedelmes. Az ember úgy tathatja magát, mint ha Christus Tagja volna, de az Isten úgy tartja mint Hagnak edényét. Valamint az Isten fia s-leánya többet nevének az ő bűneire, hogy sem kegyelmére, esetre mint sem hitre, többet nevének a benne lakó kívánságokra, hogy sem a megújító kegyelemre, igen veszedelmének itilheti az ő állapotját, holott igen jó és bátorfagos; Ezekre vagyok azt mondgya a' legyes, Enek 1. s. de a' Christus azt mondgya neki: *Oh álszonyi állatoknak sepe,* v. s. Így a' Bűnös többet nevének az *Tiszteire*, mint *Bűneire*, úgy alithatja hogy, *az ő nevével van írva az életnek könyvében*, de Isten előtt ugyan Megvetetett lehet. Igen köz dolog hogy ember úgy itéllyen maga felől, hogy a' valami, holott semmi, és így megcsallja magát, Gal 6. 3. Sok ember dicsekedik a' Christusban való jussá felől, holott bizonyval idegen ő tőle; sok ember alitja, hogy az ő bűnei meg bocsátottak, holott

holott ő még is keseru méregben és álnokságnak köteleben vagyon. *Csel 8. v. 23.* Sok ember gondolja hogy neki vagyon kegyelme, holott egy csöp sincs. *Vagyonolgy kihánnya gazdaglágat, holott semmi nincsen, Pél. 13. v. 7.* Ez volt lelke állása a' Laodiceabéli Angyalnak-is: *Azt mondod, gazdag vagyok, meg-gazdag-dtam és semmi nélkül nem szűkölködöm és nem tudod, hogy nyomorult, nyavalyás, szegény, vak és meztelen vagy, Jel. 3 v. 17.*

Nem tudod) Noha elég rossz volt ő, de la mégis azt alitotta, hogy jó az ő állapottya, noha szegény volt, a' kegyelemben, de még is gazdagnak alitotta magát; nyavalyás és meztelén volt, de még is azt gondolta, hogy semmi nélkül nem szűkölködik.

Ennek a' megcsalatozásnak a' többi között ő fundamentomi vadnak:

1. Először; a' természetes ember, sívének mindenek felett való csalárdsága, *Ier. 17. v. 9.* csalárd a' szív minden dolgoknak felette.

A' Sido szó (*Hakob, csalárd,*) mind egy a' Jakob nevével; ő pedig az ő atyafia Elau alá askálo volt, igazán hivatik (ugy mond) *Jakobnak, mert immár kétféle csalat meg engemet, Ier. 27. v. 36.* Annys téfzen azért az a' szó, mint, *csalárd, varas,* és alá askálo. Illyen a' szíve minden természetes embernek:

Vagyon, Nyelvnek csalárdsága, *Solt. 52. v. 4.*

Vagyon, Gazdagságnak csalárdsága, *Matth. 13. 22.*

Vagyon, Szépségnek csalárdsága, *Pél. 31. v. 30.*

Vagyon, Barátoknak csalárdsága, *Iob. 6. v. 15.*

de a' sziv mindezekkel csalárdabb; sőt: vagy on
Satan csalárdsága, ieh. 20. v. 3. de az ember szive
a' Sátánnál is csalárdabb, mert soha az embert
meg nem csalhatná, ha a' maga szive meg nem
csalna őtet.

Hogy azért az ember biztatya magát az ő
állapattyaának jószágával, az ő bűvének felettébb
való csalárdságától vagy on az.

Oh melly igen közönséges dolog az embe-
reknek az ő sziveknek jószágával dicsekedni!
ilyen formán: Halá Istennek, noha én nem
mutogatom úgy magamot, mint némellyek,
mindazáltal binte olly jó szivem vagy on, mint
a' leg jobbiknak. Hald meg mit mond Salamon:
A' ki bízik az ő bűvében, bolond az, Péld. 28.
v. 26. Vallyon az okos ember az Értény mecz-
ezőre bízta a' pénzét? Hiszené a' csalónak!
jó regula μέμνησο ὁ πτωχὸς. Meg-emlekezzél arról,
bogy ne bírdy mindennek. Agoston is így könyör-
gött. Domine libera me à me ipso. Vram szabadis-
meg engemet én magamtól. Valamelly ember igen
hiszen az ő bűvének, végtére meg-csallya magát.

Másoford, ez a' csalatkozás bármazik az em-
ber bűvének kevélységéből; minden természetes em-
berben kevélység sziv vagy on; az Adám bűnében
fok kevélység volt, és az Adám fiainak bűnök-
ben-nis fok vagy on; ez, tős gyökeres véték s'
innen származik ez az embernek maga állapatt-
yaáról való fennnyen járo velekedése. Salamon
azt mondgya: Ne legy felettébb igaz, Pred. 7. 16.
Agoston alkalmatóság szerint szólván ez izok-
rul, azt

mul, azt mondgya: Non iustitia sapientis, sed su-
perbia præsumentis. Nem erieik itt a' bölcs embernek
igassága, hanem a' marka-köponék kevélysége, Ebben
az értelemben mind testi ember, felettébb igaz,
noha nincs semmi része abban az igasságban,
melly Istén előtt commendálná őtet, (i. e.
Christus igassága) mind-azáltal felettébb is bővöl-
kodik azzal az igassággal melly őtet magának
commendállya, melly a' maga igassága.

A' kevélyembernek vagy on szeme az ő bűp-
ségének meg látására, de nincs az ő éktelenfé-
gének meg tekintésére láttya ajándékot, de nem
maculati; láttya tegező igasságát, de nem láttya
valóságos nyava yasságát.

Kegyelem munkájának kell annak lenni, melly meg-
mutatya embernek a' kegyelemnek nem lételet. A' ke-
vély szem, felfelé néz, az alázatos szem, alá fe-
lé néz s' ez okiért ez az igaz hívő ember bé-
lyege:

Leg kisebb a' bűntek közül, Eph. 3. v. 3.

Leg nagyobb a' bűnök közül, 1. Tim. 1. v. 15.
de a' testi embernek bélyege ez: Halá Istennek,
nem vagyok ollyan min egyéb emberek. Luc. 18. 11.

Harmadszor, Sokan meg-csallyak magokat az id-
vezés kegyelem helyett a' közönségséssel, azok között va-
la hasonlatosság által; a' mint hogy sokan a' hamis
pénzt, igaz gyanánt veszik, így sokan a' köz
kegyelmet, igaz gyanánt. In similibus facilis est
deceptio. könnyu meg-csalatni a' hasonló dolgokban. Sa-
ul az őrdögöt, Samuel gyanánt vőtte, mivel a'
Samuel palástyában jelent meg; így sokan a'
közke-

köz kegyelmet, idvezítő kegyelem gyanánt
vélik, mert majd hasonló ahhoz: lehet ember
természetfelett való munka alatt, de ugyan megszűn-
eshetik az idvezítő munkától; az első fel-
kent a természetet, de csak a második újítja
meg a természetet, noha a leleknek minden
idvezítő munkája természetfelett való, de nem
minden természetfelett való munkája a leleknek,
idvezítő, Innét fókán meg esátlak leleket, a
természetfelett való munkát, idvezítő munka gya-
nánt vévén.

Negyedízer, Sokan a vallásról való valóság tétele,
 a megterelés munkáját véssék és a külső meg jobbi-
 tást a belső újíthatatlanság bizonyos jelét. Ha a Po-
 hárnak külső része meg mutatott, az itilik,
 tisztá egészén, noha csak egy belső. Ez az,
 a közönséges közikla, melyben oly sok lel-
 kek ütköznek meg az ő örökké való veszedel-
 mekre, felvévén a kegyességnek formáját, de annak
 erejét meg tagadván. 2. Tim. 3. v. 5.

Ötödikzör, Az Isten Törvényének a Birva és a lelki
ismére: ve voltaképpen való szabadságának nem létele, mely
meg jelentene embernek az ő alkappattya, melyben va-
gyon. A hol ez nincsen, nincs ott igaz kegye-
lem, de még is ember jobban itil a maga álla-
pattya felől annál a mint van. Sz. Pál neveze-
tellen mondgya maga felől. En pedig élek vala ré-
gen a törvény nélkül, de mikor eljőre a parancsolat az
őn meg elevenedek és én meg balek, Rom. 7. v. 9.

It Sz. Pál jelengeni az ő maga állapattjáról
való különböző értelemet, mint volt az ige
melkül és mint volt azzal.

1. Vagyon itt az ő állapotjáról való értelme az Ige nélkül: *En élek vala a törvény nélkül.* Sz. Pálnak volt Törvénye, mert Phariseus volt. Phil. 3. v. 5. 6. Mikor azért az mondgya, hogy törvény nélkül volt, nem kell azt beüü Berius venni, hanem lelki képpen, az az, annak az ő szíven s' le/ki-isméretin való ereje és hathatósága nélkül volt, melly őtet a' bűnről meggyőzte, abból fel serkentette volna; és valamig ő ebben az állapotban volt, nem kérelkedett állapotja felől, sőt bizott állapotjának jószágához; ezt jelenti ő, mikor azt mondgya: *En élek vala.*

2. Vagyon itt az ő értelm az Igivel való al-
lapartártyól és az éppen ellenkező az elsőv ek
mikor eljőve a parancsolat, a bűn meg elevenedik és
én meg halék. Mikor az Úrnak belzéde eljött az
ő lelkere nagy erővel, mikor az Isten lelke
hathatóképpen reá fejezte azt az ő lelki ifinc-
retire, az értetik a parancsolatnak eljövételén akkor
a bűn meg elevenedik és én meg halék, az az, látám
állapatomnak veszedelmes voltát és minden éni
igasságomnak ocsmánységát. Akkor az éni re-
menfélegem meg ízűnek, bizodalmam meg fo-
gyatkozik, és a mint az előtt aligottam maga-
mat élni és bűnöm meg holtak lenni; Így
midőn Isten az ő Igije által lelkem ismeret fel-
ferkentette, akkor látám az én bűnöm élni
és magam meg holtak és navalyánnak lenni.

Ez hát első Oka, miért hogy az emberek tovább nem mennek a Vallásról valóváltás útjában, hanem hogy csak fél kereszténynek legyenek.

gyenek; mert meg-csalakoznak állapotokban, jonak alitván azt mikor rosz, melly csalakozásnak őt fundamentuma vagyon.

A' minden dolgok felett család Szív.

A' kérely lélek.

A' köz kegyelemnek, idvezítő kegyelem gyanánt való vétele.

A' külső Meg jobbitásnak, az igaz Fjái Bűlétéért való vétele.

A' Isten Törvényének a' Sívre és Lelki-isméretre való derekas Babásának nem létele.

2. Oka. *A' Sátánra való mesterlége, ki ha a' bűnösök az ő nyilván való bűntestetlenségekben nem tartattya, azon munkálódik, hogy a' kegyesség formájának felvételét bűsse el vellek. Ha az ő gonosz kívánságokra el nem esalhattya őket, a' menyországok tellyes elmulatásával, olyan vallás tetelre kecsegeti őket, melly minden bizonnyal elmarasztja őket a' menyorságtól. Meg-edgyez némelly bűnnek el-hagyafában, csak a' többi marasztjuk meg, és némelly tisteknek végben vitelében, csak a' többi hadgyuk el. Sőt hogy sem mint a' lélekhez való jussától meg-vállyék, mindenben meg-edgyez a' meg-térelen kívül s-a' Christustól az idvességért való szorols ragaszkodáson kívül; nem gondol ő velle, akár micsoda uton mennyünk mi pokolban, csak hogy végre oda vihesen.*

3. Oka. *A' világi és testi Okoskodás, Sokaknak ez igen nagy akadály: Az Okoskodás, gyakran talál mentségeket a' Kegyeség ellen. Isten nem akar el-len-*

el-lenni az ő Borjui nélkül, hogy el ne vesze-se országát

Sok emberekben több buzgóság s-jambor-ság volna, ha kevessebb ravaszság és okoskodás volna. Vagyon dicséretes okoskodás, melly segéli a' vallást, de a' testi okoskodás akadályoztatta azt.

Parancsolatunk van felőle, hogy okosok legyünk mint a' kegyők, Matth. 10. v. 16. De a' riatlanoknak is kell lennünk mint a' galamboknak; ha a' Kegyeség, Okosság nélkül vagyon, nincsen bátor-sága; ha az okosság, Kegyeség, kegyesség nélkül vagyon, nincsen ép-sége; a' kegyesség, okosság nélkül nem lehet bátor-ságos, és az okosság, kegyesség nélkül nem lehet idvesség.

Ha ember, bölcs, okos, mester-séges és vigyázó akar lenni, légyen az Isten utáiban olyan, légyen őszve köve szentséggel és tökélet-séggel.

4. Oka. *Valamely gonosz kívánság vagyon el jegyezve a' Sívben, melly meg-akadályozza a' Christushoz való Sívés ragaszkodást.*

Noha az emberek szépen ígérnek, de ugyan nem lépnek az Isten kívánságára. Az Iffju ember örök életet kíván, szépen is igért érette, úgy mint minden parancsolatokhoz való kész engedelmséget, edgyé kívül; há az edgyet két nem enged el Isten néki? illy keménye Isten? nem jó-e Isten alább az ő kívánságában, mikor az ember illy fel-megy az igiretben? az ember mindenben engedgyen? Isten sem-miben

miben se? Nem, szerelmes Atyámfiai, a' kiálabb kéri menyországot, olly bizonynyal elvesztit azt, mint a' ki semmit nem akar azért adni, valaki valamie vagyon érte nem adgya, valaki meg nem váltik drága gyöngyétől, *Matth. 13. v. 45 46.* Olly bizonynyal el leltz annélkül, mint a' ki soha nem törte az árrát.

Az Isten kívánságára való nem lépés, sok ezer lelkeknek romlására való dolog, főt minden a' ki el vész, ezért vész el. A' mezitelen bűnös a' mezitelen Christushoz: a' siránczó meg-törődött bűnös, a' siránczó meg-töröttetett Christushoz mennyen, ez az Isten kívánsága.

Sok emberek olyanok, mint a' két egyenlő Magnes kő között való Vas, Isten is vonnya őket, s-oda is hajolnának, a' világ is vonnya, s-odais hajolnának, örömeft Istent sem hadnák el e' világer, ha nem köteleznék magokat, hogy a' világot el-hadgyák Istenert.

De ha mindentől meg-kell válni, minden kívánságtól, minden szerelmes bűntől, ezek a' Démas lelkétől biratagnak s-el-hadgyák Istent, *2. Tim. 4. v. 10.*

Szerelmes Atyámfiai! Ez a' nagy Oka, miért hogy a' kik addig jöttek, hogy fel-kereztényekké legyenek, tovább nem mennek; egy vagy más szerelmes kívánság meg-akadályozza őket és hofzszu ideig való fényes vallás tételek után-is el-választja őket mind örökké a' Christustól, főt futottak, de feiben hadták s-el-esznek örökké, *Gal. 5. v. 7.*

Igy, ez negy kérdésekre meg-feleltünk:

1. Meddig mehet ember az idveiség utában, de még is csak fel-kereztényen?
2. Honnét vagyon az, hogy sokan csak eddig is mennyenek, hogy fel-kereztények legyenek?
3. Miért, hogy a' kik eddig mennek, ugyan még is nem Egész, hanem csak Fel-kereztények?
4. Micsoda az Oka, hogy az emberek tovább nem mennek, hanem hogy csak fel-kereztények legyenek?

IX. PREDIKÁCIÓ.

Csel. 26. v. 28. Kicsinyben hogy el nem hátsz eremet, hogy keresztényenne legyek.

TUDOMÁNY HASZNÁI.

Már kö-vekeznek a' fellyebb bölégekfen megvilágositott Tudomány Hasznai.

Első Haszon. Oktatás.

1. Ha még lehet az, hogy az ember, csak nem, kicsinyben hogy keresztényen a' vagy Fel keresztényen legyen és mind a' maga s-mind a' mások itéleti Berint-s nem hátsz legyen az Istennék Országától, de a' azal ugyan nem Egész keresztényen s-nem is idvezül; Tehát az idveiség, nem olly könnyu dolog, a' mint az emberek képzik. Erről télszen bizonyylagot maga is az Ur Jéhus Christus, *Matth. 7. v. 14.* Boros kapu és keskeny ut, melly vissen az életre és keresen radnak, a' kik meg-talllyak aze. A' Még Terefnek kapuja igen szoros kapu; valaki pedig örökké akar idvezülni ezen a' szorós kapun bé kell menni, mért annélkül az idveiség rend-szerent lehetetlen. Ha az ember onnan fellyül (árvósv) nem sülettetik, nem láthat

tya meg az Istennek országát, *Ián. 3: v. 3.* Szorols pedig ez a kapu, nem egy általlyában, s magára nézve; mert a' Meg-terítő kegyelem ingyen való, szabados; az irgalmasságnak kapuja nyitva, vagy on egész nap estig; az Évangéliomi kegyelem mel való kínázkodásoktól senki ki nem rekesztetik, hanem a' ki maga rekeszti ki magát, *Csel. 13. v. 46.* nem mondgya a' Christus, ha az illyenek s illyenek én hozzám jönnek, nem vetem ki őket, hanem, *azt a' ki én hozzám jő* (akar ki legyen az, csak legyen én hozzám ragaszkodó szív) *semmiképpem ki nem vetem, Ián. 6. v. 37.* Nem azt mondgya, ha ez avagy amaz ember akarja, ahol vagy az életnek vize ő számára, hanem *valaki akarja, vegye az életnek vizét ingyen, Iel. 22. v. 17.* A' Christus senkinek nem parancsolja az irgalmasságot; noha az idvesség valóban drágán szerezte: minékünk, de ingyen kínálatsunk azzal. Így azért az életre vezető kapu, nem szorols a' Christusra nézve, avagy magára nézve, hanem mi reánk nézve, a' mi gonosz kívánságink és romlottságink nehezzé teszi a' bé-menetet. A' tő fokán könnyen áthal mehet a' czérná, de a' vasmacska köteleinek igen szorols úta; avagy a' tő fokát kell azért meg nagyobbítani, avagy a' vas macska köteleit ki fejtetgetni, külföldben a' bé-menetet lehetetlen. Így vagy on itt a' dolog: a' Meg-terítésnek kapuja igen szorols a' veszett bűnösnek, hogy azon bé-mennyen; soha a' lélek, csak egy eljövetsé, Izerelmes bűnnel is által nem mehet; *kel*

kell hat a' bűnösnek fejtődni minden kívánságul felre kell tenni minden bűnnek bérletét, külföldben ezen a' szorols kapun bé nem mehet. Mikor pedig ezen a' szorols kapun menne-bé az ember, szorols utra talál, így mondgya az út Christus: *szorols az út, melly veszen az életre.* Micsoda út ez? A' meg-szenteltetésnek uttya, *mert sentség nélkül senki nem látja az utat, Sid. 12. 14.*

Ez a' Meg-szenteltetésnek uttya, igen szorols út, mert minden gonosz kívánságnak a' nyakára ül, minden kegyelmet gyakorol; minden nap meg-hal, de még is el naponként meg-hal a' bűnnek; él Istennek; ez a' meg-szenteltetésnek uttya. Oh melly kevesen járnak ezen az uton! A' széles uton sokan járnak, de ez a' szorols út olyan mint a' Canahán földének uttyai *Samgár idejében, Bir. 5. v. 6.* Samgárnak az Anath sírjának idejében, meg-pusztultak vala az utak és az uton járóknak seregek, *keren-ő utakon járnak vala.* A' szentségnek utja, járatlan út, azt mondgyon a' Prophetá, *Esa. 35. v. 8. 9.* *Lebben ott ösvényes út, és szentségnek utjának nevezetetik, tisztáta an nem megyen azon által.* Nem lebben ott Oroslán és semmi kegyetlen vad nem jár azon, hanem járnak csak azon a' meg-váltottak.

Nem csuda hát hogy a' mi Urunk Christus azt mondgya az élet felől, hogy kevesen talállyák azt meg, mivel mind a' kapu, mind az út szorols a' melly oda visen; sokan dicsekednek a' szorols uton való járással, a' kik soha még az szorols kapun bé nem mentenek és sokan di-

csekednek az szorófs kapun való bé menetel
lel, kik a szorófs uton nem járnak.

Igen köz dolog el-veszni embernek az ő u-
tának el-tévesztése miatt és a' Pokolra veze-
tő utra eredni s' még-is reménleni, hogy veg-
re meg leli a' mennyországot. Amaz ide fel-
lyebb említett husz fogu Lajtorja a' vezede-
lemre viszen, de még-is sokan választják azon
valójarást, mintha az volna az Idveségnek ur-
tya. A' mint hogy sok szentségtelen nyilván
való bűnös vész el a' halál utának választást mi-
att, így sok szines keresztyén vész el az élet urá-
nak el tévesztése miatt. En ezt, az Ur Chri-
stus szavaiból szedegerem: *Kereszsen vadnak, a'
kik meg találják azt, mellyből nyilván ki te-
szik, a' mi Idvezitőnk magyarán ki fejez.*
*Luc. 13. v. 24. Sokan igyekeznek be menni, de bé nem
mekkednek. Sokan futnak, de nem futnak úgy
hogy el nyerjék. 1. Cor. 9. v. 24. Sokan sokat
igirneka' drága gyöngyért, de még is annél-
kül maradnak; a' poklot könnyű meg nyerni,
de a' mennyeknek orsága erőszakot szenved. Math. 11.*
v. 12.

2. Oktatás. Ha sokan illy meszse mennek a'
Mennyország utában, s' még-is el vesznek; Oh
hát hova lesznek azok, a' kik eddig sem men-
nek! Ha az el vész a' ki fél keresztyén, hát ho-
va lesz az, a' ki egy cseppnyire se n keresztyén?
Ha az a' ki vally a' Christust és sok bűnőket el
hagy a' Christust, még is el kárhoztunk, mi-
csoda iulien léssen annak, a' ki nem vally a' z
Christ

Christust, és nem akar egy bűnétől. egy gonos
kívánságátul, egy hamis esküvésétől meg-val-
ni a' Christust, sőt a' ki nyilván káromlja az
Ur Iesusnak dragaláros nevét! Ha az, a' ki kül-
sőképben meg bentelelt, még is örökké meg-ver-
tetik. mint lesz dolga azoknak, kik nyilván való
meg benteleltnek, kiknek nem csak a' kemény szív-
nek fekélyi vadnak belől, hanem a' bentelelt
életnek fekélyi vadnak kívül? Ha a' bentelelt
Vallás-tévő ki-rekésztetik, bizony hát a' fertel-
mes parázna, a' dísznohoz hasonló részeges, az
olcsóért esküvő, a' szentségtelen Szombat tő-
rő, a' rút száju csufolo, minden testi bűnös
annál inkább ki rekésztetik mennyországból.

Ha jaj annak a' kiel esik Mennyországtul, hát
melly keserves jaj annak, a' ki azoknál-is alább
való, a' kik el esnek mennyországtul? Oh vaj-
ha lsten a' bűnben aluvó bűnösöket fel-ferken-
tené ez Tudomány által, kik a' haláltul és az
kárhozatul nem igen felnek és rettegnék.

Második Haszon. *Vizsgálás.* Vadnaké hát so-
kan e világon a' kik csak Fel-Keresztyének?
Ideje hát nekünk-is kérdésben hinunk a' mi
állapatunkat és szorófsabban meg-vizgálnunk
lelki állapatunknak igazságát. Mint vagyunk
el a' dologban? A' mi Vallásunkról való val-
lás-tételünk jozané és szívese? Midőn a' mi
Urunk Christus azt mondotta volna a' Tanít-
ványoknak: *edgy ti közzétek el árul engemet; min-
denik kezdette magára szabni: Mester, én va-
gyoké, Mester, vagy én vagyoké?* Így kellene mi-
nekünk-

nékünk is cselekednünk, mikor Isten megjelent nekünk az ő beszédéből, mely fokban vallyák a' vallást a' kik csak fél-keresztények, mindgyárt szívünkre kellene sordulnunk s' azt kellene mondanunk: *En vagyoké Uram?* megvetszett-e az én szívem? Fél-keresztény vagyoké én? En vagyoké az, ki vegre is elvessék? A' Vallás tétel alatt hypocrita vagyoké? A' kegyelségnek bűnét viselem-e annak ereje nélkül?

Két terhes kérdések vadnak, melyekre gyakran reá kellene magunkat kérdőnünk:

Micsoda vagyok En?

Hol vagyok En?

1. Micsoda vagyok En? Isten Fia vagyoké vagy nem? Szíves vagyoké Vallásomban, avagy csak hypocrita a' Vallás tétel alatt?

2. Hol vagyok En? Valyon még a' természetnek avagy a' kegyelemnek állapotjában vagyoké? A' régi gyökérben *Adámban* vagyoké, avagy a' gyökér Iesus Christusban vagyoké? A' cselekedeteknek Szövetségében vagyoké, a' mely csak haragot és halált szolgáltat, avagy a' kegyelem Szövetségében, mely életet és békességet szolgáltat? Ez az első dolog, melyre embernek kell vigyáznia; először meg kell lenni az ő állapotjának változásának, minekelőtte meg lenne a' szívnek változása; A' Szövetségnek változása alá kell jönnünk, minekelőtte állapotunknak változása alá jönnénk; mert az *Uj szív* és az *Uj lelek* az *Uj Szövetségben* ígértnek. Effelől az ő Szövetségben semmit sem

halhat-

halhatni; embernek az Uj Szövetségben kell lenni, minekelőtte el veheti az Uj Szövetségben ígértetett áldást. *Ezech. 36. v. 26.* az Uj Szövetségnek állapotjában kell lenni annak, a' ki *uj szövetség*-szerint való szívre akar szert tenni. Semmi kegyelem, semmi bűn bocsánat, változás, meg-térés, nem safaroltatik a' Szövetség nélkül.

E' legyen hát a' mi dérek tudakozásunk, mert ha nem tudgyuk hol vagyunk, nem tudhatgyuk meg, micsodák vagyunk. ha pedig nem tudgyuk, micsodák vagyunk, nem lehetünk olyanok, a' minéműveknek kellene lennünk, az az, Egész Kereszténynek. Kérlek hát titeket Vallás-valloí, proballyátok meg szíveiteket, *viszályátok meg magatokat, ha a' hitben vadoké*, 2. Cor. 13. v. 5. Erre pedig ilyen kényszerítő okokra nézve szorgalmaztatlak:

1. Mert fokban csak a' kegyelségnek a' nevében és az *Religionnak* külső *színes formájában* nyugosznak, azonban természetes állapotokban maradnak; fokban vadnak az *igének* halloí, de kevesen annak cselekedőí, és így megcsallják lelkeket; némellyek sem nem hallanak, sem nem cselekedsznek semmit, ezek *benésgtelen bűnösk*; némellyek mind hallanak s mind cselekedsznek, ezek *igaz bűreks*; némellyek hallanak, de nem cselekedsznek, ezek *színes vallástevők*.

A' kia' Rendeletéket meg-utállja, nem lehet igaz keresztényen; de az-is meg-lehet, hogy ember ja vallyá és vallyá azokat, de ugyan nem

igaz keresztyén. Kicsoda bizik a Vallás-tételhez, a' ki látta hogy Iudás, Tanítvány, Apostol, Evangéliom Hirdetője, Eördög-űző de még is ki vetetett. Nem az a Sida a' ki külsőképpen az, sem nem az a környülméletkedés a' melly külső a testben való; hanem az a Sida a' ki belől olyan és a' szívnek s' leleknek környül metelése, mellynek dicséreti istentől és nem embertől vagyoni. Rom. 2. v. 28. 29.

2. Mert a' leg első fundamentumban való Tévelygések, igen veszedelmesek. Ha a' érték dologban helyén nem vagyunk; ha a' fundamentumot a' szívben lévő kegyelemben nem vetjük, minden következő Vallás tételünk semmivé lesz; a' fővenyen épült ház, ha egy kevelésé fenn áll is, de, ha az árnyék eljön és a' felek júnak, benne meg ukoznak, nagy lesz annak romlása, Matth. 7. v. 27.

3. Mert ebben a' dologban, sokféle meg-csalattatásokra vagyunk ki téve a' mi lelkünk; Sok dolog vagyoni olyan, melly hasonló a' kegyelemhez, de nem kegyelem; a' dolgok közü való hasonlatosság, meg csallja az embert, és edgyik dolgot a' másikért véteti.

Sokan az ajándékokat, kegyelemért veszik, a' köz ismeret, idvességes ismeret, lehetnek pedig embernek nagy ajándéka, de semmi kegyelmei nagy ismereti (tudománya) de ugyan nem ismeri a' Iesus Christust.

Nemelleyek a' köz hitet, idvezítő hitért veszik, holott ember híheri az Evangéliomban való minden igazságokat, minden igéreteket, minden

fenyeget.

fenyegetéseket, az Apostoli hitnek minden Agazait igazaknak lenni, de ugyan el veszhét az idvezítő hitnek nem létele nélkül.

Nemelleyek a' meg tartozato kegyelmet veszik a' meg ujja kegyelemért, holott köz dolog a' bűntől meg tartozatni, a' szívnek minden meg-ujjitatása nélkül.

Nemelleyek fél munkával csaltanak meg; a' meggyőztetést, meg-tervérti vévén, a' meg-jobbulást, az ujja szíveért. Sok Synelekekhez hasonló keresztyének vannak. Desint in piscem mulier formosa superne. Fellyül olyan mint a' szép asszonyok, alottolyak mint a' tengeri halak.

Olyanok mint a' Nabugodonozor képe, a' rany fejű, lár lábu, Dan. 2. v. 32. 33. az Ördög lok, embereket a' Synechdoché val csalt meg, a' reszt az egészért mutogatván; valamely parancsolathoz resztéért való engedelmeséget, minde-
nikhez való tellyes engedelmeség gyanánt. Végetlenek a' Sátán jádcsottatási, mellyekkel a' Lelkeket szorongattya, ez maga meg-vísgálásnak nem létele miat. Szükség azért állapotunkat meg-probálnunk, hogy a' valóság helyet, árnyekon ne kapjunk.

4. A' Sátán meg próbál minket, ha nem egyszer, mászor; meg-rostál bennünk és fel forgat mind fenekig. Luc. 22. v. 31. és ha mostan fundamentom-nélkül való bizonyalomban nyugzunk, féltő hogy az, vizsgálás nélkül való kétségben való esetben ne végezödjek.

Sőt lsten maga is meg vizsgál a' meg-probál minket

Ks

minket

minket az Ítélet napján kiválkeppen való mődon; s kicsoda alhatta el-azt a' probát, a' ki az ő szívet toha meg-nem próbálta?

5. Akar micsodás legyen az ember állapotja, akar egész, akar fél keresztyen legyen, akar jó, akar rossz principiumi legyenek, de ugyanjó embernek az ő szívet vá-mára vonat. Gal. 6. v. 4. Ha az ő szívet jónak találja, fundamentumit igaznak és éppeknek, ez, örömmel materiája-lelzen; ha szívet rothadnak találja, principium-it hamissáknak, ennek fel-fedezése arra való, hogy különben nyuljó a' dologhoz; ha embernek nyavalyája vagyos-tudgya azt, jó idejen el küldhet az Orvos-hoz; de micsoda győzelem leszen, hanem lát-tya a' nyavalyát mind addig míg orvosolhatat-lanná lesz? Így embernek kegyelem-nélkül való-nak lenni s-nem látni mind addig, míg késő, keresztyénnek itélni magát, holott nem az, a' Menyországnak igaz után járni, holott a' Pokol uttyán jár és azt nem tudni előbb, hanem mikor halálos ágyban vagyos, avagy mikor az ítélet napja csáfollja meg az ő bizodal-mát; ez, meg fordíthatatlan nyaváltság.

Ezeket a' fundamentumokon, ősztonőzők én minden embert az ő állapotjának meg-czirkálásra. Oh vajha a' jó Isten segéllene bennünket ez szűkléges Tízstűnknek meg csele-kedésére!

KERD. Míképpen tudgyam meg, ha fél avagy Egész Keresztyén vagyok? En? Ha ember oly mélt-sze lehet még is el veszhets, hogy tudgyam én meg,

én meg, hogy az én fundamentumom jó, és én valójában igaz keresztyén vagyok?

FEL. 1. Az Egész Keresztyén, bőrossan ragaszkodik a' Christushoz s' vésti őtet az Evangelium Con-ditioi s' bái alatt. Sok ember ragaszkodnék az Christushoz, de a' maga Conditioi alatt. Vésik s' magokénak tartják őtet, de nem úgy a' mint Isten kínálkodik a' Christussal. A' Conditioi, melyek alatt Isten ajánlja a' Christust az Evan-gelium kínálkodásiban, ilyenek: Hogy ve-gyük a' meg-töröttetett Christust, meg törö-dőt szívet, de az egész Christust, egész szívet.

A' meg-töröttetett Christust, törődöt szívet, a' mi alázatosságunknak bizonylágára, az egész Christust, egész szívet, a' mi szíveltségünknek (sinceritasunk-nak) bizonylágára. A' meg-töröttetett Christus nézi, az ő bűnért való szenvedést; a' törődöt szív, nézi a' mi bűneinknek érzélet; az egész Christus, bé foglalja minden ő Tízstet, az egész szív, bé foglalja minden mi tehetségünket.

A' Christus, Király, Pap és Propheta és mind ezeket őszve foglalva, Közben járos; csak ed-gyike nélkül is ezeknek a' Tízsteknek, az Id-veltség munkája, nem lehetett volna teleyes: A' mennyiben Pap, meg vált bennünket, a' mennyiben Propheta, tanít bennünket, a' men-nyiben Király meg-szentel és idvezit minket. Ezért mondgya az Apostol: Ő lott minékünk I-stentől bölcsesség, igazság, bensőség és válság, 1. Cor. 1. v. 30. Az Igaság és Válság foly ő tőle a' men-nyiben Pap, a' bölcsesség, a' mennyiben Pro-pheta,

phera, a' szentség, a' mennyiben Király.)(

Sokan vadnak, a' kik vészik a' Christust, mint Papot, de nem vészik úgy mint Királyt és Prophetát; szeretnek részt venni az ő Igaságában, de nem akarnak részesülni az ő szentségében; akarnának ő általa megváltatni, de nem akarnak ő alá bocsátkozni; akarnának az ő vére által idvezettetni, de nem bocsátkoznak az ő hatalmával, *Luc. 19. v. 27.* Sokan szeretik az Evangelium Privilegiomát, de nem az Evangelium Tiszteit. Ezek csak fél-keresztyének, noha a' Christushoz ragaszkodnak, mert a' magok Condiciois' nem az Istenéi alatt ragaszkodnak. A' Christus Tiszteit meg lehet megkülömböztetni, de nem lehet soha egymástul elszakasztani.

Az igaz Keresztyén vészi a' Christust minden Tiszteiben; nem csak annyiban ragaszkodik hozzá, a' mennyiben Iesus, megvalto, hanem a' mennyiben Ur Iesus; azt mondgya Thamással: *En Uram és én Istenem, Ián. 20. 28.* Nem csak hiszi az ő halálának érdemét, hanem az ő életének modgyához alkalmaztatgya és szabja magát; a' mint hogy ő benne hiszen, úgy ő neki él; a' mint bölcseségejül, úgy igazságajul vezli; meg-ismertetéjül, úgy mint valóságajul.

2. Az Egész keresztyén embernek a' szavában, a' kegyelemnek és meg-ismertetésnek olyan hathatamunkája nemződött, melly a' tiszteinek kutséje. Az Újjá-születés, egész megvaltozás; a' régiék elmulnak, mindenek megújultak, *2. Cor. 5. v. 17.* Ez töké-

tökéletes Munka, az ő részeire nézve, noha nem az ő gradusira nézve. A' Testi emberek végben vészik tiszteiket, de meg-szentségtelen szívűből, s' az mind egészen elbontya. *Senki nem földgya új postó fotal a' bűvön ruhát, mert az után nagyobb ákadás leszen rajta, Matth. 9. v. 16.* Mikor az ember szíve a' kegyelem által egészen megújított, elméje idvelségesen megvilágosított, lelki ismértei voltaképpen meggyőzetterett, akarattya igazán megalázított s' meg-hódoltatott, indulati lelki képpen felébrésztettek és meg-szentelettek és mikor az értelem és akarat, a' lelki isméret és az indulatok egyaránt segítik a' paránsolt Tiszteeknek végben vitelét, akkor az ember Egész Keresztyén.

3. Az Egész keresztyén, néz az ő lelteinek, nem csak matéria-jára, hanem a' modgyára is; nem csak arra, hogy azok végben mennyenek, hanem hogy hogy mennyenek végben. Tudgya ő, hogy a' Keresztyén ember privilegioma a' Pro-nomenekben vagyon, de az ő tiszti az Adverbiumokban; nem elég csak tot cselekedni, hanem tot is kell cselekedni. *Deus delectatur Adverbis.* Gyönyörködik Isten abban, ha jól esz valami.

Ebbe, meg fogyatozik a' Fel-Keresztyén. Ő is azon Tiszteket cselekefzik, a' mellyeket mások matéria-jokra nézve, de nem azon moddal cselekefzi azokat; midőn a' dolognak valóságára vigyáz, nem gondol a' könnyű álto-dóval. Ha könnyörög, nem vigyáz a' bűvre s' a' bűzjőjára a' könnyörögesben, *Luc. 5. v. 16.* hi

Igét halgat, nem vigyáz a' Christus Regulájára: *Meg-írástok, mimodon halgattok. Luc. 8. v. 18.* ha engedelmeskedik, nem néz az ő szíve állására az engedelmeskedésben és így mindenben valamit cselekezik, meg-fogyázkodik. *Rom. 6. v. 17. Bonum oritur ex integra causa, malum ex parte defectu.* Ha valami hiba létezik ezekben, az egész tisztnek jogát el bontják.

4. Az Egész keresztyén Embert az ő szívességével ismerhetni meg, minden ő dolgaiban, valamelyeket megben vissen. Akar mit mivellyen ember az Evangelium tiszteiben, nem lehet igaz keresztyén szívesség nélkül. A' fel-keresztyén meg-fogyázkodik ebben, mert noha sokat cselekezik, sokat könyörög, sokat hall, sokat engedelmeskedik, de ugyan csak hypocrita mindezekben.

5. Az Egész keresztyén emberben vagyon belől olyan dolog, a' melly meg-felül kivül a' Törvénynek. Egy természetülég vagyon az Isten belsőede s. a' keresztyén ember Akaratja között; az ő Szíve, mint edgy Törvénynek le íratott mássa (*transcriptum Legis*); azon Szentég a' melly az Igeben parancsoltatik, belé van plantálva, az ő szívében; azon Christushoz való hasonlatosság, melly az Isten Igéjében hagyatik, nemzódik a' lélekben az Isten Lelke által; azon engedelmeségnek végben virélére, mellyet az Ige kíván ő tőle, alkalmatossá téfzi az Ur az ő neki adott kegyelem által. Ez az, a' mi meg ígértett az Új Szövetségben: *Az én törvényemet adom az ő szívükben és azokat be-írom elméjékben, Sid. 10. v. 16, Jer. 31. v. 33.*

AZ Ő

Az ő Törvényének mi belénk való írása nem egyéb, hanem annak a' kegyelemnek és szentségnek, mellyet a' Törvény parancsol s kíván mi tőlünk, mi bennünk való munkálkodása.

A' Régi Szövetségnek Sáfárlásában, Isten az ő Törvényét, csak kő táblákra írta, nem a' szívnek táblájára s' noha Isten írta azokat, de ugyan el-történek azok; de az Új Szövetségnek Sáfárlásában, Isten Új Táblákat szerzett, nem kő táblákat, hanem a' szívnek hústábláit. *2. Cor. 3. v. 3.* oda írja az ő törvényét, hogy lehessen vőmos étygo-πη, belső Törvény; és ez minden keresztyén emberben vagyon, úgy hogy, (az ő mértéke szerént) azt mondhatya a' mit az Ur Christus mondott: *Gyönyörködöm a' te akaratodat cselekedni én Istenem, a' te törvényed az én szívemben vagyon, Solt. 40. v. 9.* Minden Hívőnek vagyon belső világa, melly nem igazgattya őtet a' külső világnak meg-utálására, hanem annak becsülféré s-annál való járásra; az Ige parancsolja neki, hogy a' világosságra járjon és a' világosság igazgattya őtet az Ige szerént való járásra.

Továbbá, ebből a' Törvénynek, engedelmeségnek és Istenhez való hasonlatosságnak a' szívben való be nyomásából, származik a' Lelkek gyönyörűsége, mert a' szentség az Új teremtetállatnak természet, úgy hogy ha Sz. Írás s Biblia nem volna is, melly őtet igazgatná, de ugyan szent lenne, mert vőtt kegyelmet, kegyelemet, *Lév. 1. v. 16.* Vagyon belől a' kegyelem.

lem munkája, melly meg felel a' kegyelem külföld munkájának.

A' Fél keresztyén, idegen ettől az Isten belső Törvényétől; lehet valami hasonlatosság az Igihez a' külföldi társalkodásban, de nem lehet az Igihez való hasonlatossága az ő belső állapottában.

6. Az egész Keresztyén a' Tisztelekben jóllehet igen foglaltos, de még is azok felett vagyon. Foglaltos azoknak szorgos végben viteleért nézve, de felette van azoknak az Istenről való függésben; foglaltos az engedelmeskedésben; de foglaltosabb a' hívesben. Engedelmesseggben él, de nem él az ő engedelmessegen (mint valami érdemlő okon) hanem a' Christuson s az ő Igáságán.

A' Fél keresztyén meg fogyatkozik ebben, mert elég foglaltos ugyan tiszteiben, de ő nincs azok felett, hanem azokban nyugszik; csak nyugodalomért munkálkodik s osztán az ő munkában nyugfiki nem léphet arra, hogy higgyen is, engedelmeskedgyék is; ha hiszen, azt gondolja nem szűklég engedelmeskedni; ha fokát engedelmeskedik, oda hárgya a' hűet; azt itéli hogy nincs szűksége tea. Nem mondhattya Dáviddal: *Várom a te igazságodat leborúlás és a te parancsolatodat cselekedésem.* Solt. 119. v. 160.

7. Az egész Keresztyén mindenesztől való az ő engedelmessegeben; nem enged egy parancsolatnak úgy, hogy a' másikat elmulassa; nem teszi edgyik tiszteit úgy, hogy a' másikat hátra hárgya, hanem néz az Istennek minden parancsolatára, Solt.

119. v. 61

119. v. 6. igyekezik minden bűnt el-hadni s minden tiszteit szeretni.

A' Fél keresztyén meg fogyatkozik ebben, mert az ő engedelmessege válogato s darabonként való; ha edgyik parancsolatnak enged, a' másikat meg-ronyja; foglaltos az olyan tisztelekben, a' mellyek kevesbé ellenkeznek az ő gonosz kívánságával, de a' mellyek igyenellen ellenkeznek. azokat félre teszi. A' Phariseus-ok böjtöltek, könyörgöttek, dérmát attak, Matth. 23. v. 23. de nem harrák-el az ő tösvénysegeket, nyomorgatásokat, az Eözvegyeknek házát meg-emesztették, Sülejekhez természetli indulat nélkül valók voltak, Matth. 23. v. 14.

8. Az egész Keresztyén ember, minden tiszteinek végben viteleért, az Isten dicsőségeit térsi felő végű; ha könyörög, Igét halgat, ha adakozik, ha böjtöl, meg-tér, engedelmeskedik, mindezekben a' fő vég az Isten dicsősége. Igaz dolog, lehet az ő munkájának más vége is, de ugyan Isten a' fő vég; a' mint hogy a' Moses Vessseje elnyelte a' varázslók Vesssejét, így az Isten dicsősége elnyeli minden egyéb vegeit. A' Fél keresztyén ebben nis meg botlik, mert az ő végei meg-veszettek és csak maga hasznát nézők; talam Istenre is néz ugyan valamit, de inkább magára, mert a' ki igazán magából ki nem vetetett, nem lehet fellyebb való vége magánál.

Ezen a' Bélyegeken visgáld meg te magadat; redd lelked eleiben ezeket a' Kérdeket: Ragaszkodol-e a' Christushoz az Evan-

L

gelis

geliom *conditio* alatt? a' kegyelemé a' kutszeje a' te végben vitt tisztidnek? nélsze a' te tisztidnek nem csak *materia* jára, hanem *modus* jára is? mindeneket *breffen* cselekeszél? vagy-oné hasonlatosság belől szivedben a' külső törvényhez? felette vagyé tisztidnek, mikor azokban leg foglalatossabb vagy? a' te engedelmeséged, mindenestől fogva valójé? Végeztet, az Isten dicsősége mindeneknek a' vége? Ha így van a' dolog, nem csak fel, hanem ugyan Egefz keresztyén vagy.

Harmadik Házon *El-Intés*, avagy Magunk meg-Orvása.

Oh meg lád ember, hogy valamin csak Fel keresztyén ne légy; Istennek nagy panasza az Ephraim ellen, hogy ő olyan, mint a' tűz előtt meg nem fordított pogácsa. *Hos. 7. v. 3.* melly félig sült-meg, sem sült, sem sütlelen, sem bér, sem hideg, mint a' Laodiceabeli Angyal, *Iel. 3. 17.* Mivel hogy sem bér, sem hideg nem vagy, ki okádlak tégedet az én szambol.

Ez az Allapat, minden egyéb Allapatok felett:

{ Felette-káros.
Igen vigasztalás nélkül
való.
Szörnyű veszedelmes.

Előszőr, Felette káros és hasonlatlan dolog, csak fél-keresztyénnek lenni; mert egy pontban való foglalkozás olly bizonynyal el-ronthat minket, mint ha soha Menyországért semmit nem cselekedtünk volna. Nem használ a' léleknek, ha kicsinyben, hogy meg nem tért; mert az a' ki-

csiny

csiny a' mi nélkülünk élünk, mind el bontya azt a' jócskat is a' mire mehetünk. Semmi házon abban, hogy ember ez vagy ama; bünt el haddya, ha minden bünt el nem hagy. *Herodes* örömeft halgatá lánolt, és sok dolgotat cselekedett, de ugyan meg-tartotta magát a' *Herodás* t, melly el rontá őtet. *Júdás* is sokat cselekedett, sokat könyörgött, sokat prédikallott, elég vallást tört; de az ő fősvényége mind el bontotta ezeket. Edgy bűn rontá-el, amaz is a' embert, a' ki edgyen kívül mind meg-tartotta vala a' parancsolatokat. A' ki veskezendik egy dologban, az egész törvénynek meg-vontásában bűnös, *Iac. 2. v. 10.* Az az, valaki szánzándékkal valamely bűnben él, az Isten egész Törvényének meg rontásának büntetését az ő lélkére vonnya az; ilyen két fundamentomokon pedig.

1. Mert, egy parancsolatnak szánzándékkal való meg-rontálásában, szinte olyan megutálást mutatya ki, az Isten melleségének (antihorításának) mintha mindeniket meg-rontaná.

2. Mert, a' ki magának szabadságot ad edgyik parancsolatnak meg-rontására, azzal megmutatya, hogy edgyiket sem tartotta meg Istenhez való engedelmeségből s jó lelki ilme-terből; mért a' ki a' bünt gyűlöli, úgy mint bűnt, minden bünt gyűlöli, és a' ki enged az parancsolatnak, mint Istennek nyilván való A-karattyának, az enged minden parancsolatnak. Ezokáért, a' leg kisebb bűn, ha ember ab-

ban szánzándékkal es kez akarva a föld minden engedelmeitőlunknek jószágát, el bontya, és a' lelket az Istennek teljes haragja alá ejti. Egy likácska az hujon, el meritheti azt, bár egyebűt mindenűt jó legyen is. Gedeon-nak hétven fia voltanak s egy Fattyu, de az az egy Fattyu, mindél-rontra az ő fiait, Bir 8. v. 30. 31. veld őszve Bir. 9. v. 5. Így egy vérek minden szolgálatunkat el-bonthatja, egy szerelmes kívánság meg vesztegetheti minden mi vallás tételünket, mint amaz egy Fattyu meg öle Gedeonnak minden fiait.

Másodszor Igen vigasztalás nélkül való dolog csak fél keresztyénnek lenni, a' mint ez három dolgokból meg-terzik:

1. Mert, az ilyen embert mind Isten s mind az Emberek gyűlölik; a' Világ gyűlöli őtet az ő Vallás tételéért, Isten is utálja az ő szineségeért; a' Világ gyűlöli őtet, mert jónak látzik, Isten gyűlöli őtet, mert csak tecczik hogy jó, de nem az. Senkit nem gyűlöltünk az Isten, mint a' félkeresztyént: *Vajha bideg volna vagy hív, avagy Egész keresztyén, avagy egy csópayére sem keresztyén, tel. 3. v. 15. 16. Mivel sem hív, sem bideg nem vagy, ki okad ak téged az én Sámol. Hitem unadamas ki-fejezéssel el-itt Isten, hogy meg-mutassa, minémű iztozás vagy on ő benne a' lagy meleg keresztyén ellen.*

2. Vigasztalás nélkül való az Istenvedésekre nézve; mert a' fél-keresztyéniség Istenvedesben hoz minket, de azokon szép modgyával által nem

viben,

viben, *Matth. 13 v. 20. 21. A' ki pedig a' kövesre vetette a' magot, ez az, a' ki az Igét hallja és azt mindgyárt nagy örömmel veszi; de nincsen ő benne gyökere, hanem ideig való és ha háborúság vagy nyomorúság következik az Igéért, azonnal meg börtönköt. Negy dolgokat jegyezhetünk-meg ez i-gékből.*

1. Hogy a' köves föld be veheti az Igét örömmel.

2. Hogy valami kevés ideig arról való vallás tételben meg-maradhat.

3. Hogy ez a' vallás tétel ki tézi az embert a' zsenvedésre; ugyan-is (jegyezd meg) az Igéért mondatik következni a' háborúság.

4. Ez a' zsenvedés, a' vallás-tételtől való el-szakadást szerez; mert a' mi itt börtönkötésnek, Szent Lukácsnál 8. v. 13. el szakadásnak mondatik: *Kik csak ideig hisznek és a' kísértetek idején el-szakadnak.*

Innen én azt szedegetem, hogy a' Vallás tétel szinte ugy ki-reheti embert a' zsenvedésre, mint a' kegyelségnek kereje, de a' kegyelségnek ereje nélkül, nem áthat meg ember a' vallás tételben a' zsenvedés alatt.

A' Víg gyűlöli a' Kegyelségnek még csak a' mutató felét is, s-azért üldözi azt. A' fél-keresztyén szinte a' valóság nélkül szűkölködik, ez okait nem lehet abban végig alhatatos. Ez pedig igen Vigasztalás nélkül való dolog; ha én vallom a' Vallást, zsenvednem kell, de ha csak vallom, nem fogok alhatatos lenni.

L 3

3. V

3. Vigasztalás nélkül való, a mi reménységünknek megcsalatlására nézve; a' mi reménységünkben való meg-csalatlalunk, bánatot és szegénységet; a' ki csak fél-keresztyén reménni menyörizágot, dehi Egész keresztyén nem lesz, soha oda nem megyen. Már pedig, el-veszni az menyörizágnak reménységével, pokolban menni a' dicsőségnek kapuja mellett, szinte az Ajtóra menni, a' még is ki-rekésztetni, mint az őt bolond szűzek, *Matth. 25. 10.* meg-halni a' pulz-tában, a' meg-ígért földet látván, a' Iordán partján lévén. E' valóban szomorú dolog; ha jo törést szenvedni, mikor már ujjal hogy nem éri ember a' révet; Oh melly vigasztalás nélkül való dolog ez!

Harmadik. A' mint hogy káros és vigasztalás nélkül való dolog fél-keresztyénnek lenni, úgy iszonyu veszedelemes.

1. Mert, ez meg-akadályozza az meg-terésnek igaz munkáját; Könnyebben meg-térhet az az ember, a' ki nyilvánvaló pártúró Isten ellen, hogy sem a' ki hízlekedik magának a' Vallásnak külső al-orezájával. Ezt en szedegetem amaz két Fiakról való Példa beszédéből, mellyel forrongattya az Ur Christus a' Vallás tévő Irás tudókat és Phariseusokat, *Matth. 23. v. 28.* Egy embernek vala két fia, és monda az egyiknek: eredgy el fiám, munkálkodgyálma az én Szőlőben; és az mondta: Nem megyek, de az után meg-gondolván magát, elmé-ge. És a' másiknak hasonlatosképpen sola; és a' felel-vén monda: El megyek Uram, maga nem ment el. Az első példázza, a' testi nyilván való bűndőt,

a' ki

a' ki az Ige által hivattatik, de meg-veti és annak-utánna meg-tér és hűzen.

A' másik példázza a' hypocrita Vallás-tévőt, a' ki sokat firogat, de kicsnyt cselekedzik; legyezd meg a' Christus miképpen szabja ezt az Példa-beszédet *Y. 31.* Bizony mondom tiéteknek, hogy a' farkok és paráznák elől vesznek tiéket az Istennek országában.

Erre a' tekintetre nézve, jobb egy csőp-nyére sem lenni keresztyénnek, hogy sem mint fél-keresztyénnek, mert a' fél, meg-akadályozza az egészítést. Erre nézve jobb Vallás-terel nélkül való bűnösnek lenni, hogy sem meg-térés nélkül való vallás-tevőnek, mert egyik közelebb van a' belső meg-változáshoz, hogy sem a' másik, ki csak a' külső változás-ban nyugtzik. Azt mondgya Urunk Christus az Irás-tudónak: Nem meszse vagy az Istennek Országától, *Marc. 10. v. 34.* de azért ugyan nem ment oda, hihető, senki nincs meszsebb az Isten Országához, mint a' ki nem meszse van az Isten Országához.

Példának okáért, Mikor, csak egy gonosz kívánság veti közbe magát, egy viték áll keresztyén a' Lélek és a' Christus között, az a' lélek nem meszse van a' Christustól, de mikor a' lélek ebben a' Christushoz való közel valóságban nyugtzik és nem akar attól az egy kívánságtól a' Christust meg-válni, hanem azt gondolgya hogy bátorlágos az ő állapotja, ha azta' kívánságot meg nem hódoltattya is, ki

L. 4

lehe

lehet meszebb az Isten Országától mint az ilyen ember:

Igy Christus Urunk azt mondgya, amaz Ifiunak: Egy dolog nélkül szűkölködöl, *Marc. 10. v. 21.* Ez igen közel volt menyörizághoz, csak nem egész keresztyén volt, majd idvezült; azt mondgya a' Christushnak: meg-tartottam mind a' parancsolatokat, *v. 20.* csak egy nélkül szűkölködött, Egy nélkül, de az az, Egy, igen nagy dolog volt; az az Egy, melly nélkül szűkölködött, mind nagyobb volt annál valamié volt, mert az, amaz Egy szükségos dolog volt, *Luc. 10. v. 42.* Az Új sziv, a' kegyelem munkája, állapotjának meg-változása, a' világtul el-szakasztott sziv, ez volt az Egy dolog, s' a' ki ennélkül az Egy nélkül szűkölködik, ha egybe mindene vagy-on-is, el vész.

2. Mert, ez az Allapot, oly hasonl a' kegyelem állapotához, hogy annak kegyelem állapotja gyanánt való vétele, igen köz dolog legyen; igen veszedelmes pedig akar mit kegyelem gyanánt venni, a' minem az; mert az ember azzal ugy meg-elégíti magát, mintha ugyan kegyelem volna. A' mit egy Tudos ember mondott a' Bölcseségről: *Mult ad sapientiam pervenissent, nisi iam se pervenisse putassent:* Sokan Bölcsékké lehettek volna, ha azt nem alították volna, hogy már elérték a' bölcseséget. Ezent mondhatom én a' kegyelemről; sok színeskedő Vallás-tévdő lehetet volna szíves hívő, ha az ő Vallás-tétele meg-térés gyanánt, Tiszteit kegyelem gyanánt, nem tartotta volna és ab-

és abban mint igaz szíveségben meg nem nyugodott volna, noha az, merő hypocrisiság volt.

3. Káromkodásnak *Gradusa* közti mondani embernek a' kegyelemhez, nem lévén ahoz semmi közje. Ezt innét fzedegetem: *Iel. 2. v. 9.* Tudom azoknak káromlásokat, a' kik mondgyak magokat Sidóknak lenni és nem azok. Ezt a' helyet fokkeppen magyarázák: *Grotius* és *Pareus* azt mondgyak, hogy ezeknek a' Sidóknak káromlások áll azokban a' Gyalázatokban, mellyekkel a' Christust gyalázták, nevezvén őtet: *Csaldardnak*, olyannak kinék Ördöge vagyon. *Brigmannus* azt mondgya: Ez volt ezeknek a' Sidóknak káromlások hogy az el-törölterett Tiszteletnek mondgyak meg tartották és azokat a' régi Ceremoniakat, mellyeket a' Christus el törölt és az ő keresztijá-ra segezett, *Col. 2. v. 14.* Istenre akarták tolni; melly által a' Christus dicsőségét fel forgatták és az ő el jövetelét tagadták. De én ugy islem, hogy ezeknek a' Sidóknak káromlások ebben állott, hogy magokat Sidóknak mondották de azok nem voltak. A' Sidó nem kell itt betű szerint és szorosán venni az *Abrahám* lineájából való Sidóért, hanem (*Metonymicè*) az igaz Hivőért, az *Abrahám* lelki magvából valóért; Az az, igaz Sido, a' ki belső Sido, *Rom. 2. v. 29.* A' ki azért magát Sidónak mondgya, holott nem az, a' Christushoz való júsát állatni, holott semmi nincsen, azt mondani hogy vagyon kegyelme, holott egy csöp finszen, ezt a' Christus káromlásnak hívja. De miért hívja ezt a' Christus

káromlásnak? hiszem hypocritafág ez, de miképpen mondhatatik káromlásnak? azért mert az Istennek nagy Tulajdonfágát az Ő Minden tudását káromolja; alattomban tudgya hogy Isten láttya s tudgya a' mi sziveinket és gondolatinkat; mert ha az ember el hinné az Istennek Minden tudását, hogy Ő vizsgálja a' sziveket és láttya a' mi belől vagyon, nem merne a' kegyelőségnek kegyelem nélkül való Vallás tételében nyugodni; ez azért, a' Christus ítéleti szerint, káromlás.

4. Azért veszedelmes Fél-Keresztyénnek lenni, mert ez, meg-csillapítja és csendesíti a' lelki ismereteket. Veszedelmes pedig, a' Christus véren kívül egyebbel, meg-csendesíteni a' lelki-ismereteket; rosz békesség, addig békességben lenni, míg a' Christus békességet nem szol; semmi egyéb igazán meg nem csendesítheti a' lelket, hanem a' mi azt Isten megbékélteti velünk, a' pedig az Christus vére. A' Fél-Keresztyén meg-csendesíti lelkét, de nem a' Christus vérével; ez, nem a' Christus engedelmű áldozattából folyó békesség, hanem a' izízes vallás tételből; nem a' Christustól adatott, hanem maga csinálmanya; meg-némítja és meg-csallja a' lelki ismereteket a' kegyelőségnek formájával, és így a' Lélek vezítő bekefére utat csinál; el-aluttya a' lelket a' üszreknék bölcsőjében s ezer közzűlts alig van egy, a' ki elég serkenne fel halálának és az ülének napjánál.

Ah szerelmes Atyám fiai, jobb hogy a' lelki-ismé-

ismeret soha ne legyen csendes, hogy sem a' veánk büntetett véren kívül, egyebbel csendesedgyek meg. A' nyughatatlan jó lelki-ismeret a' Szenteknek leg nagyobb kereszti, és a' csendes rosz lelki ismeret a' Bűnösökön leg nagyobb Isten itéleti.

5. Veszedelmes Fél-keresztyénnek lenni a' meg-bocsátás nélkül bűnre a' Szent Lélek ellen való bűnre nézve, mely meg nem bocsátatik sem ebben sem a' következő életben. Matth. 12. v. 32. Csak a' Fél-keresztyének vétekezhetnek pedig ezzel a' vétékkel. Az igaz Hívó nem vétekezik, mert a' kegyelem munkája az ő szívében vagyon, az Istennek ő benne marad magva, meg-őrzi őtet attól, 1. Ián. 3. v. 9. veld őszve. 1. Ián. 5. v. 16. 17. 18.

A' szentség ellen, czégéres tudatlan Bűnös sem vétekezik ezzel a' vétékkel, noha naponként és oranként vétékben él; mert ennek megvilágosított elméből kell származni; minden bűnös az Evangéliom alatt kiváltképpen való módon vétekezik igen terhesen a' Sz. Lélek ellen, a' léleknek sugallási és mozdulati ellen; ellene is áll a' Szent Léleknek, Csel. 7. v. 51. de ez még is nem az a' Szent Lélek ellen való véték.

Három dologknak kell lenni a' Szent Lélek ellen való vétékben:

1. Hogy az, Szabad akarat szerint való legyen, Sid. 10. v. 26. Ha Szabad akaratunk szerint vétkezünk az igazságnak ismeretének vetelésének utánna, minczen több büntet való adozat,

2. Kell

2. Kell annak lenni a' világság és a' meggyőztetetek ellen, az igazság ismételtenek vitele után.

3. Kell annak lenni, el-tökélet gonofságból. Ezek az Ingre-tiens-ek mind meg-találtatnaka' Phariseusok vétkében, Matth. 12 v. 22. A' Christus meg gyogyit egy ördögötül meg szálottat; nagy csuda tétel, melyen az egész nép csudalkozik, v. 23. De mit mondanak hozzá a' Phariseusok, v. 24? *E' nem egyéb által hanem az Ördögök Fejedelme által irta ki az ördögöket.* Hogy ez Szent Lélek ellen való vétek legyen, világos; mert, szabad akarattól és goncságból volt és a' világos meggyőztetetek ellen. Verhetkezekben, hogy Istennek Fia, és hogy ez a' Munka, az Isten lelkének kiváltképpen való munkája ő benne, s még is azt mondták, hogy az ő dögálat cselekedte; melyre nézve a' Christus vadolja őket ezzel a' Szent Lélek ellen való vétekkel, v. 31-32. *vesd öltve Marc. 3. v. 28-29, 30.* Ezek a' Phariseusok pedig a' Vallásnak nagy Vallói voltak; a' honnét en azt hozom ki: Hogy a' Vallásnak valloja annak a' véteknek Feizke (*subjectum*-a) nem a' nyilván való testi bűnös; nem az igaz hívő, hanem az szineskedő Vallás valloja. Nem a' bűnös, mert annak sem világsága, sem kegyelme nincsen; nem a' Hívő, mert annak mind világa s mind kegyelme vagyon; azért a' izinus keresztyén, mert annak van világa, de nincs kegyelme. Ebben áll azért a' fel keresztyéniségnek veszedelmel.

delmes volna, hogy igen által út az Szent Lélek ellen való vétekre.

6. A' Fel keresztyénség, Hittől szakadva viszen igen könnyen; a' ki az Isten utáiban való járással semmi jot nem nyer, hamar el hagyja azokat és többé nem jár azokban. Ezt én szedegetem: *Hose 14. v. 10.* Kicsoda a' bölcs, hogy meg érténje ezeket? Kicsoda az értelmes ember, hogy eszében venni ezeket? Mert igazak a' lehovánshatái, az igazak járnak azokon, de az istentelenek meg botlanak rajta. *Az igazak járnak azokon*) a' kiknek szívek meg ujítottak, azok járnak szorosban az Isten utáiban.

De az istentelenek meg botlanak (vagy el esnek rajta) a' Sido szo (Peshabim) hypocritákat térszen, kik az Isten utáiban meg-botolván, el esnek.

A' rothadt szív, soha nem léhen végig állhatatos az Isten utáiban, *1im. 5. v. 35.* A' Iános egő és világos fővetnek vala, de is csak ideig akaróok örülni az ő világánál. Ideig) mégis óvav, bizonyos óráig, rövid ideig s' osztán oda hártaak öter.

Nevezetes kérdést tetzen fel Iob a' Hypocritáról: Vallyon gyönyörkötetie magát a' Mindenhatóban? segicsegre bírja az Iffent minden időben? *Iob. 27. v. 10.*

Sokat cselekedhetik, de ezt a' keztőt meg nem cselekedheti:

1. Nem teheti Iffent ő gyönyörűségének.
2. Nem lehet Iffentben állhatatos, minden időben, s minden állapotokban. Végre Hittől szakadva térszen; a' hypocritágnak vilátsége gyakrabban,

ban, Hittől-fzakadálnak fekélyében út ki. A' meg tereinek földé, erős föld, de a' kegyelem nélkül való vallás tételnek földé, fika nlo s' elejő föld. Tudom, hogy a' hívő ember is el eshetik, de ísmé fel kél, mert, az Isten örök ké való kevjai vadnak alatta, Deut. 33. v. 27. De mikor a' hypocrita el-esik ki legilj ötet?

Salamon azt mondgya: Pred. 4. v. 10. Iaj az egyedül valónak, ha el-esik, ha nincs közü a' Christushoz. Miért Iaj annak? Mert nincs senki a' ki segillye ötet; ha a' Iesus Christus nem segilli ötet, ki segilheti. Dávid el esek, de helyére állá ísmé, mert volta a' ki fel segillotte; de Indis el-esett s' el-is veszett, mert nem volt fel segillője, egyedül volt.

7. Ez a' Fel Keresztység, fel büsöntya Istent, hogy az emberre az ő rettenetes lelki miteri rea hozza.

A' Leiki magtalanság avagy terméketlenség, Istennek lelki üléti; ez, fel indítja Istent; hogy minket feladgyon a' terméketlenségre. Mikor a' Christus a' Fige fátlevelelen taláta, de gyümölcs nélkül, a' terméketlenségnek arkával átkozza meg: Soba örökké ez után többé te rajtad gyümölcs ne teremjen, Ma th. 21. v. 19.

A' törvélgyelnek lelke, Isten rettenetes Irléti; ezzel bünteti Isten meg a' fel keresztvént, a' ki veszi ugyan az igazságot, de nem annak szerelmét. Mivel hogy nem vőtek az igazságnak szerelmét az ő id-ességekre, ezokért bocsátotta Isten rájok a' törvélgyelnek érejét, 2. Thess 2. v. 10. 11. 12.

A' Világosságnak avagy lelki látságnak el vesztése, az I.

az Isten Rendelésiul valomeg fosztatás és látságnak nem letele, Istennek kiserve lelki miteri, ezzel irili meg Isten a' fel-keresztvént. A' nem épül az eszközök alatt, fel-indítja maga ellen Istent hogy el vegye mind a' világot, mind a' látsát; avagy az ő Rendelésit szemel elől, avagy megvakicsa szemeit az ő Rendelési alatt.

A' meg-keményedet s'ív, Isten rettenetes Irléti; Egy hypocrita sincs, a' kinek kemény Izve nem volna.

Oh szerelmes Atyámfiai, rettenetes dolog mikor Isten az ő lelki Irléni bocsátja az emberre; ez a' fel-keresztvénség pedig fel-büszöntya Istent arra, hogy azt cselekedgye; bizonyára hát igen veszedelmes fel-keresztvének lenni.

8. A' Fel Keresztység felette igen meg nehezíti a' mi kárhoztatásunkat; mennél felljebb hág ember az eszközök alatt, annál alább esik, ha elveszti magát; a' ki csak egy kevelsé esik is aláb menyországnál, mélyebben esik pokolban; a' ki közelebb volt a' meg téroshöz, ha meg nem tért, szörnyebb kárhoztatála leszén, mikor meg-írlteltik. A' Capernaum sententiája felljebb való leszén a' keménységre a' Sodomá jénál, mert ő is felljebb magastaltatott Sodománál az Isteni öröknek köztire való letelével; Matih. 11. v. 23 24. Többet vőtt az Istenből, többet tudott Isten felől, több vallást tört Isten felől, de még sem volt igaz Isten előtt, ő is azért inkább meg-büntetterik Istentől.

Menő

Mertül fellyebb hág valaki, annál nagyobb esik; mennél magasabb a' vallás-tétel, annál mélyebb a' kárhozat; a' Fel-Kereszttyének kezében a' világ úgy vész el, a' fok meggyőzetterések alatt; a' meggyőzetterések avagy igaz meg-térésben végeződnek, mint minden Szentekben, avagy szomorú kárhozatban, mint minden hypoeritákban.

Ősve sum málván azért mindeneket ezaránt:
Ha a' Fel-Kereszttyenség, meg akadályozza az meg-téréstnek Igaz Munkáját,

Ha könnyen a' Még-térést vértethetik.

Ha Káromlásnak Gradusa.

Ha a' Leiki ismérvet meg-csúlapihattya.

Ha az Sz. Lélek ellen való vétékhez közel léptetbék.

Ha a' Hűtől Sakadashoz közel vibek.

Ha jel-bofszontya Istent arra, hogy leiki ületit bo-csáltsa reánk.

Ha a' mi Kárhozatásunkat felette igen nehezíti; bizonyára hát igen veszedelmes do-og csak Fel-Kereszttyénné lenni.

Negyedik Házon. Intés.

Oh! Igyekszetek nem Fel, hanem Egeß Kereszttyénné lenni. Igyekszetek meizizebb menni azoknál, a' kik leg meizizebb mentek, de azonban el maradtak a' menyországtul; Ez a' Sz. Léleknek nagy Tanácsa: Ugy frissatok, hogy a' jutalmat el vehesetek. 1. Cor. 9. v. 24. Igyekszetek a' ti hivatalokat és a' ti válasszástokat bizonyossá tenni. 2. Pet. 1. v. 10.

Szüksöködötök erre a' derekas Tiszteetekre való Indító Okok nélkül?

I, Gont

1. Gondoljád o' meg, hogy ez, nem csak parancsolatok Istentől, hanem Istennek minden parancsolati erre czéloznak; a' Szívnek és az Elének tökéletes Istenhöz való magatalkalmaztatása, az O és Új Testamentomban lévő parancsolatoknak sam-mája és valósága. A' mint hogy a' Parázna Alf-szony kénté akarja vala vaganni a' gyermekét, 1. Kór. 3. v. 16, 26. Így a' Sátán el-akarja c'sztani a' Szívet; azt akarná, hogy a' mi Szerelmünk és indulatunk meg-oltsanának a' Christus között és a' mi kívánságink között, mert tudja ő hogy a' Christus úgy tartya, ha őtet mindenek felett nem szerettük, mintha semmire sem szeretnők. Isten, vagy mindent, vagy pedig semmit nem kíván. Fiam, add nekem a' te Sívedet, Peld. 23. v. 26. Szeressed a' te Uradat Istenedet, tellyes Sívedből, tellyes lelkedből minden erődből, Deut. 6. v. 5. Luc. 10. v. 27. Tekincs az írásban és nézd meg minemű két Csak o' kíván Isten te tőled, minemű két nagy Tiszteket kíván tőled, mellyek egyedül czéloznak a' te állapodnodnak tökéletességére a' menyiben kereszttyén ember vagy: Edgyik Csak a' Hűen fundaltatott, Marc. 5. 26. Csak hídgy.

A' másik Csak fundaltatott az Engedelmeségem, Matth. 4. v. 10. A' te Uradat Istenedet imádd; és CSAK őtet Szolgálad, Phil. 1. v. 27. CSAK hogy a' ti társalkodástok legyen olyan, a' mint illik a' Christus Evangéliomához; így azért két nagy Tiszteket kíván Isten az embertől, hogy hídgyen es engedelmeskedgyek, mellyek az ő állapattyának töké-

létességére tartoznak a' mennyiben keresztyén.

Ha Isten parancsol, avagy nem engedünk? Lehet nagyobb indítók, a' nagy Isten méltóságánál kinek akarattya, az Igaságnak örök-ké való Régulája? Oh félyük az Istent és öríz-zük meg az ő parantsolait, meretz az ember-nék még dolgo, *Pred. 12. v. 15.*

2. Gondoljátok meg, hogy a' Iesus Christus tökéle-tes Meg-válto és egész közben járó; nem fel és ontot-ta ki az ő vérének, és nem csak fél részint tölt eleget az Isten Igaságának s' váltotta meg a' bűnösöket; hanem minden mi bűneinket hor-doza, minden vétét ki ontotta, az Isten igazsá-gának tellyességgel eleget tölt, és mostan is az égben esedezik érettünk s' mindenestül jóvá meg-taribat, *Sid. 7. v. 25.* Mikor az Ur Iesus Chri-stus a' földön volna, az ő testének napjaiban, nem fél szerint gyógyított; hanem valakiket ő hozzá gyógyítani vittek azokat tökéletteffen meg-gyógyította, *Matth. 14. v. 35, 36.* Minden be-teget ő hozzá hozának és kérik vala árt, hogy csak az ő ruhájának prémit illeznék és valakik illetik vala meg-gyógyulnak vala.

Nincsen senki olyan Fő Or-vos, mint a' Iesus Christus mert ő meg-gyógyít:

{ Csalhatatlan-
képpen.
Hamarsággal.
Tökéletteffen.

Meg-gyógyít Csalhatatlan-képpen, mert senki ő hozzá nem ment gyógyulásért, a' ki a' nélkül ment volna el; senki az ő gyógyítása alatt meg nem romlott.

Meg-

Meg-gyógyít Hamarsággal; mielt az ő ru-hája illetetik, menten meg-gyógyul az ő Pati-ense (betege) a' Pokloft mielt illete mindgyárt meg-gyógyula, *Matth. 8. v. 3.* A' két vakokat mielt illete, azoknak szemek mindgyárt meg-nyil-lakozának, *Matth. 20. v. 34.*

Meg-gyógyít Tökéletteffen, valakik illetik vala, meg-gyógyulnak vala, *Matth. 14. v. 36.*

Ez mind csak arra való volt, hogy meg-mu-ratodgyék melly tökéletes és tellyes Meg-váltoja a' Iesus Christus, minden ő hozzá folya-modo bűnösöknek, Gyógyulást találnak az ő verében, bűn bocsánatot az ő igazságában.

A' mint a' Christus meg-gyógyította minden nyavalyákat ez földön létében, úgy minden bűnőket meg bocsát, és minden sebeit meg-gyógyítja a' sebes lelkeknek, kik ő hozzá fo-lyamodnak, mostan is az égben létében, ő tö-kéletes Meg-válto s' hát mi nem lennének tö-kéletes Szentek? ő tellyes Idvezítő, s' hát mi nem lennének tellyes Hivők? Oh melly nagy szegény volna ez!

3. Gondoljátok meg, hogy elegendő minket köte-lező dolgok vannak a' Vallásban, hogy Egész keresztyé-nek legyünk, akár nézzük a' háznot, akár a' vi-gasztalást, mért a' kegyelem mindeniket ma-gával hozza.

Először, a' Vallás igen nyereséges dolog; ez pe-nig nagy kenyszerítő erősség, melly mindene-ken fog; mért a' nyereség az, mellyet e' világ tisztel; mi nem eselkeleznek s' mit nem szén-

M 2

véd-

vednek az emberek a nyereségért? minémű nagy utakat vesznek fel sokan azért, mind földön s' mind Tengeren, minémű sok hideget, meleget szenvednek, éjjet napot edgyé téstnek a' nyereségért? Nincs nyereségefebb' hivatal a' Vallásnál, ennél hasznosabba nem adhattuk magunkat. A' kegyesség mindenre hasznos. 1 Tim. 4. v. 8. Nagy hasznos hajt ha ember szorosan követi; némellyek csak a' viláért kegyeskednek; de az ilyenek semmit sem nyernek, de a' kik a' kegyességért magáért kegyesek, semmit sem vesztenek, ha az Egs' a' föld megjutalmaztathatják őket: mert, a' kegyességnek igéreti vagyon, minden jelen való s' mind a' következő világon való meg ajándékozatásáról. 1 Tim. 4. v. 8.

Oh ki ne lenne Keresztyenné, holott ilyen nagy a' kegyességnek nyeresége! Sokan lokat nyernek az ő világi hivataliokban; de az igaz Hívó embernek edgy oraig való nyeresége Istennel a' Iesus Christusban való társalkodásból, többet téstene világnak minden nyereségénél. Galeacius Garaaiolus, edgy kegyes Ur ember, azt mondgya volt: Akorott ember az, a' ki a' világnak minden nyereséget nagyobra becsülte a' Iesus Christussal edgy oraig való társalkodásnál. Sohul nem mondatik az Irtában: Bódog ember a' ki talált ezüstöt és a' ki fin m aranyat szerzett; ezek nem sokat nyomnak a' Sanctuariumnak merő ierpe nyőjében; de mondatik az: Ho ay, bódog ember a' ki talált bölcseséget és a' ki szerzett értelmet; mert azzal való kereskedés jobb az ezüsttel való kereske-

dés.

désnél és a' fin m arannyal, en ek nyeresége. Pél 3 14.

A' bölcseségen s' az értelmén kell itt értenünk a' Christus kegyelmét s' így magyarázza ezt az Isten Lelke is, 1 Iob. 28. v. 28. Imé az Vnák félelme, bölcseség, és a' gonosztól való elszakadás, értelem.

Minden kereskedők felett, a' ki ezzel a' bölcseséggel és értelemmel kereskedik, leg gazdagabbá lesz; a' kegyességnek edgy morálékja többet nyom az Ophirból való minden arannyal. Nincsen olyan gazdagság, mint a' kegyelemben való gazdagság. Mert;

1. Ez, szükséges gazdagság; az arannyal s' ezüsttel való gazdagság, nem olyan. El-lehetünk s' bódogok lehetünk azok nélkül; edgy a' szükséges dolog. Luc. 10. v. 42. a' pedig a' Iesus Christusnak a' szivben való kegyelme; ha ezzel bír, mindened van; de ha e' nélkül szűkölködöl, semmid nincs.

2. Ez, valóságos nyereség; a' világi dolgok árnyékok inkább, mint sem valóságok; Gyönyörűség, Becsület és Haszon, minden e' világi dolgokat be foglalnak s' ez okáért ezek a' testi embernek Háromsága.

*Ambitiosus honos et opes et fœda Voluntas,
Hac tria pro trino Numine Mundus habet.*

A' nagyra vágyó Múltóság,
Szem-fény vezjó jók Gazdagság,
Gyönyörűség rút ocsmányság,
Ez három mulandó gazdág,
Világ előtt Szent Háromság.

M;

Szent

Szent Iános Apostol ezeket nevezi: Testnek kívánságának, semmek bujalkodásának és életnek kevéységének, 1. Ian. 2. v. 9. s' mind ezek, a' világtól való, azt mondgya. Bizony ha mind ez a' minden, mind ez semmi sem; mert ugyan is mitsoda a' Gyönyörűség, hanem álom s' képzés? mitsoda a' méltóság, hanem csak vélekedés? mitsoda a' haszon, hanem csak hasznalatanság? Miért veted szemeidet a' semmire? Péld. 23. v. 5. A' világi dolgokban nincs valóság, noha a' bolond testi emberek azt hiják vagyonnak.

A' kegyelem valóságos jó; Így nevezi az Ur Christus, Péld. 8. v. 21. Azt cselekedem hogy birjakörökseget az engem szeretők a' valóságos avagy azt, a' mi vagyon. Csak a' kegyelem valóság, minden egyéb csak árnyék és mulandóság.

3. A' kegyesség leg bátorságosabb nyereség; a' világi nyereség mindenkori nehézséggel jár; de ritkán bátorsággal; gyakran veszedelemben forog a' lélek a' világi dolgoknak felettébb való űzése miatt; sőt fok ezerenél zálogosíttyák, elvesztik és el-károztattyák drága lelkeket örökké, egy kis ezüfírt a' aranyért, mellyek nem egyebek, föld béliből származott ganéjnal. Mit használ embernek, ha az egész világot meg nyerve is, ha elveszti az ő lelkét, Matth. 16. v. 26. De a' kegyességnek nyeresége mindenkori a' léleknek bátorságával vagyon, sőt e' nélkül el-vész s' oda lesz a' lélek, különben nem idvezülhet, hanemha arra jár; kegyelem nélkül a' lélek, vesztett állapotban vagyon; az örökké valóságnak el-vész.

el-vesztését nem kell addig félteni, míg a' léles Christus kegyelmet keresűk és a' bennűnk nemzódik, 1. Tim. 6. v. 17.

4. A' kegyesség leg bizonyosabb haszon; a' mint hogy bátorságos, úgy hasznos; az emberek sokat szerencsétlenek magokat e' világért, de csak bizonytalanul; sokan sokat vernek kockára és sokáig várakoznak, de egyéb hasznót nem vesznek, a' meg-csalatásnál; sokat vernek, de keveset aratnak. De a' kegyesség nyeresége bizonyos. Péld. 11. v. 18. Az igazság veitőnek jutalma bizonyos. A' világi dolgok a' mint hogy bizonytalanok a' meg-szerkesztésben, úgy bizonytalanok a' meg-marasztásban.

Non minor est virtus quam quærere, paria tuere.

Istízet keresni, nem kicsiny mesterség,

De azt meg őrizni, nem kisebb emberség.

Ha az emberek meg nem károsítanak minket, meg a' moly; ha a' tolvajság nem, meg a' rofda; ha nem a' rofda, meg a' tűz; ezek minden világi kincset meg emészthetnek a' mint Christus Urunk taníttya, Matth. 6. v. 19. Salamon a' Világot szárnyakkal képezi le, Péld. 23. v. 5. A' gazdagságnak szárnya vagyon és el-repül az ég felé. Ember oly gazdag lehet ma, mint amaz Gazdag, holnap oly szegény mint Lázár; Oh mely bizonytalanok minden világi dolgok!

De a' szívben lévő kegyelem kincse, soha el nem vesztet; sem a' rofda, sem a' tolvaj nem bántathatja; A' ki a' világot meg-nyeri, oly n job nyer) mellyet soha meg nem marasztat; de a' ki a' ke-

gyelmese meg nyeri olyan jól nyér meg, melyet jobba e nem vesztet.

5. A' kegyesség használ nem csak e' világon vagyon, hanem a' jövőendő világon is, 1 Tim. 4. v. 8. Minden egyéb nyereség csak e' világon vagyon; az gazdagság s' becsület világi jóknak hivattnak; de a' kegyességnek gazdagsága kíváltképpen a' másik világnak javaiban áll, Istennel a' Iesus Christussal és a' Szent Lélekkel való edgyesülésben, az Angyalokkal és a' Szentekkel edgyütt a' dicsőségben: Ez a' kegyességnek nyeresége, ilyen tisztessége vagyon minden ő Szentinek, Solt. 149. v. 9.

6. A' kegyességnek nyeresége megmaradandó és örökké való; e' világnak minden javai veszendők; veszendő gyönyörűségek, veszendő becsületek, veszendő hasznok, veszendő vigasztalások, a' gazdagság nem örökké való. Iób azt mondgya: Bémélté a' bonak kincses tárházában; Iób. 38. 22. Egy Tudos ember ezekre a' szókra azt jedzimeg: hogy a' földi kincsek olyanok mint az elolvadó hó. Másoda nagy munkával gömbelygetik a' gyermekek őszve az havat rakásokban, de mihezt a' Nap el olvasztja semmivé leszen? A' világi emberek kincse, csak olvadó hóhoz hasonló kincs; mikor az halál és az ítélet el-jő, el-olvad és semmivé leszen. A' gazdagság nem használ az baragnak napján; de az igazság ki-vagad az haláltól. Péld. 11. 4.

Látod ezekből a' kegyességnek nagy hasznát, úgy hogy ha csak az haszonra nézünk, eieget

gét találunk a' vallásban, a' mi kötelezzen benünket arra, hogy egész keresztyének legyünk.

11. Ha pedig nézzünk a' vigasztalásra; a' Vallással nem lehet vigasztalással teljesebb állapot; a' kegyelemnek s' a' kegyességnek vigasztalái egybe hasonlithatatlannak.

(1) A' Világi vigasztalás csak külső, csak a' bűrig érő mélysége vagyon; a' nevetés közben szomorú a' szív, Péld. 14. v. 13. A' melly vigasztalás pedig foly a' kegyességből, a' belső vigasztalás, lelki vigasztalás, ezért hivatik, szívnek örömeinek, Solt. 4. v. 7. Örömet adott az én szívemben. Egyéb öröm az ember homlokát egyenesé teszi, de ez, a' szívét tölti be.

(2) A' világi vigasztalásnak külsője igen alatt való; csak a' teremtetett állapotban vagyon, valami földi jóval való élésben s' ezokaért az világi emberek vigasztalásának elegendynek és zavarnak kell lenni; a' tisztátalan kút fő nem bocsát, hat tiszta vizet. De a' lelki vigasztalásnak jelleme való külsője vagyon; a' kegyességgel edgyütt járó vigasztalás, az Isten ízerelődének a' Christusban való jelengetéséből. az Isten áldott lelkének a' szívben való munkálkodásiból származik, a' ki előben Tanács a' b, s' az után Vigasztaló; ezokaért a' Szentek vigasztalásnak szükség tisztráknak és elegendés nélkül valóknak lenni, mert tiszta kút főből folynak.

(3) A' Világi vigasztalások hamar elhervadók és el múlók; az istentelenekek vigasztalások rövid, és a' kegyelemmel élőknek örömeik egysem pillanatsig való, Iób. 20. 5.

Salamon hasonlítja a törvénnek a fák alatt való ropogásához, Préd 7.6. melly hirtelen el-lobog és hamar el-alulzik. Illyen a testi ember vigasztalása.

A' kegyességnek vigasztalása pedig állandó és meg-maradando vigasztalás, Ián. 16. v. 22. Eö-rülni fog a ti sívetek, és a ti örömeiteket senki ti sívetek el nem veszi.

A' kegyességnek vigasztalása { *Ez életben.*
tartó, sőt örökké való, meg { *Az Halálban.*
marad mi velünk: { *Az halál után.*

Először, meg-marad velünk ez Életben; 2° kegyelem s' a' békeség edgyütt járnak, Phil. 1. v. 2. A' kegyesség természet szerint vigasztalást és békeséget hoz; az igazságnak cselekedete leszen békeség, Esa. 32. v. 17. Az elődedin lévő keresztyének felől mondatik, hogy, járnak vala az Vv félelmében és a Szenti Leleknek vigasztalásában, Csel. 9. v. 31. Valamelly tisztit ember szíveffens' tiszta indulattal vízfívegben, néminémű vigasztalást nemz az ember szívében: A' te parancsolatának meg-öröztésében nagy jutalom vagyon, Solt. 19. v. 11. nem csak azoknak meg-öröztésért, hanem azoknak meg-öröztésében van jutalom; a' mint minden virag úgy minden Tisztia' kegyes embernek joillatots' meg-ujjítást hordoz magával.

Ellen vetés, Kicsodák lehetnek Somorubbak s' vigasztalástul meg-fosztatubbak a Szenteknek és Híveknél? Kicsodák élete vigasztalás nélkül valóbb? Kicsodák szája tellyesebb panaszkodásokkal? Ha a' kegyességnek és keresztyénységnek állapattya illy vigasztalásos, mi az oka, hogy azoknak így van dolga?

Fele-

*Felelet. Hogy az Isten nepe gyakorta vigasztalás nélkül legyen, én azt meg-engedem; se-
 tetegben járhatnak és nincs világosságok, Esa. 50. v. 10. de ez, nem a' kegyesség tereménye; a' kegyelem illyen gyümölcsöt nem hoz, hanem en-
 nek három féle eredeti es kutsche vagyon:*

A' Bűn, belől.

Az El-hagyatás, és { *Kivül.*

A' Kísértel.

*1. A' Bűn, belől; az Isten Szentjei nem egés-
 sen Lélekből es kegyelemből állók, hogy lem-
 mi test és bűn ne volna bennük; egy mással el-
 lenkező Principium okból állanak; azon elmé-
 ben világosság es felettség vagyon; azon akarásban,
 bűn es kegyelem; azon indulatokban testiség es
 lelkeség a' test, a' lélek ellen hadakozik, mind ezek-
 ben, Gal. 5. v. 17. es gyakorta, meg a' hívő em-
 ber is fogva vitetik ez hadakozó kívánságok-
 tul, mint volt magának is dolga az Apostolnak:
 Meg-találom azért magamban, ki jót akarok cseleked-
 ni, e' törvényt, hogy a' bűn ugyanborzám ragadoit,
 Rom. 7. v. 21. és v. 23. Látok az én tagaimban más
 törvényt, melly az én elmémnek törvényével ellenkezik
 es engemet rabul ad a' bűnnek törvényének. Ez, bon-
 totta el az ő lelki békeséget es ez töltötte bé
 az ő lelket háborulással es panaszkodások-
 kal, a' mint meg-láthatni. v. 24. Ob én nyavalyás
 ember, ki szabadit meg engem ez halálnak tetteiből?
 A' bűn azért az, melly félben szakasztja az I-
 sten népének békeségét; a' bennünk lako
 nyughatatlan s' magar ki-mutató kívánság a'
 hívő,*

hívó ember lelkeben szükségképpen haboruságot s' szomorúságot szerez; mert természetileg a' bűnnek, hogy haboruságot, a' mint a' kegyelemnek, hogy békét szerez. Izülyön.

Minden bűn, újabb bűntele cselekedet való köteleltséghez a' lelekre és ez a' köteleltség felbontja Istenet, az hol pedig a' bűntele cselekedet való köteleltségnek érzése vagy az Isten felbontatott, nem lehet abban a' lelekben béke és csendesség, valameddig az Hit a' lelki ismeretnek a' Christus vérével való újabb meg-hitegettetését meg nem ismeri.

2. Másik külsője az hívó ember haboruságának és vigasztalásul való őrök letkésnek, az Isteni való elbagyatatások; ez, a' felsőbbül következik; neha Isten el rejti magát az ő népetől; Bizony te Isten olyan vagy, ki magadat el-rejted, Eia. 45 v. 15. De az Isten magat el-rejtésének oka a' bűn vétke. A' ti hamisságok törtök Sakadást ti köztetek és a' ti Istenek közötti és a' ti bűnseitek miatt rejtete el az ő orcája ti elöttetek, Eia. 59 v. 2.

Menyországban, mivel nincs vétke, ott nem vesztetheti el csak egy szempillantásig is az Isten országának világát, és ha a' Szentek nélkül boldogulhatnak Isteni e' világban, egyesülhetnek Istennek el bagyatatás nélkül; de az nem lehet, míg ebben az állapotban vagyunk; a' a' vánságnak maradványi nyugtatatlankodnak és ki ütik magokat s' őstán Isten-is el rejti országát, a' melly haboruságot szerez. Miből el-rejted a' te országát, én meg haborodom, Solt. 30. 8.

Az Isten országának a' lelken való ündöklése, a' Keresztyén ember Menyország a' menyországban innen; nem csuda azért, ha az ő országának el-rejtését olyá tarta a' lelek, mint a' pokolnapjai között edyikei. Így volt a' David dolga: *Az ha a' f' j' almi környül vöttek engemet és a' pokolnak keferüségei el foztakak vala engemet, nyomorúságot és nyavalyát talol am vala, Solt. 116. 3.*

3. Harmadik külsője annak az haboruságnak s' panaszkodásnak, melly a' keresztyén embernek sin' en telkeg er, mint az parton fellyüljótó a' r' a' a' Satán kísérteti. Ez, igen nagy ellensége a' Szenteknek és irigyi, mikor az ő szívek reilyes csendességgel és vigasztalással, holott az ő lelki ismeret, reliden teli intozással és rettegéssel, és noha jól tudgya el nem ronthattya az ő kegyelmeket, de meg-zavarhattya békésegeket. Vala-mint hogy az Istennek áldott Lelke előssör meg-sevelő s' az után vigasztaló, a' kegyelmet a' békességért munkalodgya; így ez az, átkozott pokolbeli lelek, előssör kísértő, az után meg-haborító, elsőben reá velzen a' bűn vételre, s' az után vádol a' bűnert. Ez az ő mindenkori praktikája az Isten népének lelke ellen; nem szenvedheti hogy azok az Isten országának világában éljenek, midőn maga az örökké való el viselhetetlen sejtégre fententiázatott.

Így láthatni, honnét vagy az Isten népének gyakorta haboruság s' panaszkodások talat való lettele; mind ez három külsőjéből származik: úgy mint:

- A' belől való Bűnből.
A' kívül való El-hagyatásokból és kísértetekből.

Ha a' Szentek az Istent szolgálhatnak vétek nélkül, és az Istennel edgyesülhetnek el-távozás nélkül, ha a' Sátánnak ellené állhatnak, neki engedés nélkül, lehetne békeségek és vigasztalások bánat nélkül; erre kell ugyan itt süntelen igyekezni, de soha erre tellyességel nem juthatni, hanem csak az egekben. Mindazáltal a' mennyire a' kegyelem erőt vélsen a' szivben és a' kegyességnek e'je gyakorolatik az életben, az Isten fiának s' leányának állapotja bekeséges: mert nyilván való igazság ez, hogy, az igazságnak gyümölcse bekeség leszen: De tegyük fel, hogy ebben ez életben az Isten népe keveslett tapasztal ebben a' vigasztalásban;

2. Mindazáltal az Halálnak napján megtapasztalja azt; a' kegyelem s' bentség, akkor szolgáltatnak minékünk békeséget. A' hívő ember vigasztalásának két rendbeli kut feje vagyon; mellynek mindenike az ember lelkeben foly, halála oráján; edgyik, önnét fellyül való, másik magában való; a' fellyül vigasztalással folyó kút-fő, a' lelki ismérve bintetett Christus vére; a' magából vigasztalást folytató kút-fő, az ő szivének az Istent szolgálásban való bívessége, (Ingeritassa) Midőn az halálos ágyban feksünk, és e'ben juthat az Isteni szolgáltatásban való szíves tökéltettségünk, ez szolgáltat nekünk vigasztalást, mint Ezechiasznak: Emlekezzél-meg lehova arról, hogy én jártam

jártam te előzed igazságban és tökéletes szíved és azt műveltem a' mi jó volt a' te szemeid előtt, Efé 38. v. 3.

Semmi nehezebbé az Halálos ágyat nem teszi, mint a' bűn szolgáltatásban el-töltött élet; semmi nem teszi olyan lágygá és édesé az halálos ágyat, mint az Isten s' Christus szolgáltatásban el-töltött élet. De tegyük-fel, hogy halálos ágyokban-nis ne érezzék ezt a' vigasztalást az Isten hivel;

3. Bizonytal meg erzik halálok után; ha az idő meg nem érleli ezt a' gyümölcset, meg-érleli az örökké valóságg; az idő saerint való kegyelem, dicsőség lesz az örökké valóságban; a' mostani bentség, boldogság lesz akkora; valamit ember vét ebben az világban, azt arattya a' következendőben; A' ki vét a' testnek, a' testből arat veszedelmet, de a' ki vét a' léleknek, arat a' lélekből örök életet, Gal 6. v. 7. 8. Mikor a' bűn bánatban s' nyavalyáságban végeződik, a' bentség örömben és dicsőségben végeződik; Iol vagyon jo és bűsolgam, meny be a' te Uradnak örömben, Matth. 25. 23. Valaki résztől a' Christus kegyelmében és alkalmazattya magát az Christus életéhez e' világon, az, részfől az Christus örömben a' jövendő életben, melly, ki mondhatatlan és dicsőséggel tellyes öröm, 1. Pet. 1. 18. Imhol vagyon a' kegyességnek gyümölcse; Mondha ezca mostani, nincs ené elégedendő indítok a' vallásban, akar nézzük a' hasznat, akar a' vigasztalást, melly minket kötelezhet arra, hogy tellyes keresztyenek legyünk.

4. Gondolylatok meg, a' hitetlen emberek, minémü e-

gész magok el-tökéléjére: kötik magokat az ő gonosz kívánságokhoz, s hát mi nem köteleznők magunkat az Urhoz? Azok a' bűn gyönyörűségire minden tartozkodás nélkül adgyak magokat s' hát mi tartozkodva adgyok magunkat az Isten bűngálattyára? azok mindenestől fogva egész bűnösök s' hát mi nem léssünk mindenestől fogva egészen Szentek? Azok futnak s' meg nem fáradnak az ő kívánságoknak szolgálatyában s' hát mi elfáradunk s' meg nem futunk a Christus bűngálattyában? *Altal juják-e fülket, a bűn bűngálatyának jeléjül. Ki-jöv. 21. v. 6.* s' hát mi nem adóké magunkat a Christushoz, hogy ővéi legyünk örökké? Egyebek, szörvetséget írsznek a pokolla és balallat, *Esa. 28. v. 15.* s' hát mi, ne aszók magunkat a lehoranak örökké való szörvetséggel, melly jobbszedeténységben nem megyen? *Ier. 50. v. 5.* Többet munkálodgyanak é azok az ő lelkeknek kárhózatyában, mint mi a' mi lelkeinknek idvésségében? Sebessebben fuffnak-é azok a' bűntetjének helyére, mint mi az Igaságnak coronájára? *2 Tim. 4. v. 8.*

Mellyiket iritek jobbnak, idvezülni é örökké vagy el veszni örökké? Mellyiket tartjátok jobb Urnak, Istenre vagy az Ördögöt? A' Christusté vagy a' ti gonosz kívánságokat? Tudom hogy a' Christus részere határozzátok a' d'lgot: On annak okáért midőn mások tellyes szivekkel szolgálnak az ő kívánságoknak, szolgálatok ti-is a' Christushoz tellyes szivek-

ekből. Ha az emberek fiainak szivek tellyességgel arra adta magát, hogy gonosz cselekedgyenek, *Préd. 8. 11.* Sökkel inkább az Isten fiainak szivek, adgya érte tellyességgel magát, hogy jó cselekedgyenek.

5. Gondoljatok meg, ha egész Keresttyének nem lesztek, soha Isten előtt, végábráffal meg nem jelenhettek s' meg nem alhattok az utolsó Iudornak nagy napján; mert ez a' homorú Dilemma (két ágú okoskodás) meg-némit minden hypocritát: Ha, az én Parancsolatim szentek, igazak s' jók nem voltak, miért javallottad azokat? Ha, szentek igazak és jók voltak, miért nem engedtet azoknak? Ha a' Iesus Christus nem volt méltó arra, hogy ő teá Bert tégy, miért vallottad őtet? Ha, méltó volt, miért nem ragaszkodtál ő hozzá? Ha, az én Rendelesem nem a' lelkek meg-terítésére és idvezítésére rendeltettek, miért ültél azokat és nyugodtál azoknak végben vitelében? Miért nem bocsátkoztál alá azok erejének? Ha, a' Vallás nem jó, miért vallod azt? Ha jó, miért nem gyakorlod azt? *Baraiom, mi módon jöttél ide, nem lévén menyegzői ruhád? Matt. 22. v. 12.* Ha, menyegzői lakadalom nem volt, miért jöttél el az hivatalra? Ha, az volt, miért jöttél menyegzői ruha nélkül,

Azt kérdem csak az Evangéliom hypocritá vallás-tévőjétől, mit felel azon a' napon? Bizonyára minden maga mentegedő beszédből ki-köpi az Isten igaz írtelének napján; a' menyegzői ruha nélkül való ember felől az mondatik,

datik, hogy mikor a' Christus el jöve és meg-examinálá őtet, meg némlá; a' ki a' kegyelem napján, kegyelem nélkül való, néma léz az illet napján. A' Christusról való vallás-tétel a' bűv-nek ő hozzá való ragaszkodala nélkül, magok men-hetetlenekké tézik a' mi le keinket és a' mi kárhozatunkat el-kerülhetetlenbé és el-tűr-hetetlenbé, tézik. *Matth. 11. v. 12.*

Ezek, a' minket Tiszúnkra kénserítő Indító Okok. Oh vajha Isten, bűveitekben és lelkeitek ismertetiben mélyen be-nyomná ezeket, hogy csak egy szempillantásig se mernétek nyugodni a' fél munkában, avagy a' fél keresztyénség-ben, hanem hogy ugyan Egész Keresztyének lennétek!

KERD. Talán azt mondd. Milyképpen cseleked-gyem? Micsoda eszközökkel ellyek hogy ilyen tellyes munkára járassak az én bűvemben, hogy tovább ne fél, hanem ugyan Egész Keresztyén legyek?

Felelet. Három igazgató Regulákat tések le a' fokközzű, hogy ebben a' terhes Tűstetben elő segéllyelek, Isten áldására bizuán ezt a' Munkát.

Elő Igazgató Régula. Szakasd félben a' lelki is-méretnek minden hamis bekeségét; ez az őrdög kö-tele, mellyel a' lelket meg-tartoztatya, hogy ne keresse a' Christust. A' minthogy vagyon Isten bekesége, úgy vagyon Satan bekesége, de kö-nyű azokat meg-tudni, mert azok olyan ellen-kezők egymással, mint menyország s' pokol, mint a' világosság és a' sötétség.

Az Istennek bekesége foly a' lélekben levő kegyelem munkájából és ez az Ujjá bűletett ál-lapotnak bekesége; de a' Sátán bekesége, új-já bűletetlen állapotnak és halálnak bekesége; job azt mondgya, hogy a' firban bekeség va-gyon, *ott az bűstelenek meg-sűnnek az háborgatástól, 1. Péter. 3. v. 17.* így a' bűnben meg holt ember, tel-lyes bekeséggel, nem háborgattya őtet amaž Gonosz. Az Istennek a' lélekben való bekesé-ge, olyan bekeség, melly farmazik a' kárho-zatra való köteleffégnek a' meg-igazító kegye-lem által való el-háritástól, *Rom. 5. v. 1.* Meg-igazítottán bűnek általa az ő véreben, bekeségünk vagyon Istennel. De a' Sátán bekesége származik a' léleknek ostobaságából és a' lelki isméreren tekvő bűn kötelező erejének nem érzéséből.

Az Isten bekesége, bűn ellen erőssítő bé-keség; *Az Istennek bekesége, melly minden értelmet feltűl hallad, erősségül lében a' ti bűveneknek és elmé-iteknek a' Iesus Christusban, Phil. 4. v. 7.* mentől job bekeség van ilyen a' lélekben, annál inkább meg erőssítetik a' lelek a' bűn ellen; de a' Sá-tán bekesége, bűnben való bekeség; mikor va-lami erős je-gyveres övzi az ő bűz, valamije vagyon, bekeséggel vagyon, *Luc. 11. v. 21.* A' Szentnek bé-kesége Istennel s' nem a' bűnnel való béke-ség; de a' bűnölők bekesége, a' bűnnel s' nem Istennel való bekeség, a' mellyet jobb fel-bontani, hogy sem meg-tartani; ez hamis, vezegetmes, s' el ves ő bekeség; a' halál a' az illet a' lelki ismérőnek minden bekeséget

elrontják, csak azt nem ronthatják el, mely a' Christus által nemzódott a' lelekben és ez reánk hatergett vértnek gyümölcse, mikor Isten eszmésséget ad, kisértő bábáit meg? Lób 34. v. 29. Miért tartanád hát azt a' békeleget, a' melyet az halál elront? ki kapna azon a' békelegen, melyet a' pokol lángjai félyvel égetnek? s' még is fokban úrtznak pokolban a' bolondok Paradicsomának hamis békeflege által! Oh baka! felben ez a' békeleget: mert nem lehet addig Isteannel való békeflegünk a' Christussal, valámig ez a' békefleg a' bűnünkben marad. Nem ad az Ur Christus békeflegét azoknak, a' kik nem keresik azt; nem is keresi soha az az ember azt, a' ki arra való szükségét nem látja s' valaki békeflegben vagyon, az ő kívánságiban, az, nem látja szükségét a' Christus békeflegére. A' bűnőinek meg kell sebesítenni a' bűn miatt és az alatt győtrődni kell, minek előtte a' Christus meggyógyította az ő sebeit és békeflegét adna néki.

Második Igazgató Regula. Munkalodgyal a' Meggyőztetéseinek teljes munkájáért; a' felkeresztényeknek vannak meggyőztetési sinter úgy mint az egész keresztényeknek, egyéb aránt nem menne oly messze; de nem igaz és jozan meggyőztetéseflek, mert egyébránt tovább ment volna; azt akarja Isten, hogy a' lelek valójában crozze a' bűn keferülését, minek előtte megkóstolná az Isten igalmának édesflegét.

A' meggyőztetéseflek Ekejenek mélyen kell

kell járni és a' szívben mely bárázódakat kell csinálni, minek előtte Isten a' kegyelemnek es vigasztalásnak drága magvat abban veti, hogy legyen elég mély földé, melyben nevé kedhesseék. Ez az Isten sokait Rendi: Először, hogy megmússa embernek, Bűnét, az után Idvezetési; először a' Sebesítés, az után Megváltó; először az ő Sebei, az után gyógyítás; először az ő ocsmányságát, az után a' Christus Igasságát. Azt kell kiáltanunk: Tisztalának, tisztalának vagyunk; siratnunk kell azt, a' ki megsebesítettünk Zach 12. v. 10. úgy nyitja meg nekünk a' kút sejeit, a' bűnből és a' tisztalanságból való megmoldásá, Zach. 13. v. 1. Nevezetes hely ám az, Lób 33. v. 27. 28. Az embereket nevé, ezt mondgya: vetkeztem vala és az igazat elfordítottam vala, mely dolog ennél em nem használt vala. Megváltá az ő lelkét, hogy a' szívben ne seblana és az ő élete meg látja a' világságát. A' bűnőinek meg kell látni az ő igazságának hasonlóságát, minek előtte hasznát venné a' Christus igazságának. Az Istenérték előben megmoldottak a' tizes kegyelmű s' az után emeltetett fel az Ezer kigyó, Szaml. 21. v. 6. s. Ephraim előtt en egészben meggyőztetett, s' az után indultak fel ő hozza az Isten igalmáságának belső indulati. Így volt Pálnak, Manassának és a' Tömör-tartónak dolga, úgy hogy ez az Isten sokait Rendi a' kegyelemnek munkálkodásában, hogy a' Bűnről való Meggyőztetéseflek kezdgye.

Oh annak-okaért legy rajta a' teljes Meggyő-

győztetésen; Három dolgoknál kell pedig kiválképpen való módon meg-győztetetünk:

Elsőször, Győzödjél meg a Bűn gonoszságát, annak fertelmes és ocsmány Természetéről; a világon nincs ennél nagyobb gonos, ez az Isten bosszontya, a Christust meg-febesíti, a Szent Lelket meg-fomorítja, a drága lelket el-veszti; minden egyéb gonosoknál nagyobb gonos ez. Szerelmes Atyámfiai! jölleret bűnt cselekedni, leg-rosszabb Munka, de a bűnt meg-látni leg jobb Látás, mert az ő rusnyaságában fel fedeztet bűn, kíváncsiya a Christust az ő tellyességeben. Mindenek felett győzödjél meg a' rothatt szívnek vérsedelmes voltáról, mely igen utállja azt Isten, minémű bizonyos romlást hoz a' lélekre. Oh gondolkodjál gyakran az hypoeriták Pokláról, *Matth. 24. v. 51.*

Másodszor. Győztesseél meg a természet szerint való állapotnak nyavalyosságát és vérsedelmes volta felől, mert valámig szívünknek fehélyét nem látjuk és a' mi természet szerint való állapotunknak nyavalyosságát; soha addig ki nem megyünk magunkból, hogy segítséget keressünk másnál.

Harmadszor. Győzödjél meg, a Iesus Christuson kívül, minden dolgoknak elégtelenége és tehetetlensége felől, hogy azok a te Lelkednek ebben az állapotban segítség-gel lehetnének. A' Iesus Christuson kívül mindennek semmire kellő Orvosok, *Iób. 13. v. 4.* A' könyörgés, könyhullatás, embernek maga igasága, nem sokat használnak ebben a' dologban. Olyanok mint a' fenekéből ki száradó parafok, *Iób. 6. v. 17.*

Oh

Oh bizonyára, véghetetlen Igaságnak kell mi éretünk elegenden tenni, mert véghetetlen Isten bántarott meg mi általunk! Ha valaha a' te bűnöd meg-bocsátatik véghetetlen irgalmasságnak kell azt meg-bocsátani; ha valaha Isten-nel meg-bekéllet, örökké való érdemnek kell azt végben vinni; ha valaha a' te szived meg-változik s' állapotod meg-újítatik, véghetetlen hatalomnak kell azt végben vinni, és ha valaha a' te lelked el-kerüli a' poklot s' idvezül végre, véghetetlen kegyelemnek kell azt idvezíteni.

Ez három dolgokban áll az Igaz Meg-győztetés, és valaholott az Isten lelke munkálodgya ezeket a' hatható Meg-győzésekert, az igaz és valóságos Meg-terés kedvéért cselekedzi; mert ezek által a' lélek a' Christusnak vételére jövel késztetik.

Tudj meg, hogy a' Bűnös a' menyiben bűnös soha a' Christu hoz nem jöhet, mert megholt a' bűnben, ellenfele Istennek, a' Christusnak és az Isten kegyelmének; hanem vadnak bizonyos minéműleg, melyek járulnak a' leleknek a' bűnben megholt állapottya és a' Meg-terésnek munkája közbe; melly által a' lelek a' kegyelmessé tetetik az Ur Iesus Christusnak vételére. Ugyan-is, senki minden közben vétés nélkül, nem hozatik ki az ő holt állapottyából, és nem tértetik a' Iesus Christusban hívővé. Vadnak közepben járó dolgok, azok pedig, a' valóságos meg-győztetések, a' Christusnak a' bűnösök által való vételére; mert, nem azért

N4

jött,

jött, hogy az igazakat hívja, hanem a bűnösöket a meg-
térésre, *Matt. 9. v. 12. 13.* az olyanokata, kik lát-
tyak magokat bűnösöknek lenni, és vesztet al-
lapanban. Szent Lukács így fejti ezt ki: *Az*
embernek Fia azért jött, hogy megkeresse és úgy táncsá
adja a mi el-vesztet valót, Luc. 9. v. 10. Azért, kerestem-
meg, hogy be kötözze a társadalmis szűket, hogy meg-
vigasztalja a kik Sionban sírnak, *Esa, 61. v. 1. 2.* Oh
azért, ha épp keresztyének akartok lenni, győ-
zödgyetek meg voltaképpen! Kérdgyetek-
meg az igaz Hivőket; s meg-mondgyák, hogy
ha valóban meg nem győzödtek volna, soha az
Christust a' meg-szenteltetést és az idvességet
nem keresték volna; meg-mondgyák, hogy el-
vesztetek volna, ha el nem vesztetek volna. *Periis-*
sem, nisi periissem! ha lelki rablóságban nem lettek
volna, örökre való rablóságban lettek volna; ha
magok itéleti szerint el nem vesztetek volna, az
Christusra nevezte örökké el-vesztetek volna.

Harmadik Igazság Regula. Soba ne nyugodgyát-
meg a meg-győzöttetéseken, míg azok Meg-térésben
nem végeződnek. Sok emberek e' miatt vesztnek
el, kik az ő meg-győzöttetéseken nyugosznak
meg, azokat meg-térésért véden, mintha a' bűn
azért bocsátárnék meg, hogy látsya ember,
avagy mintha a' kegyelem nem lételenek látá-
sa, a' kegyelem munkájának igazsága volna.

Emlekezetes hely amaz, *Hose. 13. v. 13.* *Este-*
len fia az, Ephraim; mert a' gyermek süleének helyén,
sokáig nem vázalkoznak. A' gyermek születésnek he-
lye az Afiszonyi Állat Méhe; a' mint a' gyer-
mek

mek ki-lő a' méhből, úgy a' meg-térés a' Meg-
győzöttetésnek méhéből születik; mikor a' gyer-
mek meg-áll az ő Anyja méhe s ez világ kö-
zött, igen veszedelmes az, mind a' maga s' mind
az Anyja életének; így mikor a' bűnös csak az
meg-győzöttetésben nyugszik és tovább nem
megyen, hanem, a' gyermek süleének helyén meg-áll;
Ez igen veszedelmes, és a' Leleknek életét, ve-
szedelembe hozza.

A' kik a' meg-győzöttetést allatt vadatok, Oh
meg-látlatok, hogy azokban ne nyugodgyatok;
ne álljatok sokáig a' gyermek süleének helyén, noha igaz
hogy a' meg-győzöttetés első lépése a' meg-
térésre, de nem meg-térés; ember szinte pokol-
ban is el viheti magával az ő meg-győzöttetést.

Micsoda háborgattya a' Izsengy bűnös em-
bert halálának idején, ennél egyéb? Nem él-
tem jól (ugy mond) az én meg-győzöttetése-
mmel; ekkor így győzöttetem vala meg az
bűnről, de ugyan csak elébb mentem abban;
ebben a' Tanításban, ilyen Titzeimről győzet-
tem vala meg, de azt a' meg-győzöttetést, csak
meg-utáltam; meg-győzöttetem a' Christus
nélkül való lételemről, a' Christusnak a' bűn bo-
csánatra s idvezítésre való kegyeléről; de nem
követtem az én meg-győzöttetésemet.

Szerelmes Atyámfi! Emlekezzetek meg
erről: A' semminek tartott Meg-győzések leg-
tehebb halálos ágyban lévő Tárlok.

Két dolgok vadsak, a' mellyek mindennek
felett kiváltképpen való módon nehézzé teszik
az halálos ágyat. N5 1. A

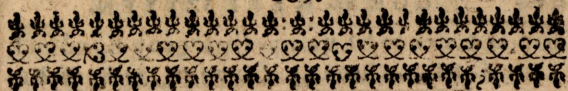
1. A' meg nem tellyesített bándok és ízeret tettek.
2. A' semminek tartott és hasonra nem fordított,

Meggyőztetéseik.

Midőn ember izándékozik, hogy a' Christushoz ragaszkodgyék s' ugyan nem cselekedési és midőn bűnéről s' tisztáról meggyőztetett s' még sem fordítja hasonra meggyőztetéseit; ez meg sebesíti őtet s' oda bocsátja végre fulánkját!

Vallyon azért az isten Lelke, munkálkodotté szíveitekben? Győztetettek meg valaha a' bűnnek gonoszáról, a' természet szerint való állapotnak nyavalyás voltáról, az ég alatt lévő minden dolgoknak a' segítésre való alkalmatlan voltáról; a' Iesus Christusnak tellyességeről és igazságáról; a' bűn bocsánat s' bekeffeg, a' megizentelletes és idveffégetől, ő bűnre való megnyugvásnak szükségességeppen ezekről a' dolgokról? Oh annak okáért, valamint szeretitek lelkeitek, a' mint reményitek idveffégetek az utolsó napon és Istennel örökre való életetek, fordítsatok hasonra ezeket a' Meggyőztetéseket és ne nyugodgyatok azokban, míg azok a' Iesus Christushoz való tellyes ragaszkodásra nem nevedeknek és tökéletes megterésben nem végeződnek. Így nem Fél, hanem Egész Kereszténynek léftek! Mellyre segellyen a' mindenre elégfeges isten, Amen!

Kitsoda idvezethet tehat: Aze mbereknél ez lehetetlen, de az istennel mindenek lehetségesek, Mat. 19. 25. 26.

EGESZ KERESZTYEN.

X. PREDIKACIO.

Csel. 26. 29. A' Pál pedig monda: Kivánnám Istentől, hogy mind kicsinyben, mind ugyan valóban, nem csak te, hanem mind azok a' kik ma engemet bégatnak, lőtettek volna olyanok, minem én, az én köteleimről megválva.

Igaz Régola az Okoskodásnak Mesterinél a' Természet szerint való dolgokban: *Contraria iuxta se posita, clarus elucescunt.* Az edgy-mással ellenkező, edgy-más ellenében tetetett dolgok, világosabban ki-tetűsenek. Mint midőn a' Fejérség, a' Feketéseg; a' Meleg az hideg ellenében tetetik, azoknak természetek nyilvánban ki-tetűsők. Igaz Regula ez, a' Természet feletti való dolgokban is: Mert mitsoda társasága vagy az Igazságnak az hamissággal, és mitsoda edgyessége vagy a' világosságnak a' sötétséggel? Mitsoda edgyessége vagy Christusnak a' Beliall? Avagy mitsoda köziragyon a' Kereszténynek az hitetlenhez 2Cor. 6. v. 14. 15. A' Fél Kereszténynek is ha ellenében tetetik az Egész Keresztény, mindeneknek természetű világosban ki-tetűsők. Iolleten pedig a' Fél Keresztényről való Traktátában, (ugy hozván magával a' collog) alkalmassat megvilágosítottatott, kitsoda Fél s' kitsoda Egész Keresztény, mind az által, hogy mindeniknek természetű anná nyilvánban

ban ki téflek es ha valamelly begény Bűnösnek elmejen valami homály lőtt volna, az Egész Kereszténynek le-írásából el hárító gyek.

Summája ez lőeknek; Szent Pál jó kíváná-
ga, mellyben kívánja, hogy Agrippa, a több
halgatókkal edgyűt olyan Egész Keresztény
legyen minémű ő.

Részai. 1. Jó kívánság. Kivánnám Istentől.

(1) A' kívánó személy, Pál.

A' holott: (2) A' zemély kitől, Istentől.

(3) A' kívánás, Kivánnám.

II. Kívánt dolog.

A' holott: 1. Tagadás képpen: Nem csak ki-
csinyben. 2. Allatás képpen: Ugyan valoban ol-
lyasok lőtettek volna a minémű én vagyok. 3. Az ő
Rabságának ki-fogása: Ez köteleimtel meg-válva.

M A G Y A R A Z A T.

I. Kérdés. Miért hogy Pál Apostol; Istentől kérv. A-
grippának s' az őtet Halgatóknak, hogy olyanok legye-
nek mint ő, azaz, Egész Kereszténynek?

Felelet. Azért, mert valami Pelagianismust vőtt
volt eiseben Sz. Pál Agrippában; Midőn aze
mondotta: Kicsinyen hogy elnem bűnöz engemet,
hogy Keresztényné legyek; azt akarta jelenteni, mint
ha a' meg-térítés és Keresztényenné való létele, az
embernek természet szerint való szabad akarat-
tyának erejéből, meg lehetne; Mintha a' Sz.
Pál javallatának es az Agrippa hajlandóságának
annyi ereje lehetett volna, hogy Agrippát Ke-
resztényné s' Christus Tanítványává, teher-
tek volna. Azt akarja azért már ez szavaiban:

Ki-

Kivánnám Istentől &c. mondani az Apostol: A'
Keresztényenség olly dolog, melly az én javallá-
sommal s' a' te Hajlandóságoddal végben nem
megyen, ha Istent azt néked nem adgya. Ugyan
is a' Bűnöst meg-téríteni és Keresztényné ten-
ni, olyan mint a' követ hűsá; a' meg holtat,
elevenné; a' földit mennyivé; a' vakot látóvá;
a' farkast, bárányvá változtatni. Azért kívá-
nom hogy Istent egyen tégedet &c. olyan Ke-
resztényné, a' minémű én vagyok.

II. Kérd. Miért kívánja Sz. Pál, hogy Agrip-
pa és a' kék őtet halgatók olyanok legyenek, mint ő?
Nem leheté senki igaz es Egész Keresztény, ha olyan
nagy Apostol, olyan Szent Ember nem lőtt, mint Sz.
Pál volt?

Felelet. 1. Nem kíván itt Sz. Pál a' Tisztben,
(az Apostolságban) való hasonlatosságot, ha-
nem a' Meg-térésben s' kegyeliségen. A' mint
ő engedett a' mennyei hivatalnak, Gal. 1. 9. 16.
ugy Agrippa-is a' velle valokkal edgyűt enged-
ne az ő predikatiojának. 2. Nem kíván a' ke-
gyeliségen gradusban való hasonlatosságot,
hanem annak valóságában, mellyet szabad ki-
válni. 1. Cor. 7. v. 7. Száml. u. v. 29. 3. Hármag
foglal be ez kívánságában: 1. Agrippának ma-
ga meg-tagadást. 2. A' Christushoz való folya-
modást. 3. Eletének meg-jobbítását. 4. Kíván-
ja hogy legyen olyan Egész Keresztény, mi-
némű volt Sz. Pál, ki a' Vitézkedő Anya Sz.
Egyházban olyan Tag volt, mellynek építő-
re es tökéletességére minden szükség es dol-
gok,

gok, meg voltak, Phil. 3. v. 15. Valakik tökéletesek vagyunk, ilyen értelemben legyünk.

III. Kérd. Miért fogja ki az Apostol a jó kívánságban az őfogságát?

Felelet. Azért cselekedzi azt, hogy ne látszólag azt kívánni, hogy Agrippa le téven Királyi Méltóságát a' Izegény fogoly Pál nyomorúságát vegye fel. Mintha mondaná: Nem kívánom, hogy a' testiekben légy én hozzá hasonló, hanem a' lelkiekben. Nem irigylem Királyi dicsőségedet, rabi állapotomat sem untam meg, csak a' ti lelkieket látnom nyertem meg. Nem olyan volt Sz. Pál, mint amaz Zúgolódó. Math. 20. v. 11. 12. Zúgolódnak vala a' Gazda ellen, ezt mondván: Ez utoljok csak egy oraig munkálkodtunk és azokat mi hozzuk hasonló soká töltöd, kik a' napnak terheit és hűvösét szenveditek.

Ezekből a' megmagyarázott Igékből, ilyen Tudományokat jegyezhetnénk meg.

1. Embernek Fél-Keresztyénül. Egész Keresztyénül való létele, jellehet ekkor képpen az Egyház Szolgálat által leszen, de Fő-képpen Istentől. Innét, mert Szent Pál Istentől ker: Kivánnam Istentől.

2. Az igaz Keresztyén ember nem hogy irigylet a' más ember meg-térését s' idvességét; de még azért Istennek forrován s' buzgóván könyörög. Innét: Kivánnam, hogy olyanok látszanak volna miném én vagyok.

3. A' más ember idvességét borjúbózó kegyes lelek még a' rab-ságban is nem felejt el a' mások idvességét előmozdítani; mint itt Szent Pál az Agrippa-jel s' a' vele valóket.

Ezek-

Ezekről én nem szólhatok s' írhatok; hanem ezt fogom feltenni s' rácsálni:

TUDOMÁNY.

Meg lehet az, hogy ember. Isten kegyelme által. Egész Keresztyén vagy ugyan valóban tökéletes Keresztyén legyen és jövőben idvezüljön. Innen jö ki, mert Szent Pál ilyen Keresztyén volt, nem olyan Aibeus, mint Festus; nem is olly Fél-Keresztyén, mint Agrippa hanem Egész vagy ugyan valóban tökéletes Keresztyén, ki minden bizonyal idvezült is, 2Tim. 3. v. 12. 2Tim. 4. v. 7, 8.

Kettőt jegyezz meg a' Tudományban:

1. Hogy senki maga erejétől Egész Keresztyénné nem lehet, hanem Isten kegyelme által. 1. Cor. 15. v. 10. Eph. 2. v. 8.

2. Hogy, itt a' valóban Tökéletes Keresztyénen, nem olyan értetik, a' ki minden hiba s' fogyatkozás nélkül való volna (mert ilyen senki nincsen, Mennyországban innét.) 1. Cor. 13. v. 12. Most látunkunkor által és homályos beszed által, de amakkor szemül szemben: most rést berim: vagy bennem az ismeret, akkor pedig leszen az ismeret, úgy a' mint tanítatom; hanem a' mint fellebb meg jelentettem: Lev. 1. Lin. 18 az Egész és Tökéletes Keresztyénen ollyan értetik, a' kiben, mind azok a' kegyelmek, melyek a' Vitézkedő Anyaszentegháznak Igaz Tagjában izűségesséppen meg kívánatnak, elegendőképpen fel találtnak. Phil. 3. v. 15. Valakik azért tökéletesek vagyunk ilyen értelemben legyünk.

Tudomány Probaja, 2. Tim. 3. v. 17. Hogy tökéletes legyén

légyen az Isten embere. minden jó cselekedetre tökéletes
 tökéletesen felkészített. Iac. 1. v. 4. Hogy legyen
 tek tökéletesek és éppen minden fogyatkozás nélkül, Iac.
 3. v. 2. A ki a beszédben meg nem esik az tökéletes
 ember, ki mind az egész testet rabolán tartbassza. Sida
 6. v. 1. A tökéletességre igyekezzünk. A Sárdi béli.
 Gyülekezet Angyala ezzel jegy eztezik meg.
 Iel 3. v. 2. Hogy az öcselkedési nem találtattak Istennek
 előtt tökéletelekedniekenni. Mind ezek a Senti Irás-
 béli helyek ezt mutatják, hogy lehet em-
 ber ezen e' világon egész és ugyan valóban tö-
 kéletes Keresztyén.

OKAL

1. Mert, a' Iesus Christus a' mennyiben e-
 fedező közbenjáró. ezért a' tökéletességre va-
 lo jutásáért könyörög az hívőknek. *Ian. 17. v. 23.*
*En ő benne és én bennem, hogy legyenek tökélete-
 sek mind egyetemben.* A' Christus Iesus könyör-
 gése pedig nem hiában való; hanem min-
 denkor meg bálgattatik. *Ian. 11. v. 42.* Azért kö-
 nyörgése által ezt a' keresztyénségben való tö-
 kéletességet meg nyeri az övéinek.

2. Mert, az Egyházi Szolgálatnak is derék vége az, hogy az embereket Egész avagy Tökéletes keresztyénekké tegye. Col. 1. v. 28. Kér mi prédikálunk, intvén minden embert es minden tanítván minden bölcsességgel, hogy minden tegyünk tökéletesekké a Iésus Christusban. Az egyházi Szolgálat pedig ezt is véget el éri az időzavtlendőkben: mert az Evangéliom ezeknek életnek illatya az életre, 2 Cor. 2. v. 16.

3. Mert

3. Mert, az Edgyházi szolgák magok is azért könyörögnek. *Síd. 13. v. 20, 21. A' bekeségnek Istene &c. Tegyen úteket tökéletessékké &c. 1Pét. 5. v. 10. A' minden kegyelemnek Istene &c. tegyen tökéletessékké. AZ Ó könyörgéseket pedig meghaladj gattyá Isten, Jac. 5. v. 16.*

4. Mert, ilyen egész és ugyan valóban Tökélletes keresztyének igaz clegen voltak eddig: Ilyen igaz Izraelita volt Nahanab, ki ben nem volt családság, Ian. 1. v. 48. Ilyenek voltak Zachariás és Ersebet, kik, Isten előtt igazak valának és az Vtnak minden parancsolatban és rendelésben fegyhetetlenségetek vala, Luc. 1. v. 6. Többek is ezeken kívül, kiket rövidségnek okáért nem emlitek. Ha azért ezek Isten kegyelme által Egész és ugyan valóban Tökélletes keresztyének voltak s' idvezültek, ma is azon Isten kegyelme által az emberek Egész keresztyénekké lehetnek s' idvezülhetnek; ugyan-is a' Christus könyörgése, az Edgyházi szolgálat, az Egyházi szolgák könyörgése és a' tökéletes keresztyének Példája, fundamentomoffan okozzák ezt a' dolgot.

KERDES. Mivel pedig ide fellyebb egy hufz fogakból álló Fél-Keresztény Lajtorjáját csináltunk vala, a' mellyen igen magassan felhág ugyan, de még is Menyországban bémehet a' Fél-Keresztény; főkéfé hogy olyan hufz fogú Iakob Lajtorjáját is csinállyunk, mellyen mind addig mendegél az Egezt Keresztényen, míg éppen be-megyén az egekben.

Q

Mela

Melleyek azért ennek a Lajtorjának lépcsői és fogai?

Felelet. I. Az Egész Keresztyén, noha nem tökéletesen, minden hiba nélkül; mindazáltal Szívesen és minden dolgoknak eleiben téven, Szereti az Istenét, 1. Jan. 21. v. 17. *Uram te minieneket tudsz.* tudod hogy szeretlek tégedet. Soli. 10. v. 2. Szeretlek tégedet Iehova én erőfeszem, tellyes Rivemből. Soli 73. v. 25. *Kisoda volna nekem mennyekben és te náladnál egyebben nem gyönyörködöm a földön.* Rom. 5. v. 5. *Az Istennek Szerelme ki-on atott a mi Siveinkben a Sz. Lelek által.* Erre az első lépcsőre fel-hághat minden Egész Keresztyén ember Isten segítő kegyelme által.

II. Az Egész Keresztyén, nem csak beszédelés nyelvel, hanem ugyan, cselekedettel és valósággal Szereti Felebarátyait is. 1. Jan. 3. 13. *Fiatkaim ne Beres-ük egymást csak beszédelés nyelvel; hanem cselekedettel és valósággal.* Rom. 12. v. 9. *A Szeretet legyen tetetés nélkül való.* 1. Pet. 2. v. 17. *Az Atyafüszagos Szeressétek.* Erre is Isten rá segíti a jó Keresztyén embert.

III. Az Egész Keresztyén, nem csak dicsekedik a Jéhus Christusbán való Hittel s' arról való fényes vallás tettel; hanem Igaz hitit, igaz hitből származott valóságos jó cselekedetiből is meg-mutattya. 1. Jac. 2. v. 18. *Tenéked hited vagyon, én nekem cselekedetum vannak, mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedetüdből és én is meg-mutatom néked az én cselekedetüimből az én hitemet.* Az Egész Keresztyén, a' Hit mellé jószágos cselekedetet ragaszt, a' jószágos cselekedet mellé, tudományt, a' tudományt

tudomány mellé mértéketefféget, a' mértéketefféget mellé türeft, a' türeft mellé Isteni tisztelget, a' mellé, atyafüszagos hajlandó szívet, a' mellé Szeretetet, &c. mellyek ha ő benne bővölködnek, nem téstik őtet hasonlatanná a' mi Urunk Jéhus Christonak Isméretiben, 2. Pet. 1. v. 5. 6. 7. 8. Illyen arany almák teremnek az Egész Keresztyén Hitinek Elő fáján, mert ő olyan mint a' virág mellé plantáltatott fá, Soli. 13.

IV. Az Egész Keresztyén mindennap Sivefelen bándokdik, nem csak az ő temerdek s' teremés bűnein; hanem meg az ő romlottságin és emberi gyarlóságból esett fogyatkozásain is, Rom. 7. v. 24. *Oh én nyavalyás ember, kisoda szabadít meg engemet ez bálátnak testéből!* Ez a' virág sem terem a' Természet kertében.

V. Az Egész Keresztyén ember győtri lelkét az Időknek s' Helyeknek Bűnein; a' mellyekben ő él; de úgy, hogy ő azokkal magát meg-nem fertezteti, hanem tisztán s' szeplő nélkül tartya magát. Ezech. 9. v. 4. *Legyérz egy Tan beint a' sértsiakra homlokokra, kik nyögnek és kiálnak, mind özhért az ualatoságokért, mellyeket cselekedésnek annak közepette.* Soli 119. v. 136. *Vízneknek folyásisármaznak az énszemeimből, hogy nem tartya meg (az embe-
berek) a te törvényedet.* 2. Pet. 2. v. 8. *Lás mindennap az ő igaz lelkét, azoknak gonosz cselekedeteiket látván és hálván győtri vala.* 1. Jac. 1. v. 27. *A' tisztas és szeplő nélkül való Isteni szolgálat ez, szeplő nélkül megtartani magát e' világtól.* Ez is csak a' külföldön üdö Jéremialok praxissá. Jer. 15. v. 17. *A' te kezédrő egyedni üitem, mert buzgósággal bé-telítél engemet.*

VI. Az Egész Keresztyén igyekezik győzelemeskedni az ő romlottságán és vigyáz az ő utaira, hogy az elebbi bűnökben ne essék. 1 Cor. p. v. 27. *Az én testemet megfanyargatom, és valóság alá adom etc.* Soli. 39. v. 2. *Elvégezem magamban, hogy megőrizzem az én útaimat, hogy ne vékezzem az én nyelvemmel.* Ez is kegyes ember tulajdonsága.

VII. Az Egész Keresztyén megpirongattya a maga szívét a lelki hidegségnek s reftségnek idején. Soli. 43. v. 5. *Miért hadsád oh én lelkem el magadat, és miért buskodom én bennem? Bizál az Istenben, mert még én őnek bálát adok, ő az enyémnek szabadítója és énnekem Istenem.* Ritka kegyelem ez is.

VIII. Az Egész Keresztyén, csak egyedül Istennek s nem Embereknek igyekezik tetszeni. Gal. 1 v. 10. *A nagy embereknek igyekezem kedveskedni: Bizonyjára ha embereknek kedvekben volnék, Christus szolgája nem volnék.* 1 Tess. 2. v. 4. *Nem úgy mint embereknek kedveskedvén, hanem mint Istennek, kinek előtte kedvesek a misziveink.*

IX. Az Egész Keresztyén ember, Szentségre igyekező ember és az ő szive egy vonodik Istenhez, miképpen a Magnetis kő vonzza magát. hoz a vasat. Soli. 119. v. 30. *Az igazságnak utai választottam magamnak, a te törvényid forgnak előttem.* Soli. 73 v. 26. 28. *Az én szívemnek közikája és én örökségem te vagy Isten mind örökké.* A mi en veim néz, Istenhez közeitemen felette igen jó annékem etc. Ez is valójában kegyes lélek Czimere.

X. Az Egész Keresztyén, Szíves minden társ

salkodásában s úrcis a bincsestől. 2 Cor. 1. v. 12. *A mi dicsekedünk ez, tudni illik, a mi lelkünk ismeretinek bizonyosága, hogy nagy Isteni belidségben (sívességben) és tisztaságban forgatunk a világon, kiváltképpen pedig is köztetek.* Ez lozza mega kegyes embernek minden eselakedetis.

XI. Az Egész Keresztyén ember örömeft Proba köre bocsáttya magát. Soli. 26. v. 2. *Probally meg engemet lehora, kösriges meg engemet, kerdend meg az én rejséimet és az én szívemet.* Ez is Isten Fia Bolyege.

XII. Az Egész Keresztyén kíván megmenekedni, nem csak a nyilván való, hanem a titkos bűnökül is. Soli. 19. v. 13. *Az én titkos bűneimül, trixsis meg engemet.* Bűntül megmenekedni kívánó lélek, ele ez.

XIII. Az Egész Keresztyén, noch itt a földön lakik, de az ő társalkodása az Egekben vagy on és ő mennyei Polgar. Phil. 3 v. 20. *A mi polgaris társalkodásunk az Egekben vagy on.* Col. 3. v. 2. *Oda fei valóra visellyetek gondot és nem az földiekre.* E világon vagy on a kegyes ember de nem a világból való. Szép Privilegium ez!

XIV. Az Egész Keresztyén ember, még akkor is alá bocsáttya akarattya Istennek, mikor az Isten parancsolattya láttatik ellenkezni a Szent Irással és a jozan Okossággal. Ter. 22. v. 9, 10. *Es megkötözé Abraham az ő fiát az Lákot, és felvete őtet az Oltarra a fará fellyul.* Es kinyjrtam Abraham az ő kezét vöré az ő fejveret, hogy az ő fia megölné etc. Nagy Híu ember bélyege ez!

XV. Az Egész Keresztyén ember olyan, hogy a' mikor volna is jó alkalmatossága az bűn cselekedésre, nem cselekedzi, mivel az Isteni felelem meg tartoztatja. Illyen volt Ioseph ki midőn az ő Ura felelégével tisztátalankodhatott volna, nem cselekedé, hanem ezt mondá: *Mi midőn mivelnem ezt a nagy gonoszságot, véikezzem az Isten ellen?* Ter. 39. v. 9. *Az Vrnak felelme a gonosztól való el-távozás.* Iób. 28. v. 28. Az hol az Isteni felelemnek zabolája nincs, könnyen rohan ott az ember a' bűnre. Ter. 20. v. 11. Bizony nincsen az Isteni felelem ez helyen, azért meg-ölnék engemet az én feleségemért. Itt válik el edgyütt kísérsoda a' valójában tökéletes jámbor keresztyén!

XVI. Az Egész Keresztyén, napoként nevedekika' kegyelemben. Ian. 15. v. 8. *Ebben dicsőítenek az én Atyám, ha sok gyümölcsöt teremtetek és meg leszek én tanítványim.* Sol. 84 v. 8. *Mennek erővül erőre, még meg látnak Isten előtt Sionban.* Ez, az igaz Szőlő vetőő. Ian. 15 v. 5.

XVII. Az Egész Keresztyén, nem vétkezik, úgy, mint a' ki ördögtől való, mint Cain; nem vétkezik tellyes akaratból, gyönyörködve, eladván magát a' bűn tételre, Ian. 3. v. 9. *Valaki Istenül sülettetett, bűnt nem cselekedzik, mert annak magva vagyon abban, ingyen sem vétkezhetik, mivel Istenül sülettetett.* A' bűn kerülése, nagy mutatója az Egész Keresztyén embernek.

XVIII. Az Egész Keresztyén ember, gyomorból gyűlöli az Isten gyűlölőket, de kiváltsképpen azoknak cselekedeteket. Sol. 139. v. 21.

22. A'

22. A' kik tégedet gyűlöltek Iehova, avagy nem gyűlöltemé azokat; és a' te ellenségedet avagy nem utáltamé! Tökélletes gyűlötség: el gyűlöltem azokat. Ec. Iel. 2 v. 6. *Ex jó benned, hogy a' Nicolaitáknak cselekedeteket gyűlölöd, melyeket én is gyűlölök.* Közel jár Istenhez, a' ki a' gonoszsokat el nem szenvedheti. Iel. 2. v. 2.

XIX. Az Egész Keresztyén, minden felé megakar Tűbűnek felelni, még pedig jól; mert Istenre nézve, *Kegyessen; Felebarányára nézve, Igazan; Magára nézve, Mértékletessen* igyekezik élni: jelen való világon. Tit. 2. v. 12. *Meg-tagadván a' hitetlen éget és a' világi kívánságokat, mértékletessen, igazán és kegyessen éljünk a' jelen való világon.* A' ki ez három Adverbiumok szerint él, nem csak közel vagyon Menyországához, hanem bé is meggyen abban.

XX. Az Egész Keresztyén szíve szakadva o-hajtya a' Iélus Christusnak az ő Vő-legennynének utolsó el-jövetelit, Iel. 22. v. 17. *A' lélek és a' meny asszony azt mondgyák, Iövel hamar Vram Iélus!* A' ki így hívja az ő lefutát, ahoz küldetnek-el a' Szolgáló lelkek az Angyalok, Sid. 1. v. 14. *hogy azoknak lelkeket az Abraham kebelében bé-ve yek.* Luc. 16. 22.

Valakie' húz fogú Iakób Laj-críján jár, ut a' kegyelem országában, az az Egész és ugyan valójában Tökélletes Keresztyén a' ez is mégyen bé, minden kétség nélkül a' Dicsőségnek Országában.

TUDOMANY HASZNAI.

Elió Híson Oktatás.

I. Az idvezülni kívánó Léleknek, nincsen

O4

hat

hát szükségesebb Tudomány, mint ez: mert ebből mint edgy Aezél-Tűkőrből ki nézheti mind jelen való lelki s' mind örökké való állapotját, Ebből veheti észbe, ha, *a hitbens' a Iesus Christuban vagyóné avagy meg-vettetett. 2 Cor. 13. v. 5.*

2. Azok a' Tanítók hát leg jobb akarói a' szegény Bűnösöknek, a' kik ilyen alvó lelki ifjúságukat fel-serkentő Tanításokat prédikálnak, kik nem hiszelkednek s' nem mazsolnak *erőtelen sárral, Ezech. 23 v. 28* hanem meg-mutatják mellyik az Idveffég s' mellyik a' kárhozat Lajtorjája, lobb most borossan ki-mondani a' dolgot, hogy valaminek Tűzreket el-mulatván, *a' lelkének vért Isten markokból ne kérje elő. Ezech. 3 v. 20.*

3. Ennek az Egész Keresztyén Lajtorjájának Fogain, noha nem minden jó Keresztyének egyarányu serénsséggel járnak, de ha csak ballagva-is, ugyan a' gyenge Keresztyének is ezen járnak s' ezen mennek bé a' mennyei Jerúsálemben.

4. Nem kell hát az Isten Decretumában bémenni, nem kell hát ezért a' Proba köjért az Egben fel hágni, mert ennek a' Lajtorjának edgyik vége a' földön vagyón, a' másik az Egekben. Az Isten ki jelentett Akarattyában van ennek mindenik Foga.

Második Haszon *Czáfoltás és Feddés.*

1. Czáfoltatnak az Uj Romai Valláson lévő Tanítók, kik nem Idveffégre, hanem kárhozatos kétségben esésre vivő Lajtorjára igazitsyák a' szegény bűnösöket, azt tanítván, hogy len-

ki His-

ki Hínek bizonyosságával nem lehet affélő bizonyos ha ő idvezülé, ha ő Fél-keresztyéne vagy Egész. Vessd össze e' két Lajtorját s' könnyen meg czáfoltad őket, merr a' kik az elsőn járnak (ha meg nem térnek) bizonynyal el-vesznek, de a' kika' másikon, csilhatatlanul idvezülnek.

2. Feddetnek azok kik gorombául az mon-gyák: *Hísem ha el-választott vagyok akár mellyik Lajtorján járok, idvezülök. Kellémés Okoskodás!* Tud meg ember: A' melly Isten téged el-választott az idveffégre (ha választot vagy) azon Isten arra is el-választott, hogy ezen a' lákos Lajtorján járj; ha pedig a' Fél-Keresztyén Lajtorján jár halálos orájaig, felő hogy Isten től Meg vettetett ne légy.

3. Feddetnek, a' kik magok sem örömet hal-lyák, az ilyen lélek állapotját rosfalo Tanítá-sokat, mások előtt is cserolltyák. Gyanakod-hatnak az ilyenek lelki állapotoknak bátor-ságos volta felől. A' jó Lelek nem futya az Exament: *Probably meg engemet Iehova. Solt. 26. 2.*

4. Feddetnek, a' kik el alúvni a' Tanításnak nagy részét egykor fel úrik fejeket, olyat talá-lnak hallani a' Tanítótul, mellyben meg útkö-znek s' lelki ifjúságukat nem tudgyák el igazí-tani, mivel nem figyelmeztek az elsőkre. Go-nofság azért a' Tanítót olyankor vádolni, ho-lott a' maga fejét kellene tapogatni.

Harmadik Haszon, *Intés.*

Oh Szerelmes Atyámfiai! Valakik ez edgyü-gyű, de idvefféges Tanítást olvastátok; Inte-

ők

lők

lek a Iesus Christus szerelmére, az ő kegyves-
kén-szenvedésére, hálhatatlan s' nem sokára a
Iesus Christus üldő széké eleiben álló szegény
Lelkeineknek idveffégére: Fontollyátok joz-
non a meg-irt dolgokat; Ne olvassátok csak
futolan, hanem elméiteknek derék reá adása-
val. Vessétek őszve a két Lajtorjákat; Válas-
zátok a' Iakob Lajtorjáján való járást. Oh meg
ne csalljátok Lelkeiteket ebben a' dologban,
mellynel soha nagyobb nem lehet; Ne nyu-
godgyátok addig míg jól végre nem mentek
mint van dolga szegény lelkeinek. A' Fel-
Keresztyn Háznaiban elég indító Okokat je-
lentettem, hanem csak három dolognak de-
tek meg gondolására intlek.

1. Gondollyátok meg micsoda vagyon a vé-
gén a' Fél és az Egész Keresztynségnek, ugy-
mint, Örökké valóság. Oh elmét fárasztó ö-
rökké valóság! Gondollyátok meg, hogy nem
álom az örökkévalóság. A' Pokol s' a' soha
meg nem halo Féreg nem valami bolyokás (*melancholicus*) ember fejétől talált dolog. Oh hát,
ne nézzetek azokra a' mellyek láttatnak, hanem a' mel-
tyek nem láttatnak; mert a' mellyek láttatnak ideig valók,
a' mellyek pedig nem láttatnak, örökké valók. 2. Cor. 4. 18.

2. Gondollyátok meg az Isten napjának hirte-
lenléget és izorótságot, mellyen az örökké-
való állapotra áttal kell mennetek. Gondollyá-
tok meg, hogy a' senkinek akkor kedvezni nem
akzo Isten számat veszen minden Keresztyn-
ségtekről. Számat veszen időtökről, mint
időtör-

időtekről el; Ertekeztekről, mint éltekek azzal;
Időtökről, mire költöttek; a' kegyelem alkal-
matosságitól, mint éltekek azokkal. A' mint
vetetteitek ut, ugy aratok jövődöben, Gal. 6. v. 7.

3. Gondollyátok meg, hogy midőn a' Iakob
Lajtorjáján be mentek az egekben; *71 az Uról*
meg-váltatnak be mentek a' felső Sionban nagy dicsirés-
tel és örökre való öröm leßen a' ti fejeteiken, örömet és
vigasságot találtok, a' bánat és nyöges el távozíttötek.
Esa. 51. v. 11.

OH ISTENEM! ADGY RESZT NE-
KEM IS EBBEN AZ ÖRÖKKEVALO Ö-
RÖMBEN. AMEN!

Eszedben vegyed, a' mellyeket mondok; Adgyon azér-
42 Ur néked értelmet mindenkben, 2 Tim. 2. v. 7.

DICSŐSSEG A' MAGASSÁGBAN
ISTENNEK!

V E G E.

Nyomtatásban esett derekaffabb

Fogyatkozások.

Lev. 16. lin. 32. ol. kiknek. Lev. 52. lin. 5. ol.
el. Lev. 63. lin. 3. ol. undok. Lev. 72. lin. 9. ol.
azért. Lev. 84. lin. 21. ol. még is. Lev. 89. lin. 3.
ol. kóftoltuk lin. 11. mondhatunk. Lev. 92. lin.
21. ol. lelkeket. Lev. 94. lin. 20. hághatom.
Lev. 105. lin. 6. ol. bizonylyal. Lev. 110. lin. 7.
pro. nélkül ol. miatt. Lev. 112. lin. 30. ol. vétele.
Lev. 116. lin. 2. ol. embernek. Lev. 121. lin. 5.
ol. vétek. Lev. 129. lin. 12. ol. lelki jtméretből.
Lev. 133. lin. 13. ol. közel. Lev. 134. lin. 1. ol.
vallás tétel. Lev. 139. lin. 23. ol. mint. Lev.
241. lin. 4. ol. azt. Lev. 142. lin. 5. olv. lélek.

NB. Lev. 148. és edgynéhny leveleken azontúl. a
Tituluszt így kell megfordítani: Fel Kereksyénről
való Tudománynak Hasznai. Lev. 159. lin. 12.
ol. beirattatott Törvény. Lev. 161. lin. 2. ol.
gyakorolni. Lev. 164. lin. 27. intozás. Lev. 175.
lin. 3. post. A. ol. ki. Lev. 176. lin. 15. ol. embert.
Lev. 183. lin. 19. olv. tolvaj. Lev. 202. lin. 19.
Győzkezteté. Lev. 206. lin. 13. ol. zugolódok.

KESERŰ. E D E S;

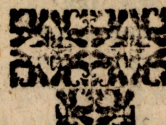
Avagy

Olly Idvességes Elmélkedés, melly-
ben a' nyomoruságoknak, a' külső
és Belső Emberre nevezve különbözö
Gyümölcsei le-rajzolattnak, es me-
mutattatik: hogy jóllehet a' világi nyomo-
ruságok a' Testnek kárára s' fogyatására
vadnak; de a' Léleknek igen nagy hasznára.

Mellyet, minapi Sullyos beregsége-
ből való fel-épütelének alkalmatosságával,
maga nyomoruságint tanult, és Kis-Assony-
Havának 27. Napján, a' Nagy Templomban
predikallott; mostan pedig edgy Isten Be-
szédének halgatásában Leiket gyönyörköd-
tető Halgatójának kívánságára, ugyan az-
nak költségével ki-dobosolt.

K Ö L E S E R I S A M U E L.

Debreczeni K. Gyülekezetnek edgyik Tanítója.

DEBRECZENBEN,

Nyomtat: ROSNYAI IANOS által, 1677.